

פ ר ט י - כ ל
ישיבה יד/שכ"ח של הממשלה
ח' בכסלו תשכ"ח - 10.12.67
(בבוקר ואחה"צ)

נכחו השרים:
ל. אשכול - יו"ר, א. אבן, י. אלון, ז. ארן, מ. בגין, י. בורג,
מ. בנטוב, י. ברזילי, י. גלילי, מ. דיין (עד אמצע סעיף 113),
ז. ורהפטיג, י. ישעיהו (עד אמצע סעיף 113), מ. כרמל, פ. ספיר
(עד אמצע סעיף 113), מ. קול, ח.מ. שפירא (עד אמצע סעיף 113),
י. ש. שפירא, ז. שרף, א. ששון.

נעדרו השרים: ח. גבתי, י. ספיר (בחו"ל).

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
י. הרצוג - מנכ"ל משרד ראש-הממשלה (בסעיפים 111 ו-112)
אל"מ ב. פלד - חיל-האוויר, צה"ל (בסעיף מס. 117)

סדר היום:
111. סקירות
112. שאלות
113. הקמת רשות להשכלה גבוהה (הוראה ומחקר)
114. נסיעות שרים (אחה"צ)
115. צירוף שרים לוועדת-השרים לענין ירושלים (אחה"צ)
116. החלטות ועדת-השרים לענין ירושלים בענין שיכון מטה
המשטרה ומטה פיקוד המרכז בירושלים המזרחית (אחה"צ)
117. ערעור על החלטה מס. 713 מיום כ"ב בתמוז תשכ"ז
(30.7.67) בדבר המשך השימוש בשדה-דב (אחה"צ)
118. השימוש בלשון הערבית בשילוט הדרכים בארץ (אחה"צ)
119. הצטרפות לאמנה הבינלאומית משנת 1906 בדבר שימוש
בזרחן לבן (צהוב) בתעשיית הגפרורים (אחה"צ)
120. הצטרפות להסכם בדבר סיוע כספי למשמר הקרח הצפון-
אטלנטי (אחה"צ)
121. סדר-היום של הממשלה (אחה"צ)
122. ההסכם המסחרי בין ישראל לרומניה (אחה"צ)

רשמו: לפנה"צ - ל. צ.
אחה"צ - י. מ.

111. ס ק י ר ו ת

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני פותח את הישיבה. אני מקווה שלא נאריך היום
בסקירות, ונעבור מיד לסעיף ב'.

שר החוץ א. אבן:

ברצוני למסור סקירה קצרה על המצב בצרפת. בימים
האחרונים רווחו שמועות שצרפת החליטה שתי החלטות: לחתום על הסכם עם עיראק,
שבמרכזו עומדת מכירת 50 מיראז'ים לעיראק. ואפילו להעביר לעיראק אותם המטוסים
המיוצרים עכשיו במפעל "דאסו" בשביל ישראל.

הידיה הזאת עוררה רעש עמוק ועצום בעתונות
הצרפתית ובדעת-הקהל. אי-אפשר לדעת באיזו מידה העמדה הצרפתית, שאבוא להגדיר
אותה, היתה עמדתה לפני הסערה ובאיזו מידה יש כאן ראשית התחשבות באותות הזעם.

עלי להוסיף עוד פרט, לפני כמה ימים אמר ראש
מפעל "דאסו" לאנשינו ששר-הצבאות, מאסמר, ביקש אותו להגיש בשבוע הבא בקשה
לרשיונות-הייצוא לארבעה המטוסים הראשונים שצריכים להיות מושלמים עד סוף החודש
הזה, או בראשית ינואר. כלומר, יש פה מסתורין.

שר השיכון מ. בנטוב:

יש כאן רצון לפצוי ישראל?

שר החוץ א. אבן:

כן, כאילו להפגין שענין זה עדיין חי וקיים. הרושם שנוצר היה, שהם רוצים בעת ובעונה אחת לזכות את עיראק, אם כי לגבי עיראק זה ענין של מועד ארוך. אין עיראקי אחד שראה מיראז' עד היום הזה, אבל שמא לא יוכלו לעשות זאת כדבר חד-צדדי, הסתמן סיכוי שאולי האמברגו כולו עומד לפני הפשרה. דבר זה עדיין לא כל כך ברור וסופי.

כדי להתייחס למצב לאמיתו, יש שני מסמכים, האחד שפורסם על ידי ראש-הממשלה פומפידו, והמסמך השני - סיכום שיחה שנתקיימה אתמול בין שגרירנו בפאריס ובין שר-החוץ הצרפתי.

מסמך הודעתו של פומפידו כתוב צרפתי, ואנסה לתרגם אותו: "לגבי המדיניות של ממשלת צרפת על אספקת ציוד צבאי למזרח-התיכון, אנחנו מביאים את הסיכומים הבאים, כדי להעמיד את הדברים על דיוקם: עד היום הזה, צרפת סיפקה למדינת-ישראל (ציטטה בצרפתית) את כל הציוד שהיה מוזמן על ידי ישראל, פרט למטוסי מיראז' (ב) לאור העובדה שהמצב במזרח-התיכון נשאר מתוח, אין צרפת מעבירה עכשיו מיראז'ים לישראל, וגם לא לשום מדינה אחרת באזור הזה. העמדה הזאת איננה סופית (ציטטה בצרפתית), אבל זוהי העמדה בשעה זו."

ראש הממשלה ל. אשכול:

זאת אומרת שעוד אפשר לתת לעיראק ולא לישראל.

שר החוץ א. אבן:

לאו-דווקא, לפי שעה הם אומרים שזה המצב, וזו לא העמדה הסופית. "בהקשר זה, שום דבר אינו יכול להיות יותר אבסורדי מהשמועות שאנו שומעים, כאילו המיראז'ים שהוזמנו על ידי ישראל יהיו, בסופו של חשבון, מועברים

למדינות אחרות. זה דבר שאין אבסורד גדול ממנו. אנו מוסיפים, שאם מועברות לצרפת הזמנות על-ידי מדינות באותו אזור, אין שום סיבה מדוע לא תתקבלנה ההזמנות הללו, אבל ברור שערכובים בייצור או בהעברה או במשלוח - (ציטטה בצרפתית) - הם כאלה, שקבלת ההזמנות אינה פוגעת בעקרונות הקיימים עכשיו, של אי-משלוח מטוסים צבאיים למדינות הנמצאות במצב לוחמה. כלומר, אפשר לקבל הזמנות, אבל אין זאת אומר שזה לא משפיע על העניין של העברה.

שר המשפטים י.ש.שפירא:

הודעה זו פורסמה ברדיו?

שר החוץ א. אבן:

זה הוקרא בטלוויזיה בשידור המרכזי כדבר מוסמך.

שר השיכון מ. בנטוב:

זה התפרסם בשמו של פומפידו?

שר החוץ א. אבן:

לא, הוא ביקש לא למסור זאת בשמו, אלא כסיכום מוסמך של הממשלה, אבל היו כאלה שהפרו דבר זה ומסרו זאת בשמו.

כלומר, התמונה המתקבלת היא, שהם יקבלו הזמנות, שומרים על זכותם לגבי קביעת מועד המשלוח. למעשה, זה פועל רק לגבינו, כי לגבי עיראק אין לזה שום משמעות. אם הם מתחילים במהלך של בדיקה והכנה, ועוד אין להם טייסים, זה עניין של הרבה זמן.

אבל כדי להבין את הרקע והרוח מאחורי זה, אקרא כאן את דו"ח השיחה שהיתה לשגריר איתן. אני ביקשתי ממנו לבוא לארץ בשבוע הבא להתייעצות של כמה ימים, ולפני צאתו הוא קיים שיחה עם קוב דה-מירווייל. אנחנו נדגיש שהוא מוזמן להתייעץ, כדי שנשמע ממקור ראשון מה האפשרויות, וזה לא נושא הפגנתי. אנחנו רוצים כמה ימים לשבת על מדוכת המדיניות שלנו לגבי היחסים עם צרפת.

שר הבריאות י. ברזילי :

הוא יחזור מיד?

שר החוץ א. אבן :

אנחנו נודיע שהוא מוזמן להתייעצויות לכמה ימים,

כדי למסור לממשלה על המצב.

שר המשטרה א. ששון :

מה ביחס להגדרת עיראק כמדינה לוחמת?

שר החוץ א. אבן :

אני רוצה לדבר על זה, ובקשר לזה אקרא את דין

וחשבון השיחה איתן-קוב דה-מירווייל.

אני קורא את מברקו של השגריר איתן: "בשיחתי עם

קוב ביקשתי שיגדיר לי מדיניות צרפת. אמר שאין חדש ושהמדיניות נשארת כפי

שהגדירה תמיד וכפי שחזר עליה דה-גול בנאומו. אמרתי שאיני מכין אותה, ומה גם

שבעצמו הצהיר לא פעם שהפתרונות חייבים להמצא בהסכמים - ACCORDS NEGOCIES -

וכשאנו עומדים על מו"מ ישיר, אינם מצדדים בנו. קוב השיב שאין עתה סיכוי למו"מ ישיר ויש להכין הקרקע. הדבר תלוי במעצמות, דהיינו, בארה"ב ובבריה"מ. הופתעתי במקצת שלא אמר ארבע המעצמות. קוב המשיך שהחלטת מועבי"ט היוותה צעד בכיוון הרצוי. היא קובעת עקרונות מסויימים בהם תומכות המעצמות. אין ישראל ואין הערבים מסכימים לכל, אך זה בכל זאת צעד קדימה. יש לקרב ההשקפות, ובסופו של דבר, ייווצר הסכם. בעית היסוד בצדנו הנה החזרת הכוחות ואילו, בצד הערבים, ההכרה בישראל, אך בנקודה זו, למעשה, כבר נצחנו EN FAIT VOUS AVEZ GAGNE. הבעיות העיקריות הן השטחים, הפליטים והבטחון. שמתי לב שעמד במיוחד על הבטחון SECURITE והתכוון בוודאי לפירושים השונים. אין סיכוי למו"מ כל עוד לא יסתמנו קווי הפתרון לבעיות אלו. ביקשתי שיאמר לי איך הוא רואה יחסי צרפת-ישראל. שאל אם יש לי בעיות. השבתי שאיני מתכוון לבעיות קטנות אלא למהות היחסים. צרפת בה אני יושב היום שוב אינה כפי שהכרתיה עד לפני חצי שנה. ישנן בעיות יסוד. קוב אמר שמקורן במאורעות יוני. אמרתי שקיימת אי-הבנה יסודית לגבי תפקיד ישראל במלחמת-ששת-הימים. דה-גול מאמין כנראה שאנחנו אשמונו בתוקפנות. פירוש הדבר שאיננו מבין אותנו ואיננו מבין מה קרה ועלי לומר שאנחנו מצדנו איננו מבינים עמדתו. קוב העיר שמעולם לא השתמשו במונח תוקפנות. אמרתי שהשתמשו בו בהודעתם של 21 ביוני. העמיד פנים כאילו מתפלל. הרציתי לו בפרוטרוט מה שקדם למלחמה. הקשיב ושאל אם אני באמת מאמין שכך היה. השבתי שאני מאמין באמונה שלמה, מאחר שכך באמת היה.

קוב אמר שמאחר שאנו מדברים גלויות, יאמר לי מה לוחץ עליהם "CE QUE PESE CHET NOUS" - והוא כוונת ישראל לגבי השטחים הכבושים. הרושם הוא, שמנוי וגמור אתנו לא להחזירם לעולם וזה חמור. השבתי שמעולם לא אמרנו כדבר הזה. היו אמנם נאומים בעד ונגד, אבל מעולם לא אמרו ראש הממשלה או שר החוץ כדבר הזה. קוב הסכים. חזרתי על הקו הרשמי שנחזיק בשטחים כל עוד לא יהיה הסכם-שלום. במשא-ומתן אפשר לדבר על הכל. קוב אמר שלערבים הרושם שבמשא ומתן ידרשו לאשר RATIFIER המצב הקיים. אמרתי שאינני יודע ואיש לא יוכל לדעת מה יהיה במשא ומתן. הזכרתי פרטי המשא ומתן ברודוס, שאיש לא ידע עליהם מראש. תיארתי המצב בגדה, ובתשובה לשאלת קוב, גם בעזה, ואמרתי שברור שיש בעיות

באוכלוסיה הניתנות אמנם לפתרון. קוב הזכיר מעשי הטרור והסברותם בפרוטרוט באומרי שהטלוויזיה הצרפתית מסלפת התמונה כשהיא מדברת על מרי RESISTANCE. הטרוריסטים שנתפסו במערה מצאו בה מקלט מפני שלא מצאוהו אצל התושבים. קוב המשיך שאין המדובר בשטחים המאוכלסים בלבד, אלא גם בשטח הסורי. אמר שיישכנו בו מתיישבים, דבר המעיד על החלטתנו לא להחזיר. לדעתם, עלינו להחזיר אף השטח הזה אשר יפורז כולו, ואולי תבקש גם פירוז סמלי בצד שלנו. המשיך שהעיקר הינו הבטחון, לאחר שסבלנו משך עשרים שנה מהפגזת הסורים. בחלק זה של השיחה אמר קוב מראש, שכשהוא מדבר על השטחים, הוא מוציא מהכלל ירושלים, המהווה בעיה נפרדת, ובוודאי הקשה ביותר והאחרונה שתמצא פתונה. שאלתי מה אוכל למסור בבית על האמברגו, אמר שלא חל שינוי וכפי שאמר לי בשיחתנו הקודמת, יבדקו שאלת המטוסים מחדש בראשית השנה, דהיינו, בינואר או פברואר. אמרתי שבהודעתם אמש היתה אמנם הבהרה מסויימת, אך השאלה בכללותה נשארה סתומה. בהודעה נאמר, למשל, שמסרו ומוסיפים למסור לישראל כל הציוד הצבאי שהוזמן, אך אינם מפרשים שהכוונה לציוד שהוזמן לפני ה-5 ביוני. לעומת זאת, ידוע לנו, שכ-14 בנובמבר חתמו בבגדאד הסכם עם העיראקים על מכירת 75 שריוניות.

מה זה שריוניות?

שר הבטחון מ. דיין:

מכונה משורינית שיש לה תותח טוב מאוד של 90

מ"מ, שיכול לחדור כל טנק, אפילו של הרוסים. לנו יש 14 כאלו.

שר החוץ א. אבן:

כאן אני מגיע לשאלתו של השר ששון. השגריר איתן

שאל בענין זה וקוב השיב שהאמברגו על הזמנות חדשות חל רק על BELLIGERANTS, דהיינו, ישראל, ירדן, סוריה ומצרים ושעיראק לא השתתפה במלחמה. "השתוממתי שיאמר כדבר הזה, מאחר שהמטוס הערבי הראשון שהפציץ שטחנו והופל בנתניה היה עיראקי

דווקא. קוב העמיד פנים כאילו לא ידע, והמשכתי ותיארתי הפעילות העיראקית עד היום הזה, כשהם יושבים מולנו מהג'פליק צפונה. אחזור לנקודה זו במברקי השני. לבסוף שאלתי קוב מה יאמרו לסורים המגיעים מחר. השיב שיקשיבו להם. אחרי הפסקה קצרה הוסיף שישראל לא תהווה נושא. באים לדבר על יחסי סוריה-צרפת. אמרתי שבוודאי יזכירו ישראל. קוב השיב - בוודאי, וברור מה יאמרו, אך אין זו מטרת הפגישה. רוצים לחדש המגע עם הסורים, שנפסק למעשה לפני שנים. אין לישראל מה לחשוש, צרפת לא תמכור להם נשק. להערת, שלסורים אין כסף, השיב קוב שלא רק מסיבה זו לא ימכרו להם נשק."

יש פה כאילו סתירה, הם אמרו שאינם מעבירים נשק למדינות האזור, בעוד שבסעיף 4 מוזכרת המלה BELLIGERANTS. אני רוצה לומר שאין כאן סתירה, כי לגבי הזמנות הוא אמר שהם יקבלו הזמנות מאלה שאינם BELLIGERANTS, אבל לגבי שחרור הנשק, אינם מעבירים לשום מדינה, כי אין להם עכשיו. זו המצאה צרפתית, שעיראק אינה BELLIGERANTS. לא שמענו עד עכשיו דבר כזה.

איתן מגיע מחר, ואני מציע שנמשיך את הבירור בנוכחותו. אבל יש, בכל זאת, ענין אחד, הואיל ומחר יש סיכום הדיון המדיני בכנסת, אני חושב שיש צורך לכלול בדברי התשובה איזו פיסקה, שעיראק היא BELLIGERANTS, ולהביא פרטים מה היא עשתה ומדוע אנו חושבים שהיא כזאת. הוא כמעט דוחף אותנו להצהיר שעיראק היא BELLIGERANTS.

ראש הממשלה ל. אשכול:

גם היום צריך לומר משהו בענין זה לעתונות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם יש ידיעות נוספות על תגובות היהודים בצרפת?

שר החוץ א. אבן :

יש ויכוח ער בעתונות. הממשל העמיד כמה יהודי-חסות כדי להתווכח בעניין זה מעל עמודי העתון "לה-מונד", והם באים לציין שיש נקודות חיוביות בהודעתו של דה-גול. דבר יותר חמור הוא, כמה מהם מתייחסים לכמה ידיעות שהופיעו ב"לה-מונד" כדי להאשים את יהודי החסות, וכאילו יש הבדל בין הנאמנות של היהודים לצרפת ובין נאמנות צרפת להם. זה למעשה אותו ויכוח שהיה בזמנו ב-COUNCIL FOR JUDAISM. זה היה בעתונות, והממשל העמיד גם כמה אנשים בטלוויזיה. יש כמה יהודים בולטים בשטח ההסברה, והוא מעמיד אותם כדי לשלול את האשמת האנטישמיות, ולמעשה באים להאשים את יהודי צרפת, שהם ביוני העמידו את דגל ישראל מעל לנאמנות לצרפת. הם מביעים רוגז מיוחד על הברון אדמונד דה-רוטשילד. כתב אחד אפילו רמז או הביע תלונה על שגרירותנו, לאמור שבאותם הימים היו שגרירי ישראל מוקד לכל הסערה הזאת של דעת-הקהל שהרי שגרירי ישראל צריך לפעול בעיקר דרך מוסדות דיפלומטיים, ולא דרך מוסדות המקיימים סערת-רוחות. מה שהרגיז אותם היתה הפגנה הספונטנית, כאשר רכבות אנשים התקהלו לפני השגרירות שלנו בפאריס, לרבות אנשים בולטים מאוד בציבוריות, סופרים ואנשי ציבור אחרים.

יארנינג קבע את מטהו בקפריסין ויגיע לשם ביום א', וכדי למלא את חלל-הזמן עד הפיסגה הערבית, הוא ייצא לכמה ביקורים, כפי שהוא מגדיר אותם, כדי להתוודע אל מנהיגי האזור. כך שהוא מסוגל להופיע באמצע השבוע כאן, כדי להכיר אותנו.

בכל השיחות עם אנשינו בניו-יורק הוא שם מנעול לפיו, אינו מתבטא בכלל לגבי המצב, פרט לזה שהוא אמר לקומיי, שהוא רוצה להצהיר באוזניו הצהרה: "המצב הוא מסובך, והוא הולך ונעשה מסובך מיום ליום." הוא אמר זאת בחגיגות, כאילו הוא תורם תרומה בת אלמוות לתכונה האנושית.

112. ש א ל ו ת

ראש הממשלה ל. אשכול:

לפני שנעבור לסדר-היום, ברצוני לומר, שבימים האחרונים לא הייתי מאושר מכמה הופעות ודיבורים של שרים, בייחוד בשבת האחרונה. עוד לא הבינתי מה בדיוק אמר הרמטכ"ל בארה"ב, אם כי יכול להיות שלא רק שאני לא מתנגד, אלא שאני בעד, אבל לפי הידיעות הראשונות ברדיו היתה ההודעה כאילו קצת יוצאת דופן.

ברצוני לשאול את השר גלילי: אנחנו פעם קבענו ועדת-שרים - שהוא צריך לרכז אותה - לטיפול בעניין זה, ואחרי דיון, אולי להציע הצעות. היו שני דברים. אמרנו פעם - זו היתה הצעתו של שר-המשפטים אם אינני טועה, שעל הוועדה הזאת לדאוג לכך, שהעתונים לא יפרסמו משיבות הממשלה ככל העולה על דעתם. גם זה התעכב; וכן תציע הצעות בקשר להודעות והופעות של שרים.

אני יודע שזה דבר לא-קל, אבל אנחנו מופיעים ומדברים, גם על דברים עדינים מאוד, ונדמה לי שהשבת נאמרו דברים שמוטב היה שלא ייאמרו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זו השבת הראשונה? זה היה גם לפני איזה שבועות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה זה משנה?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

תהיה תועלת לשיחה זו בדיוק כמו שהיה אחרי השיחות הקודמות, ואני מוכן לנבא שבשבת הבאה זה יכול להיות יותר גרוע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה אתה מציע לעשות? לאסור בנחשתיים?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מה זה לאסור בנחשתיים? דובר שאסור לחברי-הממשלה לדבר בהופעות פומביות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מותר לי לשאול שאילתה, ואני שואל את השר גלילי: מה עשתה הוועדה בעניין זה? לפני חדשים היתה שיחה דומה, כאשר התרעמתי על הודעה של מישור, ונאמר שתהיה ועדה של שלושה-ארבעה חברים, אשר תנסה למצוא תרופה. לא נעים לי בכל פעם לחזור ולשאול. אני שומע זאת גם מאנשים מבחוץ, שאנחנו מדברים הרבה מאוד. יש, בדרך כלל, קשר של שרים עם הציבור, וזה דבר גדול. אני רוצה להגיד ברורות, אינני חושב שצריך היה דווקא בשבת זו "לטפל" בקאהיר ובכרית-המועצות. זאת אני אומר לשר אלון, אם מה שהיה ברדיו ומה שיש בעתונות היום הוא נכון. דומני שאצלנו היתה הרגשה שמוטב לנו לתת "לכלב הזה" לישון, ולא להחרידו מרבצו.

הייתי רוצה לקבל תשובה מהשר גלילי, מה עשתה

הועדה בעניין זה.

השר י. גלילי :

היתה ישיבה של הוועדה, אחר-כך השר בגין יצא לחוץ-לארץ, ומאז שוב לא הספקנו להתכנס. כל שאני מבטיח לכם הוא, לכנס את הוועדה; למעלה מזה - איני מבטיח.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

אנחנו לא מכבדים את עצמנו.

שר החוץ א. אבן :

יש לי הצעה מעשית. הוויכוח המדיני בכנסת קיים והוא יתקיים, השאלה מה ייאמר בו. ישנם חמישה-שישה נאומים שנאמו בשם הממשלה בכנסת, הודעות ראש-הממשלה. אני הופעתי והכנסת סמכה ידה על ניסוחים אלה. פירוש שחברי-הכנסת אינם מעוררים בעיות. יש שבעה-שמונה נאומים שנאמו במוסדות האו"ם, וגם עליהם לא היו ערעורים. אני מציע שהעמדה תהיה שלא חורגים מהדברים ולא מחדשים דברים מעבר לדברים שנאמרו.

שר הבטחון מ. דיין :

אפשר לעשות תקליט מנאומים אלה ולהשמיע אותם.

ראש הממשלה ל. אשכול :

כל הסרקזם הזה הוא יוצא-מגדר הרגיל, החל מהשר חיים שפירא וגמור בשר דיין. יכולים לדבר מה שרוצים, ואין טעם שראש-הממשלה או מישהו אחר יבוא לממשלה ויציג שאילתה אם זה נחוץ או לא. לי לא היתה הרגשה שזה היה סיכום הדברים. זכרתי שהיתה ועדה, רציתי לדעת מה היא עשתה, ואני מציע לשר

אלון וגם לאחרים לא להכנס לויכוח.

שר העבודה י. אלון:

היות והזכרת את שמי, אני רוצה למסור רק הודעה

אישית קצרה, לא אכנס לויכוח.

בהרצאתי ב"עתון-העתונאים" בחיפה לא חרגתי באף

מלה מהמדיניות של הממשלה, המדיניות שנתקבלה פה ובכנסת וכאשר ברית-המועצות מחדשת את החימוש של מצרים ושר אומר זאת במשפט אחד, אין בזה משום חריגה. זאת עשה ראש-הממשלה וזאת עשה שר-החוץ, וזאת עושה כל שר שמדבר על חימוש חד-צדדי.

אני מודה שיש בעיה, יכול שר ב"עתון העתונאים",

או באסיפת-הסברה מטעם הממשלה, להרצות הרצאה מלאכת-מחשבת על איזון בין שלום והתנעה וכו', והכתבים מוציאים שני משפטים מתוך ההקשר ונותנים להם פירסום, ואז המאזין מקבל רושם שבעצם לא דובר אלא על זה.

במידה שזה נוגע אלי, אני מוכן להמציא

לראש-הממשלה את הטכסט, אני מקווה שזה הודפס, ולהוכיח שלא היתה חריגה כמלוא-הנימה ממדיניות הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מסרנו זאת פעם לוועדה. זו לא שאלה של הערכתו

ושיקולו של כל-אחד, אני בטוח שכולנו נושאים באחריות, אבל דווקא עכשיו לומר שאנחנו נגיע לקאהיר, זה לא היה רצוי.

שר העבודה י. אלון:

מי אמר שנגיע לקאהיר?

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא אני, וכך זה נשמע.

שר העבודה י. אלון:

בחשובה לשאלה על נשק הטילים שהרוסים מספקים למצרים, אמרתי שהמרחק שווה, ואולי אפילו יותר קרוב מסיני לעמק-הנילוס מאשר מעמק-הנילוס לתל-אביב. אמרתי זאת כמה פעמים אפילו בחוץ-לארץ, וזה נתקבל ברוח טובה. אמרתי שאין שום כוונה להפר את קו הפסקת-האש.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני נשאר עם השאילתה שלי לשר גלילי, ולשר אלון הייתי מייעץ, שאם אמנם הוא אמר כך, ידאג שיבוא תיקון בעתונות. ברדיו, שהוא רדיו ממשלתי, זה הדבר היחידי ששמעתי בשבת. קצת התפלאתי אם עכשיו הזמן לומר דברים כאלה. נדמה לי שגם מבלי לדבר, נוצר אצלנו הלך-רוח, שאיננו מעוניינים בתקופה זו להרגיז ולמתוח את מצב היחסים. גם אם כולכם חושבים שהכל בסדר, אני נשאר בדעתי, שכל שר במסגרת משרדו יכול להגיד מה שהוא יודע, אבל בעניינים אחרים, זה קצת מסוכן.

אני מקווה שהשר גלילי יכנס את הוועדה, ויכול להיות שהיא תגיד שלא צריך להתערב, אז נראה.

* * *

שר האוצר פ. ספיר :

ברצוני לשאול את ראש-הממשלה ואת שר הבטחון, ואני אינני נוהג להגיש שאילתה בכל שבוע.

אני יודע שנקבעו הסדרים מסויימים לטיפול בעניינים כלכליים שנוגעים גם לשטחים המשוחררים, או תקראו לזה כפי שאתם רוצים, אינני יודע באיזה שם צריך להשתמש. אני קורא מדי-פעם-בפעם בעתונים, ועכשיו קראתי כמעט בכל העתונים, ששר הבטחון ביקר בכמה מקומות בשומרון, ועסק שם, בין השאר, בקשר להעברת כספים, בקשר לרשיונות להעברת תוצרת חקלאית וכדומה. לא התערבתי אף פעם בעניינים של עוצר וכדומה, אבל כאן מדובר על כל-מיני עניינים כלכליים ותעשייתיים. אם יחליטו שיש סדר כזה, וכל שר עוסק בעניינים שלו וגם לא שלו, לא אתערב. עד עכשיו ידעתי שישנה ועדת-השישה שצריכה לטפל בזה. אם העניינים הכספיים והכלכליים הקשורים באזורים אלה יסתדרו על ידי מי שאינו מטפל בעניינים אלה, אני רוצה לשאול את ראש הממשלה ואת שר הבטחון, אם זה הנוהג.

שר הבטחון מ. דיין :

אני מבקש לענות על שאילתה זו. לו שר-האוצר היה מקריא בקול רם מה שהוא קרא בעתון, הייתם נוכחים שלא אני, כי אם ראש-עירית-שכם, חמדי כאנען, ביקש רשות להעביר כספים. אני לא עשיתי שום סידור, אבל על חמדי כאנען אין שום איסור להעביר כספים לקרובים שלו שנמצאים פה. ולא רק שלא עשיתי סידורים, אפילו בעתונים לא כתוב שעשיתי סידורים. אותו דבר בקשר לביקורים. הוא ביקש לסדר אפשרות של ביקורים, כך כתוב בעתון, וכך היה. הוא ביקש, אבל זה לא אומר שאני סידרתי.

ראש הממשלה ל. אשכול :

היות ושר-האוצר היפנה את השאילתה גם אלי, היה איזה דבר בעתון, ששר הבטחון סידר איזה סידור בקשר לשמן זית. היום היה בעתון ששר הבטחון סידר ביקורים או הציע לפתוח - ואולי זה רעיון טוב - את קרית שמונה לאנשי מג'דל שאמס, ולקשור קשרים מסחריים וביקורים בין קרית-שמונה ומג'דל שאמס. לעצם העניין יכול להיות שזה עניין טוב, אבל שני הדברים האלה שייכים, בכל-זאת, לאיזה שהוא שולחן או ועדה.

שר הבטחון מ. דיין :

יש לך שר-בטחון, למה אתה צריך לשאול אותו שאלות דרך העתון? לא הייתי, לא בקרית שמונה ולא במג'דל-שאמס, ולא עשיתי סידורים.

ראש הממשלה ל. אשכול :

זה היה בעתון היום.

שר הבטחון מ. דיין :

עוד לא קראתי עתון היום. ישנה ועדת-שרים לענייני בטחון, אינני עושה שום דבר שאיננו בסמכותי או שאינו מובא להחלטה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

לא אני שאלתי, אלא שר-האוצר שאל אותי ואותך. אתה ענית בעניין של העברת הכספים, ולמה שאני קראתי בעתון לא היתה הכחשה. יכול להיות שאתה צודק, ומישהו נודע לו איזה דבר, והוא כתב מה שכתב.

שר האוצר פ. ספיר:

היות ואין ויכוח על שאילתה, אינני ממשיך לשאול.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה לשאול את שר-הבטחון אם יש לו מה למסור

בשטח הבטחון.

שר הבטחון מ. דיין:

אין לי מה למסור.

שר השיכון מ. בנטוב:

היו חבלות גם במשך השבוע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם הוא אומר שאין לו מה למסור, אני מציע להסתפק בזה. פעולות ה"אל-פתח" ידועות, אני מציע לא לבזבז זמן. אנחנו עוברים לסעיף ב' של סדר-היום "רשות להשכלה גבוהה (הוראה ומחקר)".

113. רשות להשכלה גבוהה (הוראה ומחקר)

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

חברי הממשלה, אשתדל באופן תמציתי להציג את הענין. הצעת-ההחלטה, המובאת עכשיו בשם ועדת-השרים לענייני חינוך גבוה, באה במקום חוק המועצה להשכלה גבוהה משנת 1958. ברצוני להזכיר, במילים מספר, את חוק המועצה להשכלה גבוהה משנת 1958, שהיה מורכב משני חלקים. היה חלק אחד אופראטיבי, שבמידה שהובאו בפני המועצה בקשות של מוסדות, מותר היה לוועדה של המועצה לבחון את רמתם וכשירותם.

והיה עוד חלק, שאני הגדרתי אותו פעם במשפט של "שב ואל תעשה". האוטונומיה של המוסדות להשכלה גבוהה היתה כזאת, שלמועצה לא היה מה לעשות, וגם לשר לא היה מה לעשות. לפי החוק הזה היה השר בבחינת "שוטר מכוון תנועה", ובמידה שהוא יושב-ראש המועצה להשכלה גבוהה, הוא היה מכוון את הברורים. מחוץ לזה, לא היתה לשר ולא למועצה שום סמכות.

החוק קבע ששר החינוך והתרבות יהיה יושב-ראש המועצה, והמועצה רשאית לבחור מתוך חבריה גם את סגן יושב-ראש המועצה.

לגבי המוסדות היה כתוב בחוק זה: "מוסד מוכר הוא בן-חורין לכלכל ענייניו האקדמאיים והכלכליים במסגרת תקציבו, כטוב בעיניו. בסעיף זה, "ענינים אקדמאיים ומינהליים" - לרבות קביעת תכנית מחקר והוראה, מינוי רשויות המוסד, מינוי מורים והעלאתם בדרגה, קביעת שיטה הוראה ולימוד, וכל פעולה מדעית, חינוכית או משקית אחרת."

כפי שאמרתי, היו שני חלקים, חלק אחד לגבי מוסדות חדשים שצריך לאשרם או לא לאשרם; מחוץ לאישור מוסדות חדשים, רשאית המועצה רק לייעץ. חלק שני, במה המועצה והשר אינם רשאים ואין להם סמכות להתערב. לפי דעתי, כאשר כותבים בחוק "ייעוץ", אין לזה כל ערך, כי בשביל להתייעץ אין צורך בחוק.

לפני שלוש שנים העליתי את השאלה בכנסת, מאחר שמשרד-החינוך והתרבות מעולם לא טיפל בחינוך-גבוה, פרט לפעם אחת בשנה, ששר החינוך היה נואם במועצה להשכלה גבוהה נאום מוצלח פחות או יותר... משרד החינוך והתרבות לא היה לו שום טיפול בחינוך הגבוה, והמשרד הממשלתי היחידי שבאמצעותו היו המוסדות קשורים עם הממשלה, היה משרד האוצר, ששם היו באים ותובעים את התקציב. במשך השנים, היו באים אלי. מדי פעם בפעם, והייתי אומר שאינני מומחה ל"העמדת פנים", אין לי בענין זה שום השפעה, ועל כן, מוטב שילכו ישר אל שר-האוצר.

שר הסעד י. כורג:

הוא מומחה?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

הוא מומחה לענייני כספים.

במידה שהחינוך הגבוה התחיל להתפתח, הוא לא היה קשור עם משרד-החינוך, לבד מדבר אחד, שכל שנה היה מעמיד עתודה של עשרת אלפים בני-נוער, שרובם המכריע עמדו בבחינות וקיבלו תעודת-בגרות.

בינתיים נוצרו בעיות גדולות של החינוך הגבוה במדינה, וזאת מכמה סיבות: (א) מבחינת הריכוז הגבוה והגידול במספר התלמידים בעתודה הזאת; (ב) התעוררו שאלות כספיות גדולות; (ג) שאלת עצם התכנון של החינוך הגבוה, מפני שעד עכשיו כל מוסד עליון לחינוך גבוה היה מסדר את תכניותיו לחוד, וכל אוניברסיטה לחוד. מטעם המדינה אין שום תכנית כוללת שלוקחת בחשבון כל מה שיש להביא בחשבון, והקשורה בענייני משק וחברה והעתודות. זה דבר אחד, שאי-אפשר לשאת בו יותר. המוסדות להשכלה גבוהה בקשיים האוטונומיים שלהם בענייני תקציב וכו', בצדק או שלא בצדק, קיומם תלוי להם מנגד כל שנה מבחינה כספית, אם יוכלו

להתקיים או לא יוכלו להתקיים. הם יקבלו מה שהוקצב להם על-ידי האוצר, אבל תמיד היה מרחק רב בין מה שמוסד להשכלה גבוהה מתכנן לעצמו, ובין מה שהמדינה, באמצעות האוצר, יכולה לעשות.

הצגתי עניין זה, שמבחינה ממלכתית אין לשאת זאת יותר, עם כל הכבוד והדרך-ארץ להשכלה הגבוהה בארץ, אישים וקבוצות שהקימו מפעל לתפארת. אבל יש דבר שנקרא דיאלקטיקה, ודיאלקטיקה אין פירושה שהיום צריך להגיד ההיפך ממה שאמרתי אתמול, אלא שהנסיבות נשתנו.

במשך ארבע-חמש השנים האחרונות הוכפל עניין החינוך-הגבוה, ולפי דו"ח ועדת שרף - שמיד אעמוד עליו - אנו עומדים, בשנים הקרובות, בפני הסתערות גדולה מאוד. כיום אנחנו כבר אומדים את מספר הסטודנטים בארץ כולה ב-30,000, ולפי התחזיות, אנחנו נעמוד לפני 50-60 אלף סטודנטים בשנים הקרובות, והשאלה היא איך לכוון זאת. זו שאלה ממלכתית ממדרגה ראשונה.

אני אמרתי, שאליבא דיד, נחוץ משרד מיוחד לחינוך-גבוה, והעניין ראוי לפחות לעשר השנים הקרובות. הבאתי בזמנו את העניין לדיון בממשלה, והממשלה בחרה, לפי הצעתי, בוועדה ציבורית, בראשות מר שרף, כאשר עוד לא היה שר וגם לא חבר-כנסת. כתב-הסמכות של הממשלה לוועדה היה: להמליץ בפני הממשלה, אחרי שתבחון עניין זה, על הקמת מוסד ממשלתי או ממלכתי, לתכנון, לקידום ולהכוונת החינוך הגבוה וכו'.

ועדת שרף נבחרה לפני כשלוש שנים, ועבדה שבעה-שמונה חודשים, והוציאה דין-וחשון שבזמנו חולק לכל חברי הממשלה. זהו מסמך חשוב מאוד מבחינת העבודה החרוצה והנאמנה שהושקעה בטיפול בבעיה. פרט למסקנות שלא יכולת לקבלן. ועדת שרף, ביסודו של דבר, קיבלה את הטיעון של המוסדות להשכלה גבוהה, אשר בדרך כלל, כתור כלל היו חרדים להתערבות בענייני אוטונומיה של המוסדות להשכלה גבוהה. זה היה קו שווה כמעט לכולם בשלב ההוא. הוועדה קבעה פחות סמכויות למדינה, לכנסת ולממשלה בשטח זה, ועוד פחות מאשר קודם, והשאירה הכל

בידי המועצה להשכלה גבוהה.

בהביאי המלצות אלו של הוועדה לממשלה, טענתי שהמסקנות אינן עונות, לפי דעתי, על השאלות שהממשלה הפקידה בידי הוועדה, ואז הקימה הממשלה ועדת-שרים לחינוך גבוה, שתבדוק את הדברים ותביא המלצותיה בפני הממשלה. אני הייתי יושב ראש ועדת שרים זו, והעניין נמשך שנתיים, לרגל כל מיני סיבות שלא אעמוד עליהן כאן, ובחלקו בגלל ההתדיינות הארוכה עם המוסדות להשכלה גבוהה.

ברצוני להגיד כאן, שחלק מהמוסדות להשכלה גבוהה היו מסכימים למשרד מיוחד להשכלה גבוהה, לאחר כל ההתקפות שהיו, אבל יש חלק שמתנגד לזה, וזו בייחוד האוניברסיטה העברית בירושלים, שהיא מאוד קנאית בעניין זה, וטעמה ונימוקיה אתה. גם בוועדת השרים יש חלק שהיה תומך בהקמת משרד להשכלה גבוהה, אבל מאחר שהיתה התנגדות כזאת, לא הלך גם רוב הוועדה בדרך זו. היו חברים שאמרו כי הם מסכימים לזה, אבל הם לא רצו להכנס לקונפליקט עם המוסדות להשכלה גבוהה, מאחר שיש בזה בכל זאת הגיון מסויים.

לאחר התלבטויות והתחבטויות שונות, קיבלה ועדת-השרים לענייני החינוך הגבוה, ברובה המכריע, את ההצעה הזאת שאני מביא בפניכם. אעמוד כאן בקיצור על עיקרי החוק.

ההצעה מציעה להקים רשות להשכלה גבוהה לפי קווי התכנית המפורטת להלן, על-פי חוק שיתקבל בכנסת. זה על-יסוד ההנחה שבתוך החוק תובא בחשבון שאלת האוטונומיה האקדמאית בתחום העניינים האקדמאים, מינוי מורים, שיטות הוראה וכו'. דבר זה מובטח בחוק.

בהצעה שאנחנו מביאים בפניכם יש שני יסודות. היסוד הראשון, מבחינה ארגונית, שתוקם רשות להשכלה גבוהה, מורכבת מוועד מנהל, בראשותו של הנגיד להשכלה גבוהה, עם זיקה ישירה של הרשות לראש הממשלה. במסגרת

הרשות יהיה ועד מנהל של תשעה חברים, מורכב רובו מאנשים אקדמאיים ובחלקו מאנשי ציבור, בראשותו של הנגיד, וזה יאושר על ידי הנשיא, לפי הצעת הממשלה. לנגיד, כמי שיעמוד בראש הרשות הזאת, יש משקל רב, אבל הממשלה תמנה אותו ונשיא המדינה צריך לאשר את מינויו.

היסוד השני, שבעיני הוא לא פחות חשוב, שתקום ועדת שרים מיוחדת לענייני החינוך הגבוה, בראשותו של ראש הממשלה, וגם שר החינוך יהיה חברה בה. זו תהיה האינסטנציה העליונה לגבי כל הסמכויות האלו, פרט לענייני האוטונומיה שישנם לרשות הזאת.

שר העבודה י. אלון:

אינסטנציה זו היא מעל לוועד המנהל?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זו תהיה האינסטנציה האחרונה, אם לאישור ואם ליוזמה או לערעור, פרט לשאלות של אוטונומיה. מה הסמכויות של הרשות הזאת. אקרא לכם רק מספר סעיפים מההצעה: "א) הרשות תכין הצעות לממשלה להתוויית המדיניות הכוללת בתחומי השכלה גבוהה במדינה; ב) הרשות תכין הצעה לממשלה לתכנית-אב לקיומם ופיתוחם של מוסדות להשכלה גבוהה במדינה; ד) בהכנת ההצעות והתכניות, כאמור, תביא הרשות בחשבון את הגורמים הבאים: (1) הגידול הצפוי במספר מסיימי בתי-הספר העל-יסודיים. (2) צרכי ישראל במדע, במחקר ובהכשרת עתודות של חוקרים ובעלי מקצוע ברמה אקדמית לפיתוח הארץ וקידום החברה. (3) הצורך בהכשרת כוחות הוראה לכל שלבי מערכת החינוך. (4) הצורך לסייע, בדרך של הוראה והדרכה, לחוקרים ולסטודנטים מן התפוצות ולחוקרים ולסטודנטים מהארצות המתפתחות. (5) האמצעים החמריים הצפויים שיעמדו לביצוע התכניות, הן ממקורות התקציבים השנתיים שיוקצבו על-ידי המדינה והן ממקורות אחרים."

התקציב של כל מוסד-להשכלה-גבוהה צריך לקבל אישור של הרשות, והתקציב השנתי של כל מוסד להשכלה גבוהה, המקבל הקצבה מתוך התקציב השני של המדינה, יהיה טעון אישור. הסדר יהיה כזה: הרשות, בהתייעצות עם משרד האוצר, תכין בכל שנה הצעה להקצבה מתוך תקציב המדינה, לתמיכה במוסדות להשכלה גבוהה. התקציבים הרגילים, תקציב-הפיתוח, או חריגה מתקציבים אלה, יובאו לאישור ועדת השרים לענייני חינוך-גבוה. ועדת השרים רשאית גם ליזום דברים בענייני חינוך גבוה בשיתוף עם הנגיד, או בהתייעצות אתו. הנגיד ישתתף בממשלה או בוועדת השרים בכל פעם שידונו בעניינים אלה.

שר העבודה י. אלון:

איך יקבעו, יהיה סכום גלובאלי לחינוך הגבוה?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

כתוב שהרשות תציע הצעותיה על-יסוד משא ומתן עם המוסדות להשכלה גבוהה. הרשות הזאת צריכה להיות מלווה במנגנון מדעי ואדמיניסטרטיבי, שיאפשר לה לעסוק בדבר. לרשותה צריך לעמוד מנגנון אדמיניסטרטיבי לכל תכניות הפיתוח. באנגליה קיימת זה ארבעים שנה GRANT COMMITTEE שמחלקת את ההקצבות למוסדות להשכלה גבוהה. כאשר סגן יושב ראש הוועדה הזאת ביקר בארץ, שוחחתי אתו בעניין, והוא סיפר לי שיש להם מנגנון של 75 איש, המטפלים בתכניות של החינוך הגבוה. שאלתו אותו כיצד הם מבטיחים שהאוניברסיטה לא תחרוג מגבולות התקציב. הוא אמר שאינו מעלה על הדעת שיהיה מוסד להשכלה גבוהה אשר יעבור על תקציבו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

הם עומדים לשנות זאת.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

עד כמה שידוע לי, הם כבר שינו זאת בשנה

האחרונה.

שר העבודה י. אלון:

מה בכל זאת דוחף כמה מוסדות להתנגדות כזאת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בחוק למועצה להשכלה גבוהה יש עניין של אישור המוסדות, הוא יעבור עם השינויים המתחייבים מזה לסמכויות של הרשות הזאת. ענייני האוטונומיה האקדמאית נצטרך לנסח מחדש, לא בצורה כזו שמקיפה את כל העולם. לפי נוסח המועצה להשכלה גבוהה, מרבית החוקה הזאת אינה קיימת, ונצטרך להתאים זאת. יש לציין, שב-1967, ההתנגדות של המוסדות להשכלה גבוהה היא פחותה מההתנגדות שהיתה להם ב-1964/65. לא אגיד שזה יתקבל בתרועות, אבל עד כמה שאני יודע, זה לא יתקבל מתוך מרד.

לשאלתו של השר אלון, המוסדות להשכלה גבוהה התרגלו לזה, שכל מוסד הוא מוסד ממלכתי כשלעצמו, על כל המתחייב מזה. דבר שני, התנגדותם באה מתוך חשש, כפי שזה נוסח על-ידם, להתערבות ממשלתית בתוך ענייני החינוך הגבוה, בענייני האוטונומיה וכו'.

אני רוצה לומר בזהירות, שלדעתי אין כיום כמעט אף מדינה אחת שאין לה LOCAL STANDING בענייני החינוך הגבוה. העניין הזה, שהחינוך הגבוה "לבדד ישכון", אינו קיים בשום מדינה, בייחוד שבהרבה מדינות

עכשיו יש התחרות לגבי מה שיותר טוב ביחס לחינוך הגבוה, בתקופה הזאת של הטכנולוגיה המפותחת וכו'.

זה הצעד הראשון. אני חושב שמתוך רוח טובה אפשר להגיע לאיזון קואופרציה עם ועדת-השרים. לקואופרציה בין הרשות ובין כל אחד מהמוסדות להשכלה גבוהה, וקואופרציה טובה בין ועדת-השרים ובין הרשות בכללותה.

לא שיניתי את דעתי, שבעשר השנים הקרובות נחוץ לנו מוסד מיוחד לחינוך גבוה, אבל אינני רוצה להכנס לקרב עם המוסדות להשכלה גבוהה, אם אינם מסכימים לזה - לא נכוף זאת עליהם. אני מחפש דרך שבה נוכל להגיע לשיתוף המדינה בענייני החינוך הגבוה, בדרך שאינה מקוממת יותר-מדי את המוסדות להשכלה גבוהה. היו לנו התחבטויות קשות בתוך ועדת-השרים.

לשר המשפטים, כחבר הוועדה, יש הסתייגויות לחוק, והוא וודאי ינסח אותן כמיטב יכולתו. מאחר שהעניין נמשך קרוב לשלוש שנים, מאז שהעליתי אותו לראשונה, מאוד הייתי רוצה לראותו מסודר בהקדם האפשרי.

בעניין זה, יש לי אולי נקודה אישית. לא באתי לממשלה וגם לא למוסדות להשכלה גבוהה בדרישה שלמשרד-החינוך והתרבות או לשר-החינוך והתרבות יהיו יותר סמכויות. להיפך, אמרתי שאני רוצה להוציא זאת מידי משרד-החינוך, כיוון שמשרד-החינוך והתרבות אינו יכול לטפל בזה.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

זו לא תמיד מעלה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בדין וחשבון שלך, שהוא דין-וחשבון חשוב, נאמר כי אחד מנציגי המוסדות להשכלה גבוהה, אשר השתתף בבירורים של הוועדה, אמר שהוא בעד זה שזה יישאר במסגרת משרד החינוך והתרבות, ויש לו נימוקים לכך. משרד החינוך לא טיפל בזה בעבר ולא יטפל בזה בעתיד. זה כתוב בדין וחשבון. כל נסיון להשאיר זאת במשרד החינוך והתרבות יביא בדיוק למה שאמר הפרופסור הזה, מפני שאליבא דידיו עוד הרבה שנים יהיה משרד החינוך עמוס בבעיות של החינוך היסודי והעל-יסודי, שהן בעיות מאוד מורכבות, ובשום אופן לא יוכל להתפנות לענין הזה. הוא לא יוכל לטפל בענייני החינוך הגבוה, ודבר זה דרוש גם בשנות השבעים.

אנחנו נמצאים כרגע על-סף העשור השלישי של המדינה. השר אינו רוצה שום דבר, להיפך, כל מה שאני עמלתי, וכל מה שעשו שר-המשפטים והשר קול היה מכוון לכך, כיצד להביא לתמורה במובן זה, שהחינוך-הגבוה יתפוס את המקום הראוי לו, על סף העשור השלישי, מבחינת העניינים של המדינה כולה, מה שאי-אפשר לתבוע מכל מוסד לחוד, שמטבע הדברים נתון לבעיותיו הוא. השאלה היא כיצד להצמיד עניין זה מבחינת תכנונו וקידומו של החינוך הגבוה. היום החינוך הגבוה אולי מתקדם, אבל הוא לא מתוכנן.

ועוד דבר שעלי לציין, בהצעת ההחלטה שינו סעיף שכל מוסד חדש להשכלה גבוהה צריך לקבל אישור הרשות הזאת. היום קראתי שמציעים להוציא זאת. יכול לקום מוסד חדש, למרות שלא יקבל אישור, הוא יכול להתחיל לפעול, אבל אז לא תהיה לו שום רשות לתבוע עזרה מהמדינה.

שר השיכון מ. בנטוב:

וגם לא יוכל להוציא תעודות.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

ודאי, לא יוכל לתבוע עזרה ולא יוכל להוציא

תעודות, וזו אחת הנקודות החשובות.

אני מבקש לאשר את ההצעה, כדי שנוכל להביא את

הדבר בהקדם לכנסת.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מקדם בברכה את המסמך הזה שהביא בפנינו שר

החינוך והתרבות. לא כל כך קשה לי לקדם אותו בברכה, למרות שאני מסתייג.

ברצוני לומר לממשלה, שלו היה מתקבל על דעת הכל,

חוק המגלם בתוכו כל מה שכתוב בתוך הדוקומנט שלפנינו, היה זה חוק חשוב שמצעיד קדימה את ענייני ההשכלה הגבוהה בארץ. אולם הממשלה חייבת לדעת מהן נקודות המחלוקת או הערעורים של המוסדות להשכלה גבוהה, לגבי ההצעה הזאת. כדי לצמצם ככל האפשר את הניגודים ואת הביקורת המוצדקת והבלתי-מוצדקת והחששות של המוסדות להשכלה גבוהה.

אני חושב ששני דברים מנחים את המוסדות להשכלה

גבוהה. במידה שקיימנו אותם בירורים, הוועדה בשלימותה, וחברי הוועדה לחוד - אני מדבר מתוך שיחות שאני עצמי ניהלתי - יש למוסדות להשכלה גבוהה הכרה גדולה בערך עצמם, הכרה מוצדקת, שבלי חוקים ובלי מוסדות הגיעו להקמת מפעל גדול זה של השכלה גבוהה, שלדעתם - ולא רק לדעתם - הוא לתפארת המדינה, לא פחות מאשר מפעלים אחרים שהוקמו במדינה, אם בחקלאות ואם בצבא, שמקבלים הערכה הרבה יותר גדולה, ומתחשבים בדעתם הרבה יותר.

הם בשום אופן לא רצו להסכים למה שקוראים - משרד

מיוחד להשכלה גבוהה. היה מוסד אחד שאמר שהוא בעד, וזה הטכניון, אבל הוא צירף לזה "פירוש רש"י" פשוט מאוד, שיקום מיניסטר שיתן לכל מוסד ומוסד את חלקו

בתקציב, ולא יטריח עצמו להתערב בענייני המוסדות. אני מתאר לעצמי שהם מסכימים שיהיה שר שלא יעשה כלום ולא יגיד כלום. אין לי ספק בדבר, שלולא הפרובלמה הקיימת שבה מתחבטים כל המוסדות להשכלה גבוהה, הם גם לרשות לא היו נושאים נפשם. אבל הרשות והנגיד, בכל זאת, נתקבלו על דעת המוסדות להשכלה גבוהה, בניגוד להצעה על משרד מיוחד, מפני שהם טענו שהשר הוא בהכרח איש פוליטי, ובצורה זו או אחרת יכניס את המוסדות להשכלה גבוהה למערבולת של ויכוח פוליטי, דבר שאינו טוב בשבילם.

לכן הם קיבלו בתמיכה, הייתי אומר, אם לא בהתלהבות, את הרשות וועד-מנהל שיהיה ברובו מורכב מאנשים בעלי-סמכות בעולם המדע. הנגיד עצמו יהיה אדם בעל שיעור-קומה אקדמאי גבוה, והם מבינים ומכירים, אינם משתמטים מהדבר, שהחלטה האחרונה תהיה כמובן בידי הממשלה. הם גם מבינים שהתקציב צריך להתקבל על ידי הממשלה, כמובן, באישורה של הכנסת.

שר האוצר פ. ספיר:

הם מעולם עוד לא חיו לפי התקציב.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מדובר גם על ההכנסות או רק על ההוצאות?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

על זה אעיר כמה הערות. כמו בהרבה דברים אחרים, האמת היא באיזה מקום בין הקצוות. לכאורה, התקציב איננו שאלה של חופש אקדמאי. אבל האמת היא, שבמסגרת התקציב יכולים לקבוע, לכבול או לפתח את החופש האקדמאי באופן הטוב ביותר. מה בצע בזה, אם אומרים למוסד: אנו מרשים לך לחקור את הדברים שאתה רוצה לחקור, אבל לזה לא ניתן לך תקציב. יש לך כל החופש האקדמאי בעולם,

אבל אינך יכול לעשות פה שום דבר.

אני חייב להביא לידיעת הממשלה ערעור חלקי שהיו מחולקים ביניהם גם המוסדות להשכלה גבוהה, וחלק תומך בסעיף זה בהצעה שלפניכם וחלק מתנגד. הצעה זו אומרת שפתיחת מוסד להשכלה גבוהה חדש טעון אישורה של הרשות. מי שיפתח מוסד חדש בלי אישור הרשות, אין לו שום זכות לבוא ולתבוע תמיכה כספית למוסד הזה. רוב המוסדות להשכלה גבוהה, מלכתחילה, נטו לקבל זאת, אבל המצב כיום הוא שהמיעוט הנחיל את דעתו לרוב, והם אומרים, שכמו שקמו עד עכשיו מוסדות להשכלה גבוהה, לא לפי התכנון, באם יתאספו חוקים וירצו לפתוח מוסד חדש להשכלה גבוהה, אם הם יצליחו בכך - חייבים להכיר בהם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

איך זה מקובל בעולם?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בעולם, בדרך כלל, אין דבר קבוע. בצרפת, למשל, לא ייתכן דבר זה, שיתחילו בהקמת מוסד להשכלה גבוהה בלי אישור מוקדם של משרד החינוך והתרבות.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

בצרפת רק המדינה היא המקימה מוסדות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בצרפת המדינה היא השלטת בשטח זה של השכלה גבוהה

והתוצאה לא כל כך רעה.

אני הבטחתי למספר פרופסורים, שקיימתי אתם שיחות
בנדון, אביא את עמדתם לידיעת הממשלה, אם כי בוויכוח אתם אמרתי דברים ברורים,
שלדעתי עמדתם אינה יכולה להיות נכונה. בהתחלה לא היתה דרך אחרת, אבל אם נמשיך
ללכת בדרך זו, המדינה פשוט לא תוכל לעמוד בדבר.

הוא הדין לגבי ההוראה שקיימת בהצעה שלפנינו,
שפתיחת פקולטה חדשה טעונה אישורה של הרשות.

הדבר השני, שהוא לא בלתי-חשוב - ובענין זה אני
תומך בעמדתם, וזו אחת ההסתייגויות שלי - אני חושב שהיחסים בין הרשות לבין
ועדת-השרים, כמו שכתוב כאן בהצעה שלפנינו, לא זו בלבד שתהיה לזה התנגדות חמורה
מצד המוסדות להשכלה גבוהה, אני חושב שהרשות נתונה, מלכתחילה, לכשלון, כי,
בסופו של דבר, מה פירוש הדברים שכתובים פה? כל דבר שהרשות עושה טעון אישור
ועדת השרים. זה הופך את הרשות למוסד מיעץ במקום מוסד מחייב. תתנו לרשות כל שם
שאתם רוצים, זו לא הרשות שמנהלת את העניינים. הרשות יושבת ודנה בעניינים, באה
לידי סיכום, ואז הדבר עדיין אינו מוחלט ועדיין אינו קבוע, כי בסעיף 5 של ההצעה
נאמר: "(א) ועדת השרים תדון בהצעותיה והחלטותיה של הרשות לפי הסעיפים הקטנים
(א), (ב), (ג), (ד), (ה), (ו), (ז) ו-(ט) לסעיף 4 דלעיל." - זה הכל, על זה היא
תדון ועל זה תחליט. זה כל מה שנקבע בחוק, כי יתר הסעיפים הקטנים של סעיף 5
מטפלים ביתר הסעיפים הקטנים של סעיף 4, ובסמכויות הרשות.

רבותי, אפשר לעשות זאת ואפשר לכתוב זאת, אבל אם
יקבלו עמדה זו, האם אנחנו מתארים לעצמנו שבראש הרשות הזאת יסכים לעמוד אדם בעל
שיעור קומה - ורק אז הדבר יכול להצליח - בתנאים אלה? מסופקני אם ימצא אדם בעל
שיעור קומה כלשהי, שיסכים להכנס לתוך תפקיד זה.

דבר שלישי שאני רוצה לציין, בהצעה הנגדית של המוסדות להשכלה גבוהה, הם ביקשו, לפי דעתי, בקשה צנועה למדי, והיא נדחתה. ומה היתה הבקשה? הם רצו לכנס מוסד של נשיאי או ראשי המוסדות להשכלה גבוהה, שהרשות תתייעץ אתו בענייני התקציב. לפני שהרשות מעבדת את התקציב ומגישה אותו לממשלה, שתתייעץ עם ועדה של נשיאי המוסדות. לא שזה מחייב באיזה אופן שהוא, אבל שראשי המוסדות יהיו בתוך העניינים ויוכלו לחוות דעתם.

ההצעה הזאת, שאני הייתי מוכן לקבל אותה, וגם הכנסתי אותה בטיוטה שאני הגשתי לשר החינוך והתרבות, שר החינוך והתרבות חושב כנראה שזו הצעה לא טובה, וזאת אני למד מהעובדה שהוא מחק הוראה זו מההצעה. אין לי ספק בדבר, כי לאחר שיעבדו את הצעת-החוק ויביאו אותה לכנסת, ויהיה דיון בכנסת, יחליטו להעביר אותה לוועדה, ואז הוויכוח עם המוסדות להשכלה גבוהה יתנהל בפני ועדת-החינוך של הכנסת, ונציגי המוסדות להשכלה גבוהה בוודאי יביאו לשם את השגותיהם והסתייגויותיהם. מזה אין להמנע.

יש דברים שהמוסדות להשכלה גבוהה תבעו ואני לא קיבלתי אותם, אבל נדמה לי שיהיה זה יותר נכון מצד הממשלה לקבל אותן ההסתייגויות שאין בהן רע ואינן פוגעות במבנה. זה נוגע לדברים שאני אמרתי, שלדעתי צריך לשנותם לקראת פתיחת הוויכוח עם המוסדות להשכלה גבוהה בפני ועדת-החינוך בכנסת, ואלה הם: (א) הקמת המוסד הזה של הנשיאים; (ב) וזה דבר יותר חשוב וממשי - לצמצם ככל האפשר את סמכויות ועדת השרים הקבועה, אם כי אני בדעה, שצריך בשורה של דברים לתת אפשרות של ערעור לוועדת השרים הקבועה לענייני השכלה גבוהה. לדעתי, יש להפוך את שני המוסדות האלה לכלים שלובים, ולא לכלים שאינם עומדים באותו דרג, כלי אחד נמוך, וכלי אחד הוא הקובע.

הייתי מציע את השינויים המתחייבים לאור שני הדברים האלה, להכניס למסמך הזה, ומחוץ לזה, אני בעד אישורו.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

לפני שאנחנו עוברים לוויכוח, אני מבקש להעיר שתיים-שלוש הערות לדברי שר-המשפטים. מה תהיה התמונה אם נקבל את ההסתייגות של שר המשפטים? יהיה ועד מנהל, שברובו מורכב מאנשים אקדמאים, יהיה המוסד של נשיאי המוסדות להשכלה גבוהה, שהוא מוסד מייצע. מה זאת אומרת מייצע? זה יהיה מוסד של לחץ על הוועד המנהל, וועדת השרים להשכלה גבוהה לא תהיה לה שום סמכות.

ועוד הערה צדדית אחת. שר המשפטים התחיל את דבריו בזה שהוא מקבל בברכה את הדוקומנט הזה, ויש לו יסוד לקבלו בברכה, וכאילו רמז בזה מה שהוא השקיע בו. אינני מכחיש ששר המשפטים השקיע בזה הרבה, אבל לא לפחות מזה השקיע בזה שר החינוך, בכל המשא ומתן עם המוסדות, עם חברים שונים והטיפול בניסוח, בקשר עם ועדת השרים. לא באתי כאן להשתבח, רציתי רק להגיד שעם כל הזכויות החשובות שיש לשר המשפטים, יש לשר החינוך "VESTED INTEREST", ואינני רוצה שזה יהיה "WASTED INTEREST".

כל הכבוד לעמדתם של המוסדות להשכלה גבוהה. אני כרגע דן בעניין זה מבחינה ממלכתית, כי על-ידי הצירופים של הדברים האלה ייווצר מצב, שלמעשה למדינה לא תהיה דריסת רגל. יהיה ועד מנהל ויהיה מוסד הנשיאים, וועדת השרים תישאר כמעט בלי סמכויות, אלא כמוסד לערעורים בלבד, ופירוש הדבר שלמדינה לא תהיה גם בעתיד, כמו בעבר, השפעה או דעה מכרעת. אילו שר המשפטים היה מקבל את עניין הסמכות של ועדת-השרים, אז בשבילי העניין של מוסד הנשיאים בתור גורם מייצע איננו ממלא תפקיד חשוב. במקום שכתוב שהרשות או הוועד המנהל יוועצו עם כל אחד מהמוסדות, יהיה כתוב שיוועצו עם נשיאי המוסדות. אילו היה מקבל את עניין הסמכות לוועדת השרים, הייתי מסכים שיהיה גם מוסד זה. אבל אם לא, אז יהיה ועד-מנהל שרובו אקדמאים, מוסד הנשיאים, שגם הם אקדמאים, אז ועדת השרים תישאר בלי סמכות למעשה, ואז זה חוק "בלי שיניים" לגבי המדינה. ואין בזה משום השלמת העניין.

רבתי, הנקודה המרכזית של הוויכוח שתהיה לי עם שר-המשפטים היא בעיקר בענין סמכות וועדת השרים. על ידי זה יש גורם ממלכתי. העניין איננו בזה, שבכל דבר שהרשות תחליט, תתחיל התדיינות. בדרך הטבע, מה שהוועד המנהל יכין, הנגיד יביא בפני ועדת השרים ולרוב הדברים יתקבלו. יש לזה ערך פרופילקטי חשוב ממדרגה ראשונה, שיהיו דברים שלוועדה יהיה כוח הכרעה, ושוב לא בענינים האוטונומיים של המוסדות להשכלה גבוהה.

אלה דברים שרציתי להבהיר לחברי-הממשלה, שלא היו חברי ועדת-השרים לעניני חינוך גבוהה. הייתי יכול להיות ביחסים יוצאים מגדר הרגיל עם אנשי המוסדות להשכלה גבוהה, לו קיבלתי תפיסתם. נוצרו יחסים רעים, כי הם לא הסכימו לתפיסה זו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

ברצוני להביא את ברכתי להצעה זו, וכיוון שאני תומך בה כפי שהיא, אני מציע לקבל את התיקון על הקמת המוסד המייעץ של נשיאי המוסדות להשכלה גבוהה, מתוך הנחה שזה יתקבל כפי שמוצע. דבר זה יכול להפיג את החששות של המוסדות להשכלה גבוהה. מוסד הנשיאים יהיה מייעץ, ואני מציע שסמכויותיה של ועדת-השרים תישארנה כפי שנוסחו בהצעה שלפנינו. אי לכך, אני מציע לקבל את התוספת של שר-המשפטים שלא כלולה בה.

אני רואה הצעה זו כפשרה בין ההצעות השונות. יש חילוקי דיעות יסודיים בתוך המוסדות להשכלה גבוהה, בינם לבין עצמם. אני מכיר פרופסורים נכבדים חשובים מאוד באוניברסיטה בירושלים, חברי-סנאט, שהם בעד הקמת משרד מיוחד. אני חושב שהפרופסורים שמתנגדים לכך, טועים טעות גדולה מבחינתם, כי אין כאן ויכוח על החופש האקדמאי, זה בכלל מחוץ לכל ויכוח. הם מפסידים הזדמנות היסטורית, כי לא תמיד הממשלה והכנסת יוכלו לחזור ולדון בזה. אילו היה קם משרד מיוחד להשכלה גבוהה ולמדע בישראל, הוא יכול היה לשמש כתובת. אך כיוון שהם מתנגדים, השרים שהם בעד הצעה זו, ואני בתוכם, לא הגשנו הסתייגות בענין זה.

ברצוני להגיד לשר-המשפטים, שלא רק נציג הטכניון, גם נציגי האוניברסיטה בתל-אביב היו בעד הקמת משרד מיוחד, והם אמרו זאת במפורש. רוב הפרופסורים מהאוניברסיטה בירושלים, שדעתם קובעת, הם נגד, המיעוט חושב אחרת. כיוון שגם רוב נציגי מכון וייצמן היו נגד הקמת משרד מיוחד, לכן באה הצעה זו להקמת רשות כהצעת פשרה. לדעתי, זו הפשרה הטובה ביותר שיכולה להיות. אין לתאר בכלל שהמדינה לא תהווה גורם בתכנון ובקביעת הדברים בענייני השכלה גבוהה.

בסופו של דבר, עם התיקון של הקמת מוסד הנשיאים, אני חושב שהם יקבלו זאת בברכה, וגם הם יראו בזה דבר חשוב. מצבם של המוסדות איננו קל, יש פיגור בפיתוח מחלקות, בייחוד בתחום הטכנולוגי במדעי הטבע. עסקתי בנושא זה לא מעט, כיושב ראש ועדת החינוך בכנסת. המדינה כיום נותנת יותר מחמישים אחוז מתקציב המוסדות להשכלה גבוהה, ובוודאי תתן יותר במשך הזמן. במידה שההשתתפות של העם היהודי בחוץ-לארץ הולכת וקטנה, החלק של תקציב המדינה הולך וגדל, לאור ההתפתחויות והגידול. אין לתאר שהעניין יישאר גם להבא כפי שהוא עד עכשיו.

כיוון שהמוסדות מתנגדים, לא חשבתי שיש מקום להכנס לריב איתם. התרשמתי בדיונים הרבים שהיו אתם, שהצעה זו, בסופו של דבר, תתקבל גם על ידם כהצעה הוגנת, באם יוכנס התיקון הזה של מוסד הנשיאים. ואולי עוד איזה תיקונים קלים, אם יתברר שיש צורך בהם, בזמן הדיון בוועדת החינוך של הכנסת בהצעת החוק.

אנו עומדים עכשיו בשטח החינוך הגבוה ופיתוח המדע על פרשת-דרכים מכמה וכמה בחינות, וחשוב מאוד שתהיה כתובת ממלכתית בעניין זה. לפי דעתי, יהיה משקל רב להחלטות של הנהלת הרשות והוועד המנהל, ואין לי ספק שוועדת השרים לא תקפח את המוסד הזה. אני מכיר את הפרוצדורה של עבודת הממשלה, לא הייתי רוצה שוועדת השרים תהיה רק מוסד לערעורים במקרה של חילוקי דעות. ועדת השרים פועלת ברשות הממשלה, ומאחר שהממשלה כולה אינה יכולה להתפנות לטיפול בנושא זה - מוטב שתהיה ועדת שרים קבועה. לכן הוצע שראש-הממשלה יעמוד

בראש ועדת השרים הקבועה, והוועד המנהל יורכב בצורה כזאת, שהרוב בו יהיו אנשי המוסדות להשכלה גבוהה, וגם הנגיד יהיה איש מדע.

אני רואה הצעה זו כהצעה מאוזנת, גם מבחינת המדינה וגם מבחינת המוסדות להשכלה גבוהה, ואני מציע לאשר אותה יחד עם התיקון שהוצע כאן.

שר הטעד י. כורג:

שר החינוך הביא כאן את תולדות ההצעה הזאת. הטיפול בעניין זה התחיל בעצם עוד לפני ועדת-שרף, למרות שהצעה זו אינה תואמת מה שוועדת שרף הציעה. לפי תולדות אלה, יש להניח שגם התחזית לעתיד לא תהיה תחזית של הסדר מהיר, ואני מדבר על אורך הימים שלנו לא רק בממשלה, אלא בכנסת גופא, כי שם העניין יכול להתגלגל הרבה זמן, באשר הפרובלמטיקה קיימת.

אני הסכמתי להקמת רשות ליד משרד ראש הממשלה בלית ברירה. אני שייך לאלה החושבים שזה בלתי טיבעי להוציא את ענייני החינוך הגבוה מזרועות משרד החינוך. איש לא האשים את ראש-הממשלה שהוא סובל מאבטלה סמויה. כאן מקימים רשות שהיושב ראש הוא ראש הממשלה...

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הוא לא יושב ראש הרשות.

שר הטעד י. כורג:

ברור שלא, אלא של וועדת השרים הקבועה. אבל בסעיף הראשון של ההצעה יש עוד הפעם שאלת הזיקה הישירה של הרשות לראש-הממשלה. איני יודע אם זה יפעל.

היות ואני חושב שזה בלתי טבעי להקים משרד לחינוך גבוה, ושר החינוך טוען, מבחינתו, אולי בצדק, שמי שמכיר את הבעיות, אסור לו להרים ידו בעד השארת העניינים במשרד החינוך, לא היתה ברירה אלא להסכים להצעה לרשות מיוחדת, ואני רוצה לעמוד כאן על כמה נקודות שמהן אני מסתייג.

אני הייתי מציע, שבסיכום הוויכוח נבקש משני שרים, שר החינוך ושר המשפטים, לנסח את ההצעות וההסתייגויות שהממשלה צריכה להצביע עליהן, לפני שהדבר מגיע לניסוח של הצעת-חוק. כאן לפנינו טיוטה להצעת-חוק, והניסוח של הסעיפים, באופן מדוקדק צריך עוד לבוא, והיות ויש הסתייגויות, אנחנו צריכים להצביע על סעיפים מנוסחים.

אומר מהם שלושה הדברים שאני מסתייג מהם. אני נגד מוסד הנשיאים. בשביל לייצג ולהחליט ישנה הרשות, ואני בעד זה שלא תבוטל המועצה הרחבה יותר שהיתה קיימת לפי החוק של המועצה להשכלה גבוהה עד היום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רואה שיהיה צורך בעוד שלוש שנים.

שר הסעד י. בורג:

זה בלאו הכי יהיה כך, עד שהחוק ינוסח סופית ויועבר לדיון בוועדת החינוך של הכנסת, ויוחזר אחרי הדיון לאישורה הסופי של הכנסת.

הענין הוא כה חשוב שהוא זקוק לפורום ציבורי יותר רחב, והיעוץ לא צריך להיות מוגבל לשמונה החברים של הוועד המנהל. לכן אני נגד מוסד הנשיאים, כי זוהי קבוצה מובהקת של אינטרסנטים, מעין איגוד מקצועי.

איני פוסל את קיומם, אבל שניתן להם סמכות ונבטל מועצה שקיימת לפי החוק - אני נגד זה.

דבר שני, אני נגד טוטאליזם באישור התקציב של מוסד על-ידי ועדת-שרים. כלומר, על ידי הרשות ואחר-כך על ידי ועדת-שרים. ועדת-השרים היא גם גוף פוליטי, וכדיאלקטיקה בין בעלי המאה לבין בעלי הדעה, יכולים על ידי אי הקצבת סכומים מסויימים לקבוע גורלו של מוסד. כאן הייתי אומר שאנחנו מוכרחים להיות מאוד זהירים, או שאנחנו אומרים שהמדינה נותנת את הכל והיא יכולה לקבוע את הכל, או שהיא יכולה לקבוע לגבי אותם הסכומים שהיא נותנת, מה ייעשה בהם.

הרשות יכולה להחליט על כל תכניות הפיתוח, כולל פתיחת פקולטה, אבל אחר-כך זה בא לוועדת השרים הקבועה. סעיף 4(ו) קובע: "תכניות הפיתוח של כל מוסד נתמך, כולל תכניות לפתיחת פקולטות חדשות, תהיינה טעונות אישור מראש על ידי הרשות." אחר-כך זה בא לידי ביטוי באיזה אופן שהוא בצורה כספית. כאן הייתי מבקש להבדיל. אם מוסד רוצה לפתח את עצמו, ונניח לבנות ספריה גדולה, ויש לו נדבן שמוכן לתרום לזה - תבוא עליו ברכה.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

פתיחת ספריה זו לא פתיחת פקולטה.

שר הסעד י. בורג:

אני מדבר על שני החלקים של סעיף (ה), שבסיפא שלו נאמר, כי הרשות צריכה להגיש את ההוצאות התקציביות לאישורה של ועדת השרים להשכלה גבוהה, וסעיף (ו), הקובע שתכניות הפיתוח של כל מוסד נתמך טעונות אישור על ידי הרשות. במסגרת תכניות-הפיתוח יכולה להיות גם פתיחת ספריה. פירוש, שמגבילים את חופש ההתפתחות הרוחנית של המוסד. אותו הדבר לגבי פתיחת פקולטה. אם

קובעים שמוסד מסויים יהיה דווקא למדעי-הטבע, מדוע שלא תקום שם פקולטה להיסטוריה? או שאומרים, שכיוון שיש פקולטה להיסטוריה, לא יכולה להיות פקולטה למשפטים. זה לא יכול להיות. כאן יש התערבות חמורה בחופש אקדמאי, ואני מבקש למחוק את הענין שפתיחת פקולטה טעונה אישור.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מה אתה משאיר לוועדת השרים?

שר הסעד י. בורג:

מה שכתוב פה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה זה חופש אקדמאי?

שר הסעד י. בורג:

חופש אקדמאי פירושו, שאם פרופסור בשיעור מסויים רוצה לדבר על השטחים המשוחררים, ורוצה לומר שרוב הזמן של מלכות ישראל השטחים האלה היו בידינו או לא היו בידינו, והממשלה אומרת שאסור לומר דברים כאלה - זו פגיעה בחופש האקדמאי. אבל אם נשיא של אוניברסיטה או חבר הוועד המנהל של אוניברסיטה - היות והמילה "אוניברסיטה" פירושה מכללה, דבר הכולל שצריך להיות בשביל ההשכלה של אותו הציבור שהאוניברסיטה משרתת אותו - אם הוא בדעה שחשוב שתהיה גם פקולטה להיסטוריה, והממשלה אוסרת לפתוח פקולטה להיסטוריה, מגבילים אותה בהתפתחות האקדמאית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ההתפתחות האקדמאית של אותו סטודנט שלומד דבר

אחר?

שר הסעד י. בורג:

אני משתמש בביטוי הזה בשני המובנים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם אתה משתמש בזה, כי זה מצלצל טוב, זה לא

לעניין.

שר הסעד י. בורג:

אני לא מנהל ויכוח משפטי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה רוצה להגיד בזה שמצרים את הרגליים?

שר הסעד י. בורג:

אני מוכן לנסות אחרת, זה לא רק מצר את הרגליים,

אלא זה מצר גם את הראש, וזה מגביל התפתחות רוחנית מסויימת שהאוניברסיטה מעוניינת בה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נניח שהאוניברסיטה בבאר-שבע תרצה להקים פקולטה לרפואה, וכולם מודים שיש די רופאים, אין צורך בזה, ולזה צריך גם הרבה כסף. באה הממשלה ואומרת: לא צריך פקולטה לרפואה, אבל יש צורך בפקולטה לכימיה.

שר הסעד י. בורג:

עשינו כמה סיבובים בוויכוח הזה. אני רוצה להבדיל. אם אוניברסיטה רוצה לפתוח פקולטה מסויימת, והממשלה לא רוצה לתת כסף, והוועד המנהל אינו רוצה להקציב, הוויכוח הוא לגמרי אחר מאשר להרשות או לא להרשות. באותם הכספים שיבואו מקופת המדינה יכולים לומר למוסדות למה ישתמשו בהם, אבל לא יכולים לומר שאסור לפתוח פקולטה למשפטים או לרפואה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה לא שייך לחופש אקדמאי.

השר י. גלילי:

פה נאמר כי הסמכות לאשר פתיחת פקולטה מוענקת לרשות, אתה שולל את הסמכות הזאת מהרשות?

שר הסעד י. בורג:

כן, תכניות הפיתוח של מוסד כוללות גם פתיחת

פקולטה.

השר י. גלילי :

יש ועד-מנהל שיש בו רוב אקדמאי.

שר הסעד י. בורג :

הממשלה יכולה לקבוע שהיא נותנת כסף רק למטרה מסוימת, אבל אינה יכולה לאסור, אם יש למוסד כסף, להשתמש בו למטרה אחרת.

אני מציע שעל-יסוד הדיון כאן ינוסחו ההסתייגויות שתובאנה להצבעה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

כל אחד ינסח את ההסתייגויות שלו.

שר הסעד י. בורג :

אני מוכן גם לזה.

שר הדתות ז. ורהפטיג :

אינני מדבר לא בשם אוניברסיטת בר-אילן וגם לא בשם האוניברסיטה העברית שבה לימדתי. ברצוני להעיר כמה הערות.

כנקודת-המוצא, אני רוצה לציין, שמה שנבנה עד כה בשטח האקדמאי במדינת-ישראל הם דברים גדולים ועצומים, ואיננו מיותר. אין להתאונן על מה שנעשה עד עכשיו, ואין לומר, שכיוון שזה נעשה בלי הכוונת הממשלה, נעשו דברים מיותרים. מה שנבנה בשטח זה במשך עשרים שנות המדינה, הוא חשוב מאוד

ולא מבוטל. אין להסיק מזה מסקנה שהכוונה היתה חסרה מאוד.

מה שנעשה הוא מאוד חשוב וגורלי בשביל הנוער בישראל, וגם הנוער היהודי מחוץ לישראל. אני חושב, שההתפתחות של האוניברסיטאות בתקופה הקרובה תצטרך להיות הרבה יותר גדולה, כי זה אחד משלושה הצינוורות למשיכת עליית נוער מחוץ לארץ. בשביל עלייה מאורגנת של נוער מחוץ-לארץ קיימים שלושה צינוורות: האוניברסיטאות, הישיבות והקיבוצים. לו יכולנו לפתח את המוסדות להשכלה גבוהה, זה היה מביא לנו, לפחות, עשרת אלפים בני-נוער לארץ במשך שנה.

לו היתה הממשלה רוצה לכוון את ההתפתחות של המוסדות האקדמאים, היתה יכולה לכוון הרבה גם עד היום, כי מחוץ לאוניברסיטת בר-אילן, ובמידה מסויימת מכון-וייצמן, יתר האוניברסיטאות והמוסדות הוקמו בכספי הממשלה, או בכספי עיריות ובכספי ציבור שהממשלה שלטת עליהם. לו הממשלה היתה אומרת לעירית תל-אביב ולעירית חיפה שלא לבנות אוניברסיטה, לא היו יכולים לבנות, כי הם בונים אותן בכספי המדינה. המסקנה מכך היא, שהאפשרות לכוון היתה קיימת גם עד היום, אבל היא לא רצתה לכוון.

דבר נוסף שיש לציין, שללא יוזמה פרטית של אלה שהקימו את האוניברסיטאות, לא היו המוסדות האלה מוקמים ומתקיימים. לא רק בכסף מקימים מוסדות, לזה יש צורך בהרבה יוזמה, גם כספית, אבל הרבה יותר יוזמה לא-כספית, וזאת הממשלה אינה יכולה לתת.

מכאן שאני נגד כמה וכמה סעיפים בהצעה זו, אשר בעצם נותנים מונופול מוחלט לממשלה על ההשכלה הגבוהה. ברצוני להצביע רק על שתי בעיות, ולא אתעכב על הסעיפים והפרטים שצריכים להיכלל בהצעת החוק.

אני מציע להפריד בין הצד האקדמאי לבין הצד התקציבי. אני יכול להבין שהממשלה אומרת כי אינה יכולה לתת יותר כסף, אלא סכום כזה וכזה. אם מוסד מסויים פותח פקולטה שהממשלה אינה מעוניינת בה - לפקולטה

כזאת לא יתנו כסף. זאת אני יכול להבין. אבל אינני יכול להבין את הסעיפים י"ב(1), (2), (3), שאם מוסד חדש להשכלה גבוהה יוקם בלי אישורה של הממשלה, לא יוכל לכנות עצמו בשם המצביע עליו כעל מוסד להשכלה גבוהה. אני יכול להבין שהוועד המנהל או הרשות יבחנו את הדבר מהצד האקדמאי. אם מהצד האקדמאי הדברים בסדר - אי-אפשר לסרב לאפשר להם פתיחת פקולטה שתלמידיה יהיו זכאים לכינוי סטודנט. זוהי מונופליזציה של ההשכלה הגבוהה, ואיני מבין איך המוסדות להשכלה גבוהה מוכנים לקבל דבר כזה.

שר הסעד י. בורג:

הם, לפעמים, אינטרסנטים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

נכון, אני זוכר שבכל מקרה שקמה אוניברסיטה חדשה, ההתנגדות היתה מצד האוניברסיטה הקיימת. לדעתי, גם הציבור מעוניין בזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה להבין, אתה מציע אותם הדברים שמציע

השר בורג?

שר הסעד י. בורג:

בנוגע לפקולטה, כן. אבל הוא הוסיף את עניין ההפרדה של התמיכה הכספית מההכרה במוסד חדש.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בדברי עד עכשיו התכוונתי לומר שיש להפריד בין הצד התקציבי לבין הצד האקדמאי. יכול כל מוסד להשכלה גבוהה, או מי שירצה להקים מוסד חדש או לפתוח פקולטה, לפנות אל אותה רשות. אם זו תהיה הרשות במקום המועצה להשכלה גבוהה, שצריכה לתת את ההכרה, ואם ימצאו שזה מוסד מתאים, הוא צריך לקבל את ההכרה. בנוגע להשתתפות כספית, יכולה הממשלה להגיד שאין לה יותר כסף. לפי זה, צריך למחוק את הסעיפים (3), (4) של סעיף י"ב, ולהעביר את כל העניין לסעיף 4 בקשר לתפקידי הרשות, סמכויותיה והוראות נילוות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נניח מוסד מוכר רוצה להקים פקולטה למדיצינה, והממשלה אומרת שאין לה כסף. שולח המוסד אדם שיסתובב בעולם הגדול ויאמר: תנו לנו כסף, הממשלה מסכימה שזה טוב ונחוץ, אבל אין לה כסף למטרה זו. גם הממשלה מצידה פונה אל יהודים בחוץ-לארץ ומבקשת כסף. השר קול אמר כאן שהשתתפות העם היהודי בהחזקת האוניברסיטאות הולכת וקטנה. אז זה תרתי דסתרי. כאן יסתובב לו יהודי שיש לו סמיכות, והוא יגיד שמגיע לו למוסד זה להקים פקולטה למדיצינה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

(לשר ורהפטיג) - אתה יכול להיות נגד זה, אבל אל תגיד שאתה מפריד בין התקציב ובין ההתערבות האקדמית. בשטח האקדמאי יש אוטונומיה מוחלטת, ומבחינה זו, הפורמולה שלך אינה מתאימה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מדבר על החופש לאדם, ולא על חופש אקדמאי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה תובע חופש לאדם?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

כן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני אבקש לחרוט זאת בצפרני פלדה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זה רק בענייני חינוך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

חופש לאדם עם מחיצות ליד הכותל המערבי...

שר הדתות ז. ורהפטיג:

זה גם כן חופש, חופש לאדם הדתי.

השר י. גלילי:

החופש לכפות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני נגד זה שהממשלה תקבל מונופול על רגשות היהודים, והאפשרויות לקבלת תרומות מיהודים. יהיו יהודים שיהיו מוכנים לתת למטרות כאלו. יתר-על-כן, אני חושב שאם חוק כזה יתקבל, יחדלו היהודים לתת ויאמרו שהממשלה תתן את הכל, וכעבור כמה שנים תצטרך הממשלה להחזיק את כל המוסדות. עובדה היא, שרוב הבניינים של המוסדות הקיימים הוקמו לא מכספי הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ואתה יודע מה אמרו להם ומה הם אמרו לעצמם:
"אנחנו נתקע יתד ראשון, ואחר-כך תבוא הממשלה ותתן."

שר הדתות ז. ורהפטיג:

זה לגיטימי מאוד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל אם אין לה, היא בכל-זאת שליטה על התקציב.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

חלק גדול מהכספים להקמת הבניינים בכל זאת נתקבל

מחוץ-לארץ.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לכן אני רואה בסעיפים אלה, על-ידי הטלת הגבלה
מהצד הכספי על אפשרויות ההתפתחות האקדמאית, אני רואה בזה סכנה להתפתחות החיים
האקדמאיים בארץ.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה לא רק עניין של כסף, זה גם עניין של
פיצול-כוחות שאנחנו לא יכולים לעמוד בו.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לגבי פיצול הכוחות קיים הכלל של היצע וביקוש.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הביקוש בחוץ-לארץ הוא גדול מאוד, ואחרי
שמשקיעים בהם כל כך הרבה כסף בארץ, הם עוזבים ונוסעים לחוץ-לארץ.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

עוד לא נבדק ולא נחקר עניין הנשירה מהמוסדות
להשכלה גבוהה, זוהי סוגיה מעניינת מאוד.

השר מ. כגין:

אתחיל בהצעה, כי לפני שהממשלה תכריע ביחס למסמך שמונח לפנינו, יקויים בשאלה גדולה זו עוד דיון אחד במסגרת ועדת החינוך של הכנסת, בהשתתפות ועדת השרים שדנה בענין, ובהשתתפותם של נציגי המוסדות להשכלה גבוהה. כוונת הצעתי זו למנוע חיפזון. על-פי נסיוני, החפזון אצלנו מתחיל אחרי שלוש שנים. היות ודנו בבעיה במשך שלוש שנים, צריך להכריע בה ביום אחד. אחרי דחיה ארוכה זאת, אינני מקבל את החפזון. הענין רציני מאוד.

גם אם יעברו עוד שבועיים, או אפילו חודש-ימים, שניתן הזדמנות לוועדה של הפרלמנט שלנו, בהשתתפות ועדת-השרים שדנה בנושא, ונציגי הפרופסורים של המוסדות להשכלה גבוהה, לשמוע דעות, לדון ולהכריע לגבי הבחירה בין הליכה בדרך זו ובין הקמת מיניסטיריון מיוחד להשכלה גבוהה.

אני מציע הצעה זו, כיוון שאני חושב שההצעה שלפנינו יש בה סידור מסורבל ובלתי-יעיל, ולקיחת הגרוע מכל צד. נאמר לי שאנשי המוסדות להשכלה גבוהה מתנגדים להקמת מיניסטיריון מיוחד להשכלה גבוהה משום שהשר הוא איש פוליטי. וועדת השרים אינה מורכבת מאנשים פוליטיים? היא צריכה להיות המוסד המכריע, היוזם והקובע בענייני תקציב, כלומר, גם לגבי פתיחת פקולטה וגם לגבי הקמת אוניברסיטאות נוספות, כי זאת אי-אפשר לעשות בלי תקציב. חופש אקדמאי על-פי המושג המקובל הוא חופש ללימוד באקדמיה, אבל כאשר מישהו יכול למנוע תקציב, פירושו שאין לימוד. על-פי ההסדר הזה, יעשו זאת, בסופו של דבר, אנשי פוליטיקה, אבל אם יהיה משרד מיוחד, אז זאת השתלטות. אינני מקבל זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני חשבתי שחופש אקדמאי זה חופש דעות של

הפרופסורים.

השר מ. כגין :

חופש הלימוד, בדיוק כך. ליד שר מיוחד כזה, אם יתמנה באחד הימים, אפשר להקים מועצת-פרופסורים, שהוא על פי חוק יכול להיות מחוייב לקים אתה התייעצויות ביחס לכל הבעיות.

אבל אני רוצה להוסיף, שהבעיות העומדות בפנינו אינן קשורות רק בצורת הלימוד והוספת פקולטה. יש עכשיו בעיות רבות עם סטודנטים שאולי נוכל להביא אותם מחוץ-לארץ. אני חושב, שאם אנו נקים אוניברסיטאות נוספות, נרחיב את הפקולטות הקיימות ונקים בתי-סטודנטים, אנחנו יכולים לרכז אקדמאים צעירים מרחבי-תבל, גם ממדינות קפיטליסטיות וגם ממדינות דמוקרטיות. אנחנו יכולים לרכז כאן רבבות סטודנטים בכרכת הוריהם ואפשרות לקיים אותה על-ידי הוריהם, אשר חרדים חרדה לא-קטנה שמא מלימוד משותף באוניברסיטאות מעורבות בגולה ייצאו נישואי תערובת. נוכחתי שזו דאגה יהודית רצינית מאוד. אם נקים בישראל בתי-אולפנא רבים, הרבה יותר מכפי שיש היום, ונקים בתי-סטודנטים, אנחנו יכולים לזכות לזרם גדול של סטודנטים. אנחנו יודעים שעוד בשנות השלושים באו מכל קצות תבל סטודנטים יהודים ללמוד באוניברסיטה העברית. כמובן שאז זה היה בממדים אחרים, היום אנחנו זקוקים ליותר אוניברסיטאות וליותר פקולטות, ובעיקר הרחבת הפקולטות הקיימות על ידי הוספת פרופסורים ומעבדות, ואז נזכה למאות של סטודנטים יהודיים מחוץ-לארץ, שההורים יהיו מוכנים לקיים אותם.

אני מבין ששר שממונה על בעיות כאלו, לא רק על הצד האקדמאי, אלא גם על הצד המשקי, יכול ליזום ולעשות, והוועד המנהל אינו יכול.

אני מציע שיהיה לנו רק נגיד אחד בישראל. בדרך-כלל, כאשר אומרים "הנגיד", הכוונה לנגיד בנק ישראל. בהזדמנות זו, הייתי רוצה להמליץ בפני שר-החינוך כי יציע לקורטוריון של הטכניון להוסיף חצי מלה: "פוליטכניון", כי בעולם הגדול, כאשר אומרים טכניון, הכוונה היא לגימנסיה

מקצועית לטכניקה, ואולי קצת למעלה מזה. המושג "פוליטכניון" מקובל מאוד בעולם, וזה חשוב מבחינה פסיכולוגית.

אבל נעזוב את המושגים, אני עכשיו מדבר על התוכן. אני סובר שצריך לשקול עוד הפעם את ההצעה, שנדחתה על ידי חלק מהמוסדות, ולא על ידי כולם, של הקמת מיניסטריון מיוחד. הדבר אינו יכול להיעשות על ידי השתייכות סיעתית. זה דבר שכל המדינה מעוניינת בו. מדוע לא נכניס כאן גורם פרלמנטרי, ושוועדת החינוך של הכנסת, בהשתתפות וועדת השרים והפרופסורים, תדון עוד הפעם בבעיה, ייתכן שישתכנעו שמוטב להקים משרד מיוחד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה רוצה שלפני שמביאים את הצעת-החוק לכנסת

יהיה דיון פרלמנטרי?

השר מ. בגין:

אני חושב שאפשר לקיים התייעצות כזאת תוך חודש

זה. נשמע את הדעות, נקרא את החומר ואז נכריע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נדמה לי שאתה מציע סדר הפוך. בדרך כלל, הממשלה

מחליטה, מביאה לכנסת וועדות הכנסת עושות את העבודה.

השר מ. בגין:

בעניינים רגילים צריך כך לנהוג, אבל היות
והעניין הוא מחוץ להרגלים המדיניים המקובלים, אני חושב שלא יכולע שום דבר
לסמכותה של הממשלה, אם תקיים התייעצות כזאת, נשמע דעות של חברי פרלמנט המנוסים
בבעיה זו, ונחליט על כך בעוד שניים-שלושה שבועות. זו הדחייה היחידה שאני מבקש.

שר החוץ א. אבן:

אני חושש כי אילו היינו מקבלים את הצעתו של השר
בגין, היינו מחזירים את הגלגל אחורנית כמה שנים, ולא היינו מקימים עכשיו שום
מסגרת לייצוג הממשלה בתחומי החינוך הגבוה. אני חושש כי למעשה הברירה היא המצב
הקיים, כלומר, התרת הרצועות לגבי קביעת האחריות הממלכתית בענייני החינוך
הגבוה, או קבלת הצעה מסוגה של ההצעה שלפנינו.

אני אומר בכאב מסויים, כי אני מודה שהמיבנה
המוצע מסובך ומסורבל. קשה למצוא לו תקדים בארגון החינוך הגבוה בעולם. אולם,
אולי אחרי כל השנים הללו אין מנוס מזה, שהרי החוק הקובע את אחריות הממשלה גם
מוטב וגם נחוץ. חל גידול החלטי באחריותה של הממשלה מבחינה כספית, ללא גידול
כשלהו בזכויותיה של הממשלה, והחוק הקודם של המועצה הקלושה ההיא שייך לתקופה
שבה השתתפות הממשלה בחינוך-הגבוה היתה מועטת יחסית, והחלטית.

אני מתנגד להצעת השר בורג, שנוסיף לקיים את
המועצה בנוף הארגונים הקיימים כאן. לאחר שיקומו ארגונים אלה, יכולה המועצה
ההיא להתפזר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה המצב של שר שעומד בראש משהו, כאשר פה יש
נגיד שממונה על ידי הנשיא? זה כבר דבר אחר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

המינוי על ידי הנשיא אינו הכרחי. על זה אפשר

לוותר.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

הנגיד הוא יושב-ראש הוועד המנהל. מדוע זה

מסורבל?

שר החוץ א. אבן:

זה מבנה עדיף, אבל הוא מסורבל.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני יודע שלא פעם, כאשר ראש-הממשלה או שר האוצר, או שרים אחרים, מבקשים איזה דבר ששייך לתקציב, ומאחר שאין כסף, חושבים שצריך לקחת הלוואה מבנק-ישראל, בא נגיד הבנק ואומר: "אני מתנגד לדבר זה, ואתם יכולים לפטר אותי." אין אפשרות לפטר כאשר יש מינוי של הנשיא, ולדעתי יש בזה סייג וקושי מסויים.

שר החוץ א. אבן:

הביקורת שלי קשורה בהצעה שאינני מציע אותה, אבל אני סבור שהמיבנה העדיף הוא המקובל בכמה מדינות, שיש לשר החינוך ולמדע, שכפופים לו כמה סגני-שרים, לרבות סגן-שר שעיסוקו הבלעדי הוא הטיפול בחינוך הגבוה. אני חושב שזה המיבנה שצריך היה להגיע אליו, אבל לא הגענו אליו. אנחנו, אחרי שנים של דיון, השר בגין, ולא בראשית המהלך, ועל כן אני מציע להשלים עם

המבנה הזה.

אולם כאן אשמיע כמה דברים שהם דומים מאוד לדעות שהביע שר-המשפטים, אף-על-פי שלא התייעצנו.

הבעיה היא מה החלוקה הסבירה בין העצמאות של המוסדות ובין אחריותה של הממשלה. אינני סבור שצריך להתחרט על כך, שכמה שנים היתה הרצועה מותרת ליוזמה פרטית. אני בטוח שאילו פיתוח החינוך הגבוה והמחקר היה בידי המוסדות הלאומיים והמדינה, לא היה בידינו אותו הנכס שיש בידינו עכשיו. הנכס הזה הוא פרי-שגעון פרטי של כמה אישים וקבוצות, והגיעה השעה להשתלט עליו.

הבעיה היא העניין של חלוקת הסמכות. אני סבור שכאן הסמכויות מנוסחות בחומרה. כלומר, העניין בין יוזמת המוסדות ואחריות הממשלה מעורער לדעתם של המוסדות. למשל, סעיפים ה' ו-ו', לא אנסה עכשיו לנסח את הסעיפים, אבל העקרון, לדעתי, צריך להיות כזה, שהממשלה באמצעות הרשות, כי הרשות היא המייצגת את הממשלה והמדינה - יכולה ומוסמכת לקבוע כיצד ינוצלו התקציבים הממשלתיים.

אולם, שיהיה גורם אשר מחוץ למוסד האקדמאי יחלק גם את התקציבים שאינם באים מהממשלה - אני חושב שזה מיותר.

הוא הדין גם לגבי העניין של הפקולטות. יכולה הרשות לומר: יש לכם כסף כזה וכזה, והכסף אינו מספיק לפתיחת פקולטה נוספת. אולם לקבוע אם במוסד מסויים צריך לקבוע פקולטה לביולוגיה מונוקולארית או לכימיה אורגאנית - איני סבור שכל גורם מחוץ למוסד צריך לקבוע זאת.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

יכולה להיות היום הקצבה לפתיחת פקולטה לפיסיקה מונוקולארית, עכשיו יש כסף, אבל כעבור שתיים-שלוש שנים לא יהיה הכסף לאחזקה, ואז זו מעמסה נוספת על הממשלה. אני יודע, שאפילו אם יהיה כתוב בחוק, יהיו הרבה דיבורים ומשא ומתן על ויתורים הדדיים, אבל לגבי התכנון בשטח זה, לדעתי זה הגבול שאותו צריך לעבור. אני בטוח שתהיינה הרבה עבירות על החוק.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יכול להיות שבעוד שלוש שנים הממשלה לא תוכל לתת מה שהיא יכולה לתת היום. אי-אפשר לצמצם בצורה כזו.

שר החוץ א. אבן:

המגמה צריכה להיות, להעמיד את הממשלה על אחרייתה התקציבית והקיום ככל האפשר, אבל לא יצור מצב שבו למוסד ולהנהלתו אין מה לומר על פיתוח המוסד.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

המוסד יגיש את הצעותיו לרשות. גם הוועד-המנהל לא יעבוד בחלל ריק, הוא יתבסס על מה שמגישים המוסדות להשכלה גבוהה והוא יבחן זאת.

השר י. גלילי:

זה לא אגף התקציבים של האוצר, זה מוסד אקדמאי.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בישיבה האחרונה של המועצה להשכלה גבוהה דובר על הקמת או אי-הקמת פקולטה לפיסיקה ושם הזכירו אסטרו-פיסיקה. שאלתי מה זה, ואמרו לי שזו התכוננות לתוך הכוכבים. שאלתי למי זה נחוץ? אבל יכול להיות שאותו ועד מנהל יגיד, שבין הקמת פקולטה לאסטרו-פיסיקה, או לפיסיקה בכלל, ובין הקמת פקולטה להכשרת מורים, זו קודמת. זה יכול להיות.

שר החוץ א. אבן:

הפילוסופיה של "GRANT COMMITTEE" נראית לי, כי כאן הוויכוח מוצדק על-פי האחריות הכספית. אולם, לאחר שכספים מסויימים מוקצבים, המוסד קובע מה הכיוון הכללי של הפיתוח. היית מעדיף שמה שיובא לאישור, לא תהיה תכנית הפיתוח, או התכניות לפתיחת פקולטה, אלא תקציבים. הביקורת אז תהיה על הצד התקציבי בלבד.

אני מקבל את ההצעה המוצעת ותומך בהסתייגותו של שר המשפטים, שהיא הצעתו, להקים דווקא את מוסד הנשיאים. אם הנשיאים רוצים להתייעץ ולהיקבץ לאיזה מוסד, לא צריך לשלול זאת מהם.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אז מה תהיה הסמכות של ועדת-השרים? לשם מה היא

נחוצה?

שר החוץ א. אבן:

אתה שואל שאלה שאני שואל לגבי כל ועדה של שרים.
אני חושב שאנחנו מפריזים מאוד בנושא זה, אני עצמי חבר בשש-עשרה ועדות שרים...
אני מתגעגע לאותו מיבנה, אבל הוא לא נתקבל, שיש שר חינוך וסגנים לשר-החינוך,
עם אחריות פרלמנטרית.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

איני רוצה להגן על הדו"ח של הוועדה, ששר החינוך
והתרבות זיכני לעמוד בראשה. אני רק אינני מקבל הערה אחת בדבריו, שהדו"ח הזה
שחרר את המוסדות להשכלה גבוהה מאחריותם כלפי המדינה, או שחרר את המדינה
מאחריותה כלפי המוסדות להשכלה גבוהה. אני כופר בזה. אינני מציע עכשיו לאשר את
הדו"ח הזה, אם כי אני חושב, עם כל הכבוד, שההמלצות שלו יותר נכונות מאשר
ההמלצות שהביא היום שר החינוך והתרבות. אבל, כפי שאמרתי, אינני מציע אותן.
הדו"ח הזה חיפש דרך איך לאזן את השטח הרגיש הזה, שיש בו גם עניין לשמור על
יוזמה של העולם האקדמאי ומה שסביב לו, לא רק בשל העקרון של החופש האקדמאי.
העקרון של חופש אקדמאי מעניין, במחילה מכבודם של כל גומרי האוניברסיטאות
והפרופסורים, כשלג דאשתקד, כי אינו נתון בשום סכנה. זה נמשך מזמן שהיה ויכוח
אם השמש מסתובבת סביב כדור הארץ, או שכדור הארץ מסתובב סביב השמש... וזה נשאר
עד היום. אז היו התערבויות של הכנסיה ושל המדינה. מי מתערב היום בחופש
האקדמאי? אני מדבר על מדינה בעלת משטר חופשי כמו שלנו, ולא מדינה כמו ברית
המועצות. במדינה כמו שלנו מי מתערב? האם משהו יכול להתערב?

אבל, בכל זאת, כיוון שזה עניין מאוד רגיש,
אנחנו חיפשנו סידור של איזון בין הבנת צרכיה של המדינה ורצונה של המדינה, תוך
שיתוף פעולה עם נציגי או שליחי אותה קהילת המדענים והעסקנים, וכל אשר סביב
למדע.

דרך אגב, אני רוצה להזכיר כאן את הבעיה של הנשיא והרקטור. אנחנו הצענו שתתמנה הרשות, ובתוך הרשות, שכל חבריה יתמנו על-ידי הממשלה, שמורים חמישה מקומות לחמישה הנשיאים או הרקטורים, והמוסדות הם המחליטים מי מייצג אותם. הם יכולים לישיבה אחת לשלוח את הנשיא ולישיבה אחרת לשלוח את הרקטור, תלוי בנושא הנדון. אנחנו הצענו זאת, כי חשבנו שבלי שיתוף פעולה עם המוסדות, הרשות תחסר משהו.

נקבע ששר יעמוד בראש הרשות, והוועדה אמרה שזה צריך להיות שר החינוך והתרבות. אם אי-אפשר, רצוי שזה יהיה ראש-הממשלה, ואם אי-אפשר, יהיה זה ראש-הממשלה, אולי שר במשרד ראש הממשלה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

איזו סמכות ניתנת לשר, להיות יושב ראש?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

לא, הוא צריך לאשר את כל החלטות. הסמכות ליושב-הראש ניתנת במקרה אחד, הוא צריך לאשר את כל החלטות הרשות, הוא יכול ליזום דיון ברשות, הוא צריך להיוועץ ברשות, אם הוא מחליט בכוח היותו השר הממונה, הוא חייב להיוועץ, אבל הוא צריך לאשר כל החלטה של הרשות. זה בעיקר בדיונים על התקציב.

שר השיכון מ. כנטוב:

יש לו זכות וטו?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אם הוא צריך לאשר, הרשות, כאשר היא דנה, היא צריכה לשקול ולסכם את הדברים כך, תוך מגע עם יושב-ראש הרשות. לא השתמשנו בביטוי "נגיד". יושב-הראש צריך לעמוד בקשר כזה עם השר, שיהיה בטוח שמה שיוחלט ברשות יאושר על ידי השר. לא ניתן בדיוק להגדיר בחוק כיצד זה יבורר.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

המוסדות הסכימו לזה?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

זו היתה ועדה, לא היתה שאלה של הסכמת המוסדות.

השר מ. בגין:

השתתפו בה גם פרופסורים?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

היו שניים, פרופסור אחד מהטכניון ופרופ' בקי. אני בא לענין התקציב. הרשות ממליצה על התקציב, והתקציב צריך לקבל אישור על ידי מי שמאשר את התקציב. יש כאן השפעה רבה של המדינה, לא יותר ממה שנחוץ.

אני רואה את עניין ועדת השרים כעניין קשה: ראשית, מפני שיש לנו יותר-מדי וועדות שרים. איני רוצה להגיד עכשיו מה שהייתי רוצה להגיד בעניין שרי-הממשלה וועדות השרים. מכל מקום, פה צמח משהו בלתי רצוי. אבל ברור לגמרי שהמיבנה הזה, המוצע בחוק, יכביד על העניין, יכביד על קבלת

הכרעות. צאו וראו מה יהיה פה. פה יהיו מוסדות שידונו, זה שלב א'; הם יביאו זאת בפני הרשות - שלב ב'. הרשות תדון ותביא בפני ועדת-השרים - שלב ג'; על החלטות ועדת-השרים יכולה הרשות לערער בפני הממשלה - שלב ד'. בדברים לא-חשובים לא צריכים ועדת שרים, מספיק השר והרשות שהוא עומד בראשה.

מה קורה פה? אנחנו ביזבזנו כאן אפשרויות. כמה כלכלנים עיבדו תחזיות, ואנחנו בחרנו תחזית אחת - זה היה בשנת 1965 - לפיה ההערכה היתה שב-1965 יהיו בין 22 אלף ל-26 אלף סטודנטים, וב-1967 - בין 28 ל-32 אלף סטודנטים. ההתפתחות הולכת לא למספרים יותר נמוכים, אלא למספרים יותר גבוהים. אנחנו, לפי שלוש שנות הנסיון, יכולים לקבוע אם תחזית זו היא נכונה או לא. לפי זה יהיו בשנת 1970 בין 40 אלף ל-45 אלף סטודנטים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לעניין זה לא צריך להיות "חוזה" גדול, שהמספר

יגדל.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

קודם כל, לא עסק בזה חוזה, אלא כלכלן. שנית, אני לא אומר זאת בשביל להראות איזה חכמים אנחנו, אלא מפני שאני בא עכשיו להגיד דבר הנובע מזה, שכל שנה שעוברת - ובינתיים עברו שלוש שנים, מאמצע 1965 עד סוף 1967, ולא קם מוסד - מבלי שיקום מוסד שיכול להחליט, נקבעות בינתיים עובדות על ידי עצם העובדה של זרימת מספר הסטודנטים בתוך המוסדות, וההכרח לטפל בהם. הואיל ואין מוסד שיטפל בהם ואין תכנון, ואין עניין קבוע מראש, התכנון הוא לפי האפשרות הקלה ביותר, אפשרות המוסדות לטפל בזה.

כל זאת אמרתי כדי להגיד בסוף, שהמוסד שיקום לא רק שהוא צריך לקום מהר, אלא צריך לקום מוסד כזה שיוכל לטפל מהר, ולא בתהליך שצריך לקחת ששה חודשים.

אני מצטער ששר הדתות איננו, אבל שר-הסעד פה, והוא בקי באוניברסיטאות. אני אף פעם לא למדתי באוניברסיטה, אני כופר בזה שהאקדמאים מחליטים איזה פרוייקטים יקומו ואיזה לא. לא הם המחליטים בזה. מחליטים ה"בעלי-בתים", שלעיתים הם אקדמאים ולעיתים פחות אקדמאים. יש מהם שגמרו אוניברסיטאות ויש מהם שלא גמרו, אבל הם אלה שיש להם הכסף. וכדוגמה, אנחנו יכולים לקחת את עיריית חיפה. כמובן שאם אקדמאים אינם רוצים, לא יקום הדבר, אבל גם אם האקדמאים רוצים, עדיין לא קם הדבר, כי בזה צריך להחליט משהו אחר, זה שהוא בעל-הבית על הכסף. אני אינני רואה כל חסרון בזה שהרשות, ונניח אפילו ועדת-השרים, תהיה שותפת להחלטה זו, אם צריך להקים או לא צריך להקים פקולטה באיזה מקום. האוניברסיטה "בר-אילן" או האוניברסיטה בירושלים החליטו על הקמת פקולטות? הפקולטות קמו לאחר שחבר הנאמנים החליט שיקומו, ואם הוא החליט שלא יקומו - לא קמו. במה עדיפותם ובמה אקדמאיותם? כספם עדיף.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אפילו לא כספם.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

ברצוני להגיד, אין זו שאלה אם תקום פקולטה לאסטרו-פיסיקה, זו יכולה להיות מחלקה בפקולטה לפיסיקה, ובפקולטה לביוולוגיה אפשר ללמד ביו-כימיה. מדובר על דברים יסודיים, אם נחוץ עוד בית-ספר למשפטים או עוד בית-ספר לרפואה, או לא. נניח שהאוניברסיטה בחיפה, שנמצאת ליד הטכניון - ואני לוקח בכוונה דוגמא אבסורדית - תחליט להקים פקולטה להנדסה, כי יש לה נדבן, אנחנו יכולים לתת לה להחליט על-כך מתוך יחסים פנימיים או לא פנימיים? או נניח,

האוניברסיטה בבאר-שבע תחליט שהיא צריכה בית-ספר לרפואה, צריך לתת לה להקים?

לא רק זאת, יש שאלה של בנייה. אני השתתפתי בטכס פתיחת שנת-הלימודים של הטכניון. שם יש שתי פקולטות לבנייה, למרות הירידה בבנייה בארץ בכלל, ואין אף פקולטה לטכסטיל ולתפוקה. אני ציינתי זאת בדברי, וקיבלתי מהם מכתב אחרי זה: "אתה רוצה להקים פקולטה לטכסטיל? בבקשה, זה צריך לעלות כך וכך, אנחנו מבקשים פגישה אתך בעניין זה." הם עושים מה שנחוץ, איש לא מתווכח אם זה נחוץ, אבל אחרי זה הם מגישים חשבון. אנחנו מדברים על בניית אווירונים בארץ, ויהיה צורך בטכנאים מיוחדים, הם אומרים: נחוצים כך וכך מקצועות, הנה החשבון. אולי יש צורך בפחות מהנדסים ואדריכלים לבניין, כי הבנייה לא תהיה כמו שהיתה, האם אסור למדינה להגיד זאת לרשות?

לכן, נדמה לי, שביסודו של דבר, המדינה צריכה להתערב. אני מוכרח להגיד: אף לי הזמן ולא לי אישית, שהדבר הזה יקום. אני כבר מעבר לזה, והבנים שלנו בתוך זה. למדינה אף הזמן. מה שהשר בגין מציע, מבטיח שהחוק לא יאושר אפילו בתקופת כהונתה של הכנסת השביעית. אנחנו בדצמבר 1967, והדיון בעניין התחיל במארס 1965. הלוואי והחוק הזה יתקבל עוד בכנסת הששית, ואין לעכב.

שר הבריאות י. ברזילי:

בפני הוועדה היו שתי אפשרויות, או שכל אחד יביא לממשלה את דעתו הברורה והאידיאלית, או להגיע למוצא של פשרה, שהוא לפי הכרתנו, הטוב במיעוטו, כפי שנאמר. בחרנו בדרך השניה. אילו היינו בני-חורין, כל אחד יכול היה להביא את הצעתו, ואז כל-אחד היה רושם את דעתו בפרוטוקול.

אני הבעתי את דעתי בוועדה, שאני בעד זה שהחינוך הגבוה יהיה בתוך משרד החינוך והתרבות, כי אני חושב שזו שלימות אחת. איך מכוונים את החינוך? מהחינוך היסודי אל החינוך התיכון ואחר כך אל החינוך הגבוה,

זו שלימות אחת, גם אם יש לזה סגן-שר שהוא כפוף לשר אשר אחראי לכל הקומפלכס. זה הדבר הטוב ביותר. אבל לנו היה ברור שזה אינו בא בחשבון, כי שר החינוך הודיע באופן מוחלט, שמבחינתו זה לא בא בחשבון.

היתה הצעה שניה, שאולי גם כן היתה מתקבלת בוועדה, הצעת שר החינוך והתרבות, שיהיה משרד נפרד לחינוך הגבוה. יכול להיות שאילו לדבר זה היה סיכוי סביר להתקבל על ידי רוב האנשים האוטוריטטיביים המייצגים מוסדות להשכלה גבוהה, היינו גם זאת מקבלים. אבל אחרי בירורים התברר שאין יסוד ואין סיכוי סביר, לפחות בתקופה הנראית לעין, שזה יתקבל.

כאשר עמדנו מול שתי הסיטואציות הקונקרטיות, חיפשנו מוצא לענין, וכאשר מצאנו מוצא זה, נדמה היה שזה הטוב במיעוטו. ואם זה הטוב במיעוטו, יש כמה דברים לא-מושלמים, ויש כמה דברים מסורבלים, שאינם עונים על הבעיות באותה בהירות כפי שצריכים היו לענות.

אבל מה בכל זאת היתה הנקודה המרכזית? הנקודה המרכזית היתה, שחייבת להיות עכשיו - לא אשתמש במושג של שר-החוץ, שאמר שצריך להשתלט יותר - הכוונה של המדינה, של הממשלה, לגבי מוסדות החינוך הגבוה, כי בלי הכוונה יישאר המצב הקיים. המדינה נותנת כסף, המוסדות מוציאים את הכסף והם רבים ביניהם, מחזיקים בעניינים, ואיכשהו זה מתחבר. והכוונה פירושה, שאם לא נחוץ בית-ספר נוסף לרפואה, הוא לא יקום, למרות שהאוניברסיטה בבאר-שבע תרצה להקים, ואפילו אם יהיה נדבן שיהיה מוכן לתת סכום מסויים לפתיחת פקולטה ולאחזקה בשנה הראשונה, נניח לחקר החלל החיצון, ואחר-כך לא יוכל להתקדם בכוחות עצמו, אם אנחנו איננו סבורים שהמדינה צריכה לתת לזה כסף, צריכה להיות רשות למדינה לומר את דברה.

הרשות, לפי ההצעה הזאת איננה מוסד מיעץ, היא מוסד מנהל ומבצע, עד כדי כך, שוועדת השרים איננה אלא אינסטנציה עליונה לערעורים. הרשות מביאה את העניינים לוועדת השרים, ולפי החוק, וועדת השרים

יכולה לערער בפני השולחן הזה. זה מסורבל, אבל זה אינו פוגע בסמכות, הסמכות הזאת נשמרת ושם יש רוב אקדמאי. בסופו של דבר, הרשות זה המוסד המבצע היחיד, המוסד המנהל, המוסד שיכול לערער על החלטות ועדת השרים, שתתכנס שלוש-ארבע פעמים בשנה, כדי לקבל ערעורים בעניינים יסודיים.

ההצעה של השר בגין, עם כל הכבוד, מחזירה אותנו אל נקודת המוצא ולבירורים עד קלנדס גרקס, למרות שאינו רוצה בזה, אבל זה מטבע הדברים. נוסף לספק הקונסטיטוציוני שיש בעניין זה...

השר מ. בגין:

בטלביזיה לא נהגנו כך?

שר הבריאות י. ברזילי:

בטלביזיה היתה החלטה של הכנסת.

על-כן, אני מציע לקבל אחת ההצעות של שר-המשפטים, ואני הבינתי שגם שר החינוך מוכן לזה, וזה הקמת מוסד הנשיאים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני מסכים אם זה לא פוגע בוועדת השרים.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני מציע לראות, בתנאים הנתונים, את ההצעה שהונחה על השולחן, כמוצא של פשרה, אבל פשרה שאפשר לחיות אתה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא הבינתי את ההערה של השר ארן.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

שר המשפטים הציע להקים מוסד זה ולצמצם את סמכויות ועדת השרים. אני אמרתי שיש הוועד-המנהל המבצע, המוסד של הנשיאים שמיעץ לוועד המנהל, ואז ועדת השרים, סמכויותיה קטועות, ואז שוב פעם יביא, לדעתי, לכך שהמדינה תהיה מחוץ לעניין. אם ועדת השרים נשארה עם סמכויותיה, אני מסכים שיהיה עוד מוסד מיעץ.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מבקש למסור לאינפורמציה, הצמצום שאני דורש לוועדת-השרים, שבסעיף 5(א) האומר: "וועדת השרים תדון בהצעותיה ובהחלטותיה של הרשות לפי הסעיפים הקטנים מ-א' עד ט' לסעיף 4...", אני מציע למחוק שני סעיפים, סעיף אחד הדן בעניין פתיחת פקולטה, כי זה טעון אישור מראש של הרשות, כיוון שזה נמצא בסעיף ד', ואז לא צריך להביא זאת לוועדת-השרים ולממשלה. אם אוניבסיטת-חיפה רוצה לפתוח פקולטה, והיא התדיינה על כך עם הרשות והרשות אישרה, זה מספיק, וזה אור ירוק לביצוע.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לפי הצעה זו לא נחוצה ועדת-שרים. בסעיף ו' נאמר: "תכניות הפיתוח של כל מוסד נתמך, כולל תכניות לפתיחת פקולטות חדשות, תהיינה טעונות אישור מראש על ידי הרשות." ; ז': "על תקציבי הפיתוח של המוסדות הנתמכים חל ההסדר המפורט בסעיף ה'." כלומר, שאת זה צריך להביא לאישור ועדת-השרים. אני בכוונה הבדלתי בין שני הדברים האלה, כדי שעניין הפרוייקטים

יהיה עניין רק של הרשות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לזה אני מתנגד, אפשר למחוק את סעיף ו' בין הסעיפים הקטנים הכלולים ב-5(א). אם אפשר להתפשר על זה, אז זה בדיוק למה שהתנגדתי.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

ואת סעיף ז' אתה משאיר? אני מוכן, אפשר למחוק את סעיף ו'.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה בדיוק מה שאני אומר.

הערעור השני שלי מתייחס לסעיף 4(ד). על זה אין לערער, כי זה לא נותן שום סמכות. בסעיף ד' נאמר: "בהכנת ההצעות והתכניות כאמור תביא הרשות בחשבון את הגורמים הבאים" - וכאן באים חמישה סעיפים של הנחיות לרשות. כאשר היא יושבת ומכינה תכנית, נאמר כאן מה היא צריכה להביא בחשבון, גידול וכו', אילו הנחיות, זו לא סמכות, אז מה יש כאן לערער? פה אין על מה לערער, הרשות אינה מחליטה שום דבר, אי-אפשר לערער. כאשר זה יהיה מנוסח כחוק, זה לא יהיה חלק של הסמכות. אז על מה יש לערער?

אם זה כך, אם שר החינוך מוותר על הכנסת סעיף ו' ב-5(א), וסעיף ד' מנוסח כך שאין כאן זכות-ערעור, ההסתייגות היחידה שנשארה לי, זו ההצעה בענין ועדת-הנשיאים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

לזה הסכמנו.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

אתה הסכמת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

גם שר החינוך.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

אם ועדת השרים יש לה סמכות לאשר תקציבים, גם הרגילים וגם תקציבי הפיתוח, אז אין לי התנגדות.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

לי לא נחוצה ועדת-הנשיאים, אבל אם האוניברסיטה ביקשה שתינתן להם אפשרות לנהל משא ומתן קולקטיבי, מדוע לא?

השר י. גלילי :

אני מבקש את שר-המשפטים לוותר על הסתייגותו לסעיף ד', כי ועדת-השרים פועלת על-פי סעיף ד'.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מבין שההצעה מתבססת על פירמידה של שלושה מישורים: המוסדות האקדמאיים שמנהלים כל מוסד ומוסד; הרשות עם הנגיד בראשה - אני לא בעד התואר נגיד, כי יש לנו בארץ כמה רשויות, ועל-ידי-כך יוצא שאנחנו מבדילים, רשות יותר חשובה יש לה נגיד, ורשות פחות חשובה יש לה יושב-ראש פשוט.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מדוע יכולים להיות עשרים ואחד שרים ולא יכולים

להיות שני נגידים?

שר השיכון מ. בנטוב:

אינני מתנגד לנגיד שני, אבל יש לנו כבר כמה רשויות, כמו רשות-השידור, ושם יש יושב-ראש, לדעתי, זה תואר די מכובד.

השלב השלישי, זו ועדת השרים. אני תמה שאין חלוקה מדויקת של הסמכויות בין שלושת המישורים האלה. קודם כל, היה כאן ויכוח מה זה חופש אקדמאי, ולאן זה הולך. הדברים האלה צריכים להיות מוגדרים. אם יש שלושה מוסדות, אחד מעל השני, צריך להיות חופש אקדמאי וכל אחד צריך לדעת במה הוא רשאי להחליט, ומוסדות אקדמאיים, זה לא רק חופש אקדמאי, זו גם הנהלה יום-יומית, אז אין גבול להתערבויות, ומעל לזה, העניינים קשורים או נתונים בידי הרשות. אני נגד משטר של ערעורים מתמידים. צריכה להיות חלוקה ברורה, מה רשאית הרשות להחליט על דעת עצמה, ובאילו החלטות היא זקוקה לאישור של ועדת-השרים. אינני רוצה שיהיה מה שהשר ארן אמר כאן, שבכל פעם שהרשות תחליט איזה דבר, יכולה ועדת-השרים לפסול זאת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לא אמרתי כך.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני שאלתי אם היא יכולה TO OVERRULE, כי אני נגד ערעורים. הערעור היחידי יכול להיות שהחלטה מסויימת היא אולטרא-ווירס.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אתה מסתבך, תקרא מה כתוב בסעיף 5(א), זה ברור

ביותר.

שר השיכון מ. בנטוב:

זה לא מספיק ברור. אני נגד משטר ערעורים, ערעורים יכולים להיות רק כאשר מוסד מחליט על דבר שאינו רשאי להחליט, אבל לא לגופו של ענין.

ועדת השרים צריכה לאשר את התכנון הכללי של פיתוח המוסדות להשכלה גבוהה, זה כולל פתיחת פקולטות שונות וכו', באופן כללי. זה לא רק ענין אם להקים פקולטה או להרחיב פקולטה. נניח שנחוצים לנו מאה רופאים לשנה, ומרחיבים את הפקולטות כך שיש עוד מאתיים רופאים. כל רופא עולה לנו 50 אלף ל"י, ולא חשוב אם הממשלה או היהודים מחוץ-לארץ נותנים את הכסף לזה, ואחר-כך הרופאים נוסעים לחוץ-לארץ. אנו צריכים כאן לפתוח פקולטה בשביל לספק אנשי מקצוע לארצות אחרות?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אתה רוצה שייצאו לחו"ל ללמוד? איננו צריכים להוציא 50 אלף ל"י על איש, אם אינו יכול אחר-כך למצוא עבודה בארץ אני מבין שיש צורך במחקר, אבל ללמד אנשים, להשקיע כסף, ושאחר כך לא תהיה להם תעסוקה בארץ וייצאו לחוץ-לארץ - אינני חושב שזה בגדר תכנון.

ועדת-השרים צריכה לאשר תכנית כוללת, והיא צריכה לאשר דבר שני, איך לשמור על זה שהמוסדות להשכלה גבוהה יתאימו את עצמם לתכנית הזאת. דבר שלישי, היא צריכה, בסופו של דבר, לאשר את התקציב. אלה שלושה הדברים שוועדת-השרים צריכה לעשות.

אחד הדברים שלא הוזכר כאן - זו השאלה אם התקציב שניתן למוסדות להשכלה גבוהה צריך להיות גלובאלי, או שזה צריך להיות תקציב מפורט. אם ועדת-השרים צריכה לאשר את התקציב, האם היא מאשרת לכל מוסד תקציב מפורט, או תקציב גלובאלי?

ביחס לוועדת הנשיאים - אני מבין שאם הרשות תעבד תקציב לאישורה של ועדת-השרים, היא תצטרך להתייעץ עם כל מוסד ומוסד. היא לא תעשה זאת בלי זה. אינני רואה אסון גדול אם תתייעץ עם אותם חמישה המוסדות בישיבה אחת, ולא עם כל אחד לחוד. אינני רואה בזה דבר רע, להיפך, זה יכול אולי לעזור.

והערה אחרונה, גם אני נמנה על אלה החושבים שעניין זה שייך באופן אורגני למשרד החינוך והתרבות. איש לא יעלה על הדעת, שמפני שהשר עסוק מאוד, יפרידו בין החינוך-התיכון ובין החינוך העממי. אני חושב שזה צריך להיות בתוך משרד החינוך והתרבות. אינני יכול להניח שראש-הממשלה צריך להיות אחראי בעד רשות, ושהוא פחות עמוס ויכול להיות יותר אחראי מאשר שר החינוך והתרבות.

ביחס לעבודה הרגילה והשוטפת, יש צורך בהרכה
דברים להקים מגע, וזה דורש טיפול שוטף של השר, אחרת זה קצת מלאכותי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו נמשיך בבירור בישיבה אחר-הצהריים, אבל
לפני זה אני רוצה להגיד שלא דובר אתי על כך, שראש הממשלה יהיה יו"ר ועדת השרים
לעניני החינוך הגבוה. אני אינני מקבל זאת. גם דעתי היא שזה שייך למשרד החינוך.

בשעה 15:00 ישנה ישיבה של הוועדה לענייני

פליטים, ובשעה 17:00 נמשיך בישיבת הממשלה.

ישיבת-הבוקר ננעלה בשעה 13:10

(מכאן רשם י.מ.)

דאש הממשלה ל. אשכול :

תמו כל הנואמים בסעיף זה.

השר י. גלילי :

אבקש את רשות הדיבור לפני קבלת ההחלטה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

אשתדל לקצר מאוד.

אני רוצה להעיר הערה כללית אחת, והיא אולי החשובה ביותר בכל המסכת הזאת. כאשר אני הצעתי מלכתחילה משרד מיוחד להשכלה גבוהה, מה פירוש הדבר? אין פירוש הדבר רק שר, אלא מנגנון מדעי ומנגנון אדמיניסטרטיבי. אם זה לא משרד, אלא רשות, כפי שזה מוצע פה, או זה בלבד כמו הועד המנהל של הרשות, וכל המנגנון המדעי והאדמיניסטרטיבי הוא שלהם, הרי כל שר שצריך להיות אחראי בעד הדבר הזה, צריך להכין לו חותמת ולחתום על כל מה שיגישו לו. איך שר הנתון לכל מיני דברים אחרים יחדור לזאת?

אני רוצה לעשות אבחנה בין משרד מיוחד ובין זה שאתה מכניס את הענין למשרד החינוך. משרד החינוך יהיה אחראי גם לדבר הזה. מה פירוש הדבר? אין לו שום כלים לכך ואין לו שום אפשרות לכך. מי שמציע זאת, צריך לומר מה פירוש הדבר.

שר הסעד י. בורג:

אותו הדבר ראש הממשלה.

שר החינוך והתרכות ז. ארן:

אני מדבר על ועדת שרים. זה דבר אחר לגמרי. ועדת שרים היא חשובה הן לגבי המוסדות לגבי השכלה גבוהה והן לגבי שר האוצר, לגבי כל מי שיהיה שר האוצר. נניח שהממשלה באה על יסוד תכניות, והן דורשות בכלל התפתחות גדולה מאוד והקצבות גדולות מאוד. שום שר לא יהיה בכוחו להגיע לזה. אולם לוועדת שרים בראשותו של ראש הממשלה יש סיכוי לכך. הוא הדין ביחס להשפעה על המוסדות להשכלה גבוהה, של הועד המנהל, על הרשות הזאת. לוועדת שרים בראשותו של ראש הממשלה יש משקל רב, יש פונדרביליה ואי אימפונדרביליה. אני מבקש לזכור כל הזמן מה פה ההבדל.

עכשיו, אני רוצה לעבור לנקודות שלפנינו. ההצעה הזאת היא הצעה קולקטיבית. מה זאת אומרת שהיא הצעה קולקטיבית? לא שמלכתחילה ישבו על כך מספר שרים ו"בשלו" זאת, אלא בראשית היה ארן, אחרי כן היה שרף, אחרי כן שר המשפטים ואחרי כן שוב ארן ואחרי כן חברי הועדה. מכל זה יצאה ההצעה שלפנינו. יש פה בתוך ההצעה הזאת עקבותיו של שרף. אני יכול למצוא אותן, אם כי לא קבלנו את המסקנות שלו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

דומה לעקבותיו של דינוואאר.

שר החינוך והתרכות ז. ארן:

איני יכול שלא לציין כאשר מר שרף אמר שהוא הגן באופן קצת אלגנטי על הצעתו. בדרך כלל, לדעתו, זה צריך להיות במשרד החינוך, ואם לא - אין להקים משרד מיוחד, אלא זה צריך להיות במשרד ראש הממשלה. וכתבו בתוך ההמלצות: אם אין ראש הממשלה פנוי לכך, ייוצג ענין ההשכלה הגבוהה על ידי שר במשרד ראש הממשלה. ההשכלה הגבוהה לא תהיה עיסוקו היחיד של שר זה. אך יהיה זה אחד מעיסוקיו העיקריים. " זאת אומרת מהי המגמה? המגמה היא שבכלל יהיה זה אדם חלוש.

או נגיד סעיף האומר: "הרשות תקבע עקרונות להקצבת כספי המדינה הנועדים להשכלה גבוהה, הן לתקציבים השוטפים והן לתקציבי פיתוח. היא תמליץ על היקף תקציב המדינה להשכלה גבוהה ותחליט על חלוקתו." אתה מקנה לה, מר שרף, סמכות חשובה מאוד.

או סעיף האומר: "החלטות הרשות טעונות אישור השר. השר מצדו יקבל החלטה בנושא שהוא בתחומה של הרשות רק אחר שהרשות תחווה את דעתה עליו. השר רשאי להשתתף בישיבת מועצת הרשות כרצונו, יכול לבקש מהיושב ראש זימון ישיבה ולהציע סעיף בסדר היום."

השר יכול להשתתף בישיבות מועצת הרשות כרצונו ויכול לבקש מהיושב ראש זימון הישיבה להציע סעיף לסדר היום. מה זה שר כשהוא צריך לאשר או לא לצריך לאשר, הרי הרשות תגיש לו את ההצעות - איני רוצה להיות במעמדו. אין לו שום כלים להגיד "לא". האם הוא בדק את זה? האם הוא חקר את זאת? ואז מה שנשאר לו שהוא רשאי להשתתף בישיבת מועצת הרשות - דבר "עצום"! ולבקש מהיושב ראש זימון הישיבה ולהציע סעיף לסדר היום.

הדין וחשבון מלא וגדול חשיבות מבחינת תכנון ומבחינת ניתוחו את המצב. הוא גם מהווה בעצם אישור של הטיעון שלי בפני הכנסת על צורך בריפורמה. לא הסכמתי רק עם מה שמחברי הדין וחשבון עונים על אותו הצורך. אבל באותה ההצעה הקולקטיבית יש עקבות של כל הדבר הזה. יכולתי להצביע איפה פה

העקבות של הדין וחשבון של ועדת שרף.

עכשיו אני רוצה להגיד לשר הסעד, הרוצה שתהיה גם מועצה רחבה כמו במועצה להשכלה גבוהה. בחוק של המועצה להשכלה גבוהה היה רק מוסד אחד: המועצה. אבל אם אתה כרגע בונה בנין, שיש בו רשות ויש בו ועדת שרים, למה נחוץ עוד לסרב את זה במוסד נוסף, מוסד מייעץ? הרי יהיה גם מוסד הנשיאים. למה נחוץ עוד מוסד? הדבר הזה מיותר לחלוטין.

עכשיו בסעיפים ו' ו-ז' היה איזה בלבול. סעיפים אלה דנים בדבר תכניות פיתוח. כאשר נסחתי זאת, רציתי שענין אישור פקולטה לא ילך לוועדת השרים, אלא מספיק שהרשות קובעת כך או אחרת. אבל זה, שתכניות הפיתוח ותקציבי הפיתוח צריכים לעבור את המסננת הזאת של ועדת השרים, על שני צירים אלה בנוי כל הענין טול מועדת השרים את האפשרות של התערבות בענין תכניות-הפיתוח ותקציבי הפיתוח, וכל הענין נופל. צריך עוד ללטש את הדבר הזה, כי שר המשפטים אמר לי עכשיו, שהוא ביסודו - אם הבינונו אחד את השני - איננו מתנגד לזה ונצטרך לנסח זאת.

עכשיו בענין הסירבול. דיבר על זה השר בגין ודיבר על זה השר אבן, אם כי המסקנות שלהם היו שונות. צריך להיות ברור בכלל כי הרשות זהו המוסד האופרטיבי. הוא גם מתכנן, אבל הוא למעשה המוסד האופרטיבי. ועדת השרים לא תיכנס לכל הפרטים, אבל ועדת השרים זוהי האינסטנציה שבאופן אקדמי יכולה להתערב.

השר מ. בגין:

דווקא באופן אקדמי לא, באופן תאורטי.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

טוב, באופן תיאורטי, אבל היא תטפל בגושי העניינים, בדברים הגדולים, בין בדברים שמביאה לה הרשות ובין בדברים שהיא בעצמה תיזום.

אתן לכם דוגמא. קודם כל דוגמה אחת הובאה כאן. אתה דברת על עליה ועל סטודנטים. יתכן מאוד שזוהי התחלה. באמתחתי יש לועדת השרים שורה של עניינים הנוגעים לענייני החיים האקדמאיים, שיש רשות לועדת השרים ליזום את זה, להביא את זה בפני הנגיד של הרשות ולומר, אדרכא, תברר את הדבר הזה.

אני תמים דעים, כי כל אלה שטפלו בעניין ההשכלה הגבוהה במדינה בשתי עשרות שנים אלה, הן הקבוצה והן הפרטים, עשו מפעל אדירים. יחד עם זה יש הרבה שאלות שלא באות על תיקונן. האם יש לכם מושג מה זאת נשירה מההשכלה הגבוהה? איש איננו יודע מהי פרשת הנשירה בהשכלה הגבוהה. אם לחקור את זה, אולי נגיע לכמה וכמה מסקנות אופרטיביות גם בשביל ההשכלה הגבוהה.

השר מ. בגין:

נשירה אחר סיום הלימודים?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בזמן הלימודים. איש מאתנו לא חקר ולא דרש בכלל כיצד צריך לכוון את זה. יש לנו מדעי הרוח ומדעי הטבע, החלוקה ביניהם בערך 58% ו-18%. האם זוהי הפרופורציה הדרושה בתוך מדינת ישראל? והמוסדות להשכלה גבוהה אינם אשמים בזה, כי מדעי הטבע דורשים אמצעים כאלה, שאם ועדת השרים קרי הממשלה אומרת שצריך להביא לאיזון פרופורציה של שני שליש ושליש, אז זה מחייב אמצעים

כאלה וכאלה, מעבדות כאלה וכאלה, ואז ועדת השרים מפעילה את הלחץ גם על הממשלה וגם על שר האוצר, כי כל מוסד לחוד אין בכוחו להעלות את זה. רק ועדת השרים יכולה לעשות זאת.

אתן לכם עוד דוגמא אחת המעסיקה אותי הרבה מאוד זמן, שאין זה בכוחו של כל מוסד לחוד לבצע. בשעת חלוקת פרס ישראל, יש מסורת ששר החינוך נואם שם. העמדתי פעם, בין השאר, תיזה, שמוסדות החינוך הגבוה מכשירים בוני המדינה, אבל ספק אם הם מכשירים את בוני העם. יש לאמירה זו - ואין זה מקרה - מסקנות מאוד רציניות.

השר מ. בגין:

דומה לאמירתו של אחד העם.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זהו ענין שטפתי בו עם הרקטור הזה ועם אחרים. זוהי שאלה ממלכתית ממדרגה ראשונה. המוסדות להשכלה גבוהה צריכים למעשה להכשיר את הנהגת העם. והנהגת העם אלה לא רק 21 השרים. השאלה היא: מה הדמות הרוחנית של כל זה? איני אומר שבכלל יש תרופת פנצילין לזה. לא. אבל יש דברים חשובים שאפשר לעשותם. אין זה ענין ששר האומר את הדבר הזה. אחרת, אולי ועדת שרים היתה מציגה את הענין הזה, ואולי היתה גם מעלה הצעות בקשר לענין זה. אולי זה גם יחייב מבחינה מטריאלית דברים שונים.

או ניקח את ענין הכשרת מורים. איני רוצה, כרגע, להטריד בשאלה זו את הממשלה. אבל ענין הכשרת מורים לקראת העשור השלישי של המדינה זה אולי בכלל הדבר הגדול ביותר במדינה. אבן שצריכה להיות ראש פינה מאסו בה הבונים. ענין הכשרת מורים למדע של בנין עם, דבר שאין לו דוגמה ואח בשום מדינה אחרת. בישראל זהו מדע איך בונים עם. ורק המורים צריכים להיות בראש כל

הדברים האלה. זהו הדבר המיוחד שהם צריכים לעשות. ענין הכשרת המורים הוא בתחתית הענינים. ועדת שרים יכולה להעמיד את הדבר הזה בתור הדבר הגדול ביותר שנחוץ לנו במדינה לקראת העשור השלישי.

נתתי רק דוגמאות בודדות. ויש באמתחתי הרבה דברים חשובים, והנה המוסדות להשכלה גבוהה, כל אחד ואחד, דואג איך להציל את עצמו. אמר שלום עליכם: בניו-יורק אין אנשים מתהלכים ברחובות, אלא אנשים מצילים את עצמם. כאן כל מוסד להשכלה גבוהה מציל את עצמו, כדי שיוכל לאזן את חייו ואת עבודתו. לגמרי אחרת הוא, כאשר יש איזה מוסד כולל אקדמאי פלוס איזו אינסטנציה גבוהה שהיא רואה בכל זאת את הענינים האלה אחרת. אמר פעם צבי לוביאניקר - אני זוכר זאת עוד מימי מועצת פועלי תל-אביב: "צו יעדן מומחה דארף מען האבן א קלוגן אידן" (לכל מומחה נחוץ יהודי חכם). כל הכבוד לאקדמאים, אבל טוב שהיא תלווה על ידי חבורת שרים שהיא ממונה על החכמה הקולקטיבית של עם ושהיא רואה את הענינים האלה לא רק מבחינת איזון טכני, מטריאלי וגם אקדמאי, אלא רואה את הענין כולו. אם לא להקים משרד מיוחד, אשר יש לו המנגנון האדמיניסטרטיבי והמדעי ושהוא פורש את כנפיו על הענין הזה, אין דרך אחרת מאשר ליצור קונסטרקציה כזו שהיא יכולה להראות כאילו מלאכותית, אבל היא קולעת לנקודה, למטרה.

אשר למוסד נשיאים מייעץ, הרי אם מבטיחים את סמכות ועדת השרים, אין לי שום דבר נגד זה.

בענין הנגיד, אין זה דבר הנוגע לי ללב. אבל יכול להיות שטוב בשביל המעמד של ההשכלה הגבוהה, שיש נגיד אשר לפי הצעת הממשלה מתאשר הוא על ידי נשיא המדינה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אין צורך בזאת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בשכילי אקט זה איננו "קונדיציה סינע קווא נון".

עכשיו בקשר למה שאמר ראש הממשלה, אבקשו לקרוא בסעיף 9 של ההצעה האומר: "הדברים האמורים יקבעו בחוק שתחוקק הכנסת שיבוא במקום חוק המועצה להשכלה גבוהה. אם תחליט הממשלה להעביר את הרשות ממשד ראש הממשלה למשרד אחר, יימסרו לשר הממונה על אותו משרד כל הסמכויות המסורות כאמור לראש הממשלה ואותו שר יהיה ממונה על ביצוע החוק." מה אני רוצה להגיד בזאת? עד שהענין יתייצב, אני חושב כי כאשר ראש הממשלה יהיה ראש ועדת השרים, תהיה לזה חשיבות גדולה מאוד. זה יכול לקחת שנה וחצי.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אתה רוצה להכניס לחוק ועדת שרים?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

איזו שאלה?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אין דבר כזה בחוק.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יש. ישב על ההצעה שר המשפטים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מדוע אי אפשר?

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

יש חוק שעות עבודה ומנוחה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בקשר לחוק יסוד: הממשלה, אנחנו רוצים שועדות השרים תחדלנה לעבוד באופן אנונימי וקונספירטיבי, תהיינה ועדות-שרים קבועות.

השר מ. בגין:

יש ענין של חלוקת תפקידים. הממשלה רשאית לחלק את התפקידים באופן אינדיבידואלי לשרים בודדים וגם לקבוצות שרים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

תהיה זאת ועדת שרים לעניני החינוך במדינה. בהצעה הנגדית של המוסדות להשכלה גבוהה כתבו לנו שהממשלה יכולה לבחור ועדת שרים. מי זה מתערב? אבל הבינונו אחד את השני.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה היה בעצם ויכוח סמנטי.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

עכשיו אני רוצה להגיד לשר בגין. כל הכבוד לוועדת החינוך של הכנסת. אני עובד עם ועדת החינוך הרבה מאוד שנים. אני מחבב אותה מאוד. משרד החינוך מביא לפניה כל מה שיש בשדה החינוך. אבל ועדת החינוך לא טיפלה בהשכלה הגבוהה, קודם כל מפני שמשרד החינוך לא טיפל בהשכלה הגבוהה. אולי היה פעם איזה בירור בעניין זה. אין מומחים גדולים יותר מאשר המסובים ליד השולחן הזה.

נניח שהצעת החוק מתקבלת פה. זה צריך להגיע לכנסת. זה צריך להגיע לוועדת השרים לענייני חקיקה, חוק ומשפט. שם מתחיל "בית המרחץ הגדול", לשם יבואו כל המוסדות להשכלה גבוהה, כל אחד עם הטענות שלו.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לא זו ההצעה. ההצעה היא, שאם הממשלה תחליט להטיל על שר החינוך והתרבות להכין הצעת-חוק, צריך יהיה להביא את ההצעה לוועדת השרים להשכלה גבוהה, כמו שכל ענין בכלכלה מביאים לוועדת השרים לענייני כלכלה. בסופו של דבר, זה יגיע לוועדת החינוך של הכנסת.

השר מ. בגין:

אולי ועדה משותפת של ועדת החינוך והועדה

לחקיקה, חוק ומשפט?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

איני מתנגד לדבר הזה.

לידיעתכם: היו לנו הרבה בירורים, אבל לי היו גם בירורים. אבל היו לנו גם בירורים עם אנשי המוסדות להשכלה גבוהה ועם ועדות. עברנו בענין זה פקולטות רבות מאוד.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אתה יכול לקבל דוקטורט לנושא זה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אבל בחינות היו לך?

שר הסעד י. בורג:

כדברי צ'רצ'יל שאמר שהיו לו יותר תוארים משעמד

בבחינות.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני מציע לממשלה כדברי השיר החסידי: חוסו נא

ואל תתעלמו.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

ידיד נפש אב הרחמן.

שר החינוך והתרכות ז. ארן:

הושקעו פה הרבה מחשבה, גם עצבים ובריאות. תנו לי כרגע אפשרות להזיז את העניין.

השר י. גלילי:

נראה לי שאם השר בגין איננו עומד על הצעתו...

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא.

השר י. גלילי:

אם שתיקת השר בגין לגבי שאלתי מראה שאיננו עומד

על הצעתו.

השר מ. בגין:

אני ממשיך לשתוק.

השר י. גלילי:

נראה לי כי המצב הוא זה שיש לפנינו הצעה של השר

בגין, שיש להצביע עליה, אלא אם כן הוא מוותר עליה.

שנית: אני מבין שהוסכם שליד הרשות תקויים ועדה מייעצת המורכבת מנשיאי המוסדות להשכלה גבוהה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה לא בדיוק כך. אם הם יקימו מוסד, יתיעצו אתם ביחס לתקציב ותו לא, לא למעלה מזה.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

זה ייכלל בהצעה?

השר מ. בגין:

הרשות תתייעץ אתם.

השר י. גלילי:

אם ראשי המוסדות להשכלה גבוהה יקימו מוסד משותף שלהם, מוסד קבוע, תתייעץ אתם הרשות בדבר התקציב. זה על דעת כולם.

שר הסעד י. בורג:

אני מסתייג מזה. לא רק שזוהי הזמנה שהם יקימו מוסד כזה, אלא זהו מוסד וולונטרי, פעם רוצים לקיים אותו ופעם אין רוצים לקיים אותו, ואתה נותן לו מקום סטטוטורי בחוק. לא יכול להיות שדבר שאינך בטוח בו יהיה קיים בחוק.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אבל המוסדות בקשו זאת.

שר הטעד י. בורג:

אני בעד העובדה, אבל לא שנזמין לנו בחוק מוסד

כזה.

שר העבודה י. אלון:

האם אפשר לומר בחוק שהרשות תוועץ עם ראשי המוסדות להשכלה גבוהה, אם בנפרד או במקובץ?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אתה אינך יכול להטיל על הרשות להתייעץ עם נשיא האוניברסיטה העברית ביחס לתקציבו של מכון וייצמן, או ביחס לתקציבה של אוניברסיטת בר-אילן. מה הם בקשו? הם בקשו שהם יקימו מוסד של ראשי המוסדות ושביחס לתקציב הכולל של המוסדות להשכלה גבוהה יתייעצו בהם, כלומר, שהרשות תתייעץ בהם, שיהיה להם מה להשמיע באופן קולקטיבי על התקציב הכולל של המוסדות להשכלה גבוהה. אין בזה דבר רע. נכון שיש פגם בנוסח "אם יקום" וכו'. אפשר למצוא פורמולה משפטית אחרת. השתמשנו בזה גם בחוק השופטים. אבל איננו מנסחים עכשיו.

השר מ. בגין:

אני מבין שלא היתה מידת הבנה ביחס להצעת שועדת החינוך של הכנסת צריכה לעמוד על הצעת-החוק. אבל איני פורמליסט. אבל לאחר שהבינתי מדבריו של שר המשפטים, שהצעת החוק תועמד על ידי שר החינוך ושר

המשפטים במסגרת הממשלה לא לדיון בפני ועדת השרים לענייני חקיקה, אלא בפני אותה ועדה מיוחדת של שרים להשכלה גבוהה, הייתי מבקש, כיוון שזוהי גם בעיה חקיקתית רצינית, אחת משתי אלה: או שיהיה דיון משותף של שתי הועדות, היינו של ועדת שרים לענייני חקיקה ושל ועדת השרים המיוחדת להשכלה גבוהה, או שהצעת החוק - לעת עתה רק הצעת תזכיר לפנינו - תופץ בין כל חברי הממשלה ושהם יהיו זכאים להעיר את הערותיהם.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

הדבר השני הוא כלל ולא יעבור. כל הצעת-חוק שהולכת לפי החלטת הממשלה לאיזו ועדה שהיא, הולכת לכל חברי הממשלה שבועיים מקודם כדי שיוכלו להגיש את הסתייגויותיהם.

השר מ. בגין:

אולי נקבל הצעה לדיון משותף של שתי הועדות, לפחות בישיבה אחת שבה ייקבעו עיקרי החוק. יש שם פרטים די חשובים גם מבחינה חקיקתית.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אין התנגדות לכך שהדבר יהיה בועדה משותפת. מדוע הצעתי שזה ילך לוועדה זו? כי החברים "התבשלו" כבר די בחומר.

השר מ. בגין:

אבל הצעת החוק תופץ בין חברי הממשלה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כן.

השר י. גלילי:

מה הקונסנסוס שהגענו אליו פה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

שההצעה שתתקבל פה, לאחר שתוכן הצעת-החוק, תועבר לועדת השרים להשכלה גבוהה, לאחר הפצתה בין כל חברי הממשלה, שזה דבר מובן מאליו, והיא תניח את הצעת-החוק, כפי שהיא תעבד אותה סופית, על שולחן הממשלה והכנסת.

השר י. גלילי:

עכשיו אני רוצה לשאול את השר ורהפטיג, שיש לו פה עוד ארבע הסתייגויות: האם הוא מסכים שההסתייגויות הללו תועברנה להכרעה לועדת השרים להשכלה גבוהה? נזמין אותך לועדה ההיא. במקום להכנס פה בבירור מפורט, תבוא לועדה ותרצה שם את דבריך.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

דיברתי הבוקר. יש לי קונספציה אחרת לגמרי. הצעתי למען הקיצור את מחיקת ארבעת הסעיפים. אבל אם אתם רוצים שאופיע בפני הועדה, אופיע בפני הועדה.

השר י. גלילי:

אם השר ורהפטיג מסכים לכך, מוטב שדיון זה יהיה

בועדה מאשר בממשלה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בסמכות הממשלה.

השר י. גלילי:

יש כאן ארבע הסתייגויות של השר ורהפטיג.

בתשובה לשאלה הוא הסכים שזה יועבר לועדת השרים להשכלה גבוהה, שהיא תדון בהסתייגויותיו בהשתתפותו ותחליט בזה בסמכות הממשלה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

האם הועדה היא טובה יותר או גרועה יותר?

ראש הממשלה ל. אשכול:

עכשיו יש לי הערה.

(א) ההסברים של שר החינוך לא האירו ולא עוררו

בי את התאבון לענין זה משהיה לי בבוקר. לא רק חדשים אלא זה שנים, אני טוען שענין ההשכלה הגבוהה צריך להיות במשרד החינוך. אם אני שואל את עצמי, איך להיות "חותמת גומי" או לא להיות, אני צריך לחשוב על זה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

ארבעה שרים אינם חותמת גומי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה לחשוב על זה איך.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יוועצו איתך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין זה בא בחשבון, כאשר המשרד הוא אצלי, כמו שהוא ויהיו שרים שיתיעצו אתי ויגידו לי או כך או כך, ואני צריך להגיד "כן" או "לא", אם אני יודע או איני יודע, לאחר שארבעה שרים כבר טפלו בזאת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אתה תשמש כיושב-ראש.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם יכול לעלות על דעתי, שבמשרד ראש הממשלה צריך להיות אדם שיש לו קווליפיקציות לעזור ולייעץ לראש הממשלה, מחוץ לשרים שהם חברי הועדה, שיכול לתת לו את העצה, איך להתנגד לשרים, כי יהיה ויכוח. איני יודע עדיין מי האיש.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הנגיד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

איני חושב. קודם כל, אני מתנגד לשם "נגיד".

שר הסעד י. בורג:

נגיד שם אחר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הוא יו"ר של ועדה חשובה, שבה נפגשים אקדמאים

ולא אקדמאים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

ראש הרשות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עכשיו אני באמת שואל: ישנה ועדת שרים עם ראש

הממשלה, ישנה רשות עם יושב ראש. האם יש פה איזו כפיפות, איזה יחס גומלין, איזו

הדדיות או אינה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ראש הרשות הוא היועץ של ראש הממשלה בעניין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם זה כתוב פה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה יהיה כתוב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם הוא יועץ או שהוא בא בשם "זקן העיר" ואומר

"כך אומרת הרשות"?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

נאמר: "זיקתה הישירה של הרשות היא לראש

הממשלה."

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה זו "זיקה"?

השר מ. בגין:

מושג לגמרי לא משפטי, זוהי ספרות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

צריך לדעת יפה איך, מה, מי ומה. ביחוד אם אתם
אומרים "נגיד", אני מיד מתחיל "לרעוד".

השר מ. בגין:

על פי הנסיון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני באמת חושב שענין ההשכלה הגבוהה צריך להיות
במשרד החינוך והתרבות. אבל זה, כנראה, לא הולך ועברו שנים רבות ואין זה מוסיף
כל כך בריאות לענין. שאל השר בגין קודם שאלה אחת. אבל לא על זה אנחנו נתפוצץ.
למעשה, יש כבר מן החוץ 1,500 סטודנטים ובני ישיבה, ויש מוסד של יחיל, התחלנו
עם איזה תקציב של 4 מיליון ל"י ועכשיו הוא מסיים עם 15 מיליון ל"י. פה אין
אולי שאלה שאנחנו מכינים להביא מן החוץ וחלק אולי יוכל להשאר פה. ואחרי כן
יפתח פה חנות. זהו ענין רציני.

במשך השבוע אבדוק. אני רוצה לדבר עם רבים מאנשי
האוניברסיטאות, אם ימצא אדם מתאים לכך - את ראש הרשות בוחרת וודאי הרשות.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לא, הממשלה ממנה אותו.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אבל מה זאת זיקה?

שר המשפטים י.ש. שפירא :

הוא כמו אגף אצל ראש הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מוכן אפילו לפחות מזה. אבל הוא בא ואומר, הרשות אומרת כך וכך, אני יחד אתה החלטנו כך וכך, אתה ראש הממשלה, לך לשר האוצר ואתה צריך לעשות זאת. אם הזיקה פירושה שאחד קשור לשני?

שר החינוך והתרכות ז. ארן :

ראש הממשלה, כיושב ראש ועדת השרים, מכנס אותה ומברר את ההצעות האלה שהביאו בשם הרשות. או שמאשרים אותן או שמשנים אותן. זה כתוב בתוך הנייר הזה.

השר מ. בגין :

יש חוק שצריך לקבוע לפחות את היסודות.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

לי נראה שהאיש שצריך להיות יועצו של ראש הממשלה לענייני השכלה גבוהה חייב להיות ראש הרשות, כי כל אדם המכבד את עצמו לא ילך להיות ראש הרשות אם לראש הממשלה יש יועץ אחר לענייני השכלה גבוהה. הוא האיש

שהוא היועץ של הממשלה לענייני השכלה גבוה למעשה, על אחת כמה וכמה שהוא היועץ של ראש הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אתה בטוח שהרשות הזאת תקבל על עצמה נגיד כזה, שהוא בעצם "סטאבליניק" של הממשלה?

שר המשפטים י. ש. שפירא :

גם הם "סטאבליניקים" של הממשלה. לפי ההצעה הזאת תבחר הממשלה את כל חברי הרשות. צריכים להיות שם 5 פרופסורים, שאחד מהם הוא הנגיד או היושב ראש, והם כמו ההדיוטות מתמנים על ידי הממשלה. ויש כל מיני הבטחות, שהם צריכים לצאת מהאוניברסיטאות שלהם - הנגיד לחלוטין והם במידה חלקית; הם אינם יכולים להשתתף בהנהלות האוניברסיטאות. הנגיד גם איננו יכול ללמד שם. באופן תאורטי, הם יכולים להיות כולם מהאוניברסיטה העברית בירושלים או מאוניברסיטת בר-אילן. כמובן, שלמעשה, זה לא יהיה כך. הם אינם יושבים שם כנציגי המוסדות.

ד"ר מ. בגין :

מה יקרה אם ראש הממשלה או ועדת השרים נותנים הוראה לעשות משהו? הנגיד מתכנס עם חבריו. האם הם צריכים לקבל את זה או יכולים לדחות את זה?

שר המשפטים י. ש. שפירא :

הם צריכים לקבל את זה, הם יכולים לערער בפני

הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר לשאול את השאלה הזאת גם להיפך. הם התאספו, בטבע הדברים שהם נפגשו דנו והחליטו. הם הגיעו לוועדת השרים עם ראש הממשלה, וזו אומרת להם "יוק".

שר המשפטים י. ש. שפירא:

זוהי המלה האחרונה. לפי ההצעה הזאת, המלה האחרונה היא בידי הממשלה. ועדת השרים תוכל לדחות את הצעת הרשות או להעביר את הענינים לממשלה.

שר השיכון מ. בנטוב:

מדוע אי אפשר לחלק ולהגדיר מה שהם בעצמם רשאים

להחליט?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

ניסינו.

שר השיכון מ. בנטוב:

צריך לקבוע קונסטיטוציה שלפיה יש דברים שעליהם הם רשאים להחליט בעצמם, ויש דברים שעליהם אינם רשאים להחליט. אם הם יצטרכו להגיש כל דבר לוועדת השרים ועל כל דבר יגידו להם "יוק", הם לא ירצו להיות חברי

הרשות. צריך לקבוע קטלוג של דברים שהם יכולים להחליט בעצמם.

היועץ המשפטי לממשלה ש. שפירא:

זה היה מועיל מאוד אילו החברים היו קוראים את

החומר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה היה נפלא!

שר המשפטים י. ש. שפירא:

סעיף 4 נותן את תפקידי הרשות וסמכויותיה והוראות נלוות. זה מתחלק ל-י"ג סעיפים קטנים. הסעיפים הקטנים א', ב', ג', ה', ז' ו-ט', היינו 6 סעיפים מתוך 13 הם אופרטיביים. לא כל 13 הסעיפים הם אופרטיביים.

שר השיכון מ. בנטוב:

זה בסדר.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

הממשלה תאשר את הצעותיה והחלטותיה של הרשות, עם או בלי שינויים, או שתעבירן לאישורה של הממשלה.

השר מ. בגין:

תדון או רשאית לדון? אם כתוב לדון, זוהי חובה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

זו אינה הצעת חוק, זהו תזכיר. אחרי כן נצטרך לשבת על המלים ולהתווכח. אני משער שזה יופיע בפני ועדת החינוך, וכן עוד אחרים יופיעו, וזה עוד יעבור הרבה קיצוצים עד שזה יבוא על ניסוחו הסופי. אני מתאר לעצמי שיהיה פה לא מעט GIVE AND TAKE. פה יוותרו ושם יוותרו. איש לא ירצה להביא את הדבר הזה לקונפליקט.

ראש הממשלה ל. אשכול:

?WHO WILL GIVE AND WHO WILL TAKE

שר המשפטים י. ש. שפירא:

.THE GOVERNMENT WILL GIVE AND THEY WILL TAKE

ראש הממשלה ל. אשכול:

עם מי המשא ומתן?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

הם יביאו בפני הועדה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זה יבוא לוועדה לענייני חקיקה, חוק ומשפט בכנסת?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לאחר שועדת השרים להשכלה גבוהה תוציא כאן את הצעת-החוק, תשב על זה אחרי כן ועדת החינוך של הכנסת. אם נהיה באיזה קונפליקטים עם המוסדות להשכלה גבוהה, נופיע בפני ועדת החינוך של הכנסת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

ועדת החינוך של הכנסת אינה מקבלת החלטות בעניינים אלה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

בסופו של דבר, ועדת החינוך של הכנסת, כשהכנסת מעבירה אליה אחרי קריאה ראשונה הצעת-חוק, היא מקבלת את החוק כמו שהוא, עם או בלי שינויים. זהו לחם חוקנו יום יום.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

האם זה לא ילך לוועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת?

אולי זה ילך לוועדה משותפת?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

נראה לאיזו ועדה, אבל תהיה זאת ועדה של הכנסת.
 הם יופיעו בוועדה ויגידו, סעיף זה וזה אינם מקבלים ויש להם לכך נימוקים אלה
 ואלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

סוף פסוק הוא שהממשלה מחליטה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

סוף פסוק הוא שהכנסת מחליטה.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

הממשלה מגישה לכנסת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שאל השר בגין: האם "לדון" פירושה חייבת לדון?
 כאשר ועדת השרים מחליטה על ראש הרשות ושצריך להביא את העניין לממשלה, או שיש
 ערעורים בפנים הועדה, הממשלה תדון. זה אפשר לנסח. אבל אני רוצה לדעת: בסוף
 הסופות בין הרשות ובין הממשלה, האם הממשלה קובעת?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

כמובן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה הולך לכנסת, הכנסת יכולה להפיל את ההצעה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

דיברתי כנראה על שני דברים שונים. דברתי ביחס לחוק. נניח שיש חוק. הרשות החליטה מה שהחליטה, באה לממשלה. ועדת השרים לא הסכימה להחליטה הרשות, העבירה זאת לממשלה. הממשלה אומרת: מה שאמרה הרשות אינו הולך, הממשלה קובעת. נאמר, הרשות תקבע שצריך לשלם שכר למוד 600 ל"י לשנה, הממשלה תקבע שצריך לשלם 1,000 ל"י. מה שהממשלה תגיד, זה יהיה הסוף.

השר מ. בגין:

לא זה יהיה הסוף, תהיה שביתת סטודנטים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עכשיו אני בפירוש מציע ומייעץ ושואל, למצוא באינציקלופדיה, לפי הגדרתו של השר אבן, עוד מילה אחת שלא תאמר כפיפות ולא זיקה. איני תובע כפיפות, אבל איני מבין את המלה "זיקה". מה הזיקה?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

היא מסונפת למשרד ראש הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה זה "מסונפת"?

שר הבריאות י. ברזילי:

היה "מאבק צמוד".

שר הסעד י. בורג:

מספיקה ההערה של ראש הממשלה. היות ועדיין זה אינו החוק אלא רק רעיון, זה צריך עוד לעבור ניסוח מדויק.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אנחנו נחפש לא באינציקלופדיה ולא במלון, אנחנו נחפש משהו בבנק ישראל וברשות השידור ונמצא איזו שהיא פורמולה.

השר מ. בגין:

אפשר לומר ש"הרשות פועלת במסגרת משרד ראש

הממשלה".

שר הסעד י. בורג:

רצויה ניואנסה טובה יותר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כאשר תחפשו ותמצאו, נראה.

מה שנוגע לבנק ישראל, אין זה טוב. הוא אומר משהו והוא קופץ עד לשמים. ינסה ספיר לומר לו "לא"! אני מנסה לפעמים, אני עושה זאת סחור סחור ומסביר זאת כך כאילו זוהי הצעתו של הנגיד, ואז זה מתקבל על ידיו. נו, נסה להגיד לו אחרת, יגיד, אין לכם זכות לכך, אתם יכולים לפטר אותי.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

ראש הרשות אין לו עמדה כזו כמו לנגיד בנק

ישראל.

ראש הממשלה ל. אשכול:

קודם קראתם לו "נגיד".

שר הבריאות י. ברזילי:

תהיה אצלו זיקה לראש הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אמרתי מה שאמרתי. דעתי האלמנטרית היא שזה שייך

למשרד החינוך. אחשוב איזה ימים. גם אתייעץ עם חברי במשרד אין בכלל משבצים דבר כזה אם יש לו ערך. כמובן, אפשר להגיד: היות שכועדה זו יושב בין כך שר החינוך, אז הדברים יתאזנו אם יש לו אנשים לכך. שוב נעשה זה משונה אם אומרים שועדת השרים זהו הגוף המשתמש בידיעתו ובשכלו.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

עם כל הכבוד הקונסטרוקציונלי לשר המשפטים, אני מטיל ספק רב בדבר, אם אנחנו צריכים ליצור באיזה שהוא חוק את המושג של "ועדת שרים". אני מציע שייאמר "הממשלה".

שר המשפטים י. ש. שפירא:

זהו הדבר שהמוסדות להשכלה גבוהה בקשו, ושר

החינוך בצדק קבל.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם הרשות כן מוכרת בחוק?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

כן, היא פונקציונרית של הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כוחה של ועדת השרים נובע מהממשלה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

השאלה אינה קונסטרוקציונית. מה שהיה איכפת לשר

ארן, ולדעתי בצדק, הוא אמר שאם זה הולך לממשלה, ברור לגמרי שלמעשה מה שתגיד הרשות, חוץ מאשר בדברים יוצאים מהכלל יהיה סוף פסוק. הממשלה אינה ערוכה לכך, אין לה זמן לכך. הממשלה תהיה יותר "חותמת גומי" מאשר ועדת שרים שתראה את

תפקידה מיועד לכך.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

הממשלה יכולה להחליט שהיא מעבירה את סמכותה

לועדת שרים.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אפשר לעשות את החוק בלי ועדת שרים, ולמחרת קבלת

החוק בוחרת הממשלה בוועדת שרים ומעבירה את זאת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

יש הבדל אם זה חרוט בחוק או שזהו אחד משלושה

עשר ה"אינטרנציונלים".

שר המשפטים י. ש. שפירא:

שמענו שרק שר החוץ יש לו 16 ועדות.

שר השיכון מ. בנטוב:

עכשיו כבר 17.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

ענין ועדת השרים בחוק זה הדבר העיקרי.

שר הבריאות י. ברזילי:

אם כן, אין מחליטים פה שום דבר?

השר י. גלילי:

אני מבין שהוחלט להקים רשות להשכלה גבוהה כהצעת שר החינוך ושנתקבלה הצעתו של שר המשפטים, כי ככל שתקום ועדה משותפת של ראשי המוסדות להשכלה גבוהה, הרשות תתייעץ בה בבעיות התקציב.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

עוד תיקון אחד: מחליטים שיש רשות ושיש ועדת שרים, כי אחרת ועדת השרים אינה אבטומטית.

השר י. גלילי:

מ ח ל י ט י ס :

א) להקים רשות להשכלה גבוהה (הוראה ומחקר) כהצעת שר החינוך.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זה כולל את הכל.

השר י. גלילי :

(ב) נתקבלה הצעת שר המשפטים שתוקם רשות להשכלה גבוהה. ועדת השרים להשכלה גבוהה תתייעץ עם הרשות בענין התקציב. (ג) ועדת השרים להשכלה גבוהה תדון ותחליט, בסמכות הממשלה, בהסתייגויות שהועלו על ידי שר הדתות. (ד) יש לערוך את הצעת-החוק, להביאה לאישור ועדת השרים להשכלה גבוהה, ועל פי החלטתה להניחה אותה על שולחן הכנסת.

ועוד שתי הערות: בקשו לתחום את הניסוח של הזיקה. ביקשו להחליפה בהגדרה אחרת, וכן למצוא מונח אחר במקום המונח "נגיד".

מזכירת הממשלה י. עוזאי :

הוסכם שהוא לא יתמנה על ידי נשיא המדינה.

השר י. גלילי :

את הצעת החוק יערכו שר החינוך ושר המשפטים.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

שר החינוך לבדו.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

לבדו לא, עם היועץ המשפטי.

שר המשפטים י.ש.שפירא:

וודאי היועץ המשפטי עומד לרשותו של שר החינוך.

השר מ. בגין:

הצעת החוק תופץ בין כל חברי הממשלה?

שר המשפטים י.ש.שפירא:

כן.

השר מ. בגין:

להכללת הערותיהם של שרי הממשלה בתוך הצעת החוק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם אומרים "שרי הממשלה" גם ראש הממשלה במשמע?

השר מ. בגין:

גם ראש הממשלה מוסר כאחד השרים הצהרת-אמונים

בפני הכנסת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בהצעה הסופית יש סעיף, ואני מפנה את תשומת לבו של שר המשפטים לכך והוא צריך להגיד לי איך זה יהיה. נאמר: הדברים האמורים יקבעו בחוק שתחוקק הכנסת שיבוא במקום חוק המועצה להשכלה גבוהה, וזה על השינויים המתחייבים מכך. הצעת-החוק שתוגש צריכה כבר לכלול את הפרטים של העניין הזה.

שר המשפטים י.ש.שפירא:

כל מה שנובע מהחוק.

מ ח ל י ט י ס , בהמשך להחלטה מס. 253 מיום כח' באדר תשכ"ו (20.3.66):

(א) להקים רשות להשכלה גבוהה (הוראה ומחקר) (להלן - הרשות) בהתאם לעקרונות המפורטים בתזכיר מצורף, בתיקונים הבאים:

1. המונח "נגיד" בתזכיר המ"ב יוחלף במונח "ראש" הרשות או בתואר מתאים אחר עליו תחליט ועדת השרים לחינוך גבוה.

2. מינוי ראש הרשות (סעיף 7(א) בתזכיר המצורף) ייעשה על ידי הממשלה.

3. בסעיף 4(ה) בתזכיר יווספו המלים "וכן תקציב הפיתוח" אחרי המלים "(להלן - מוסד נתמך)".

4. סעיף 4(ו) ינוסח כדלהלן:

(ו) פתיחת פקולטה חדשה תהיה טעונה אישור מראש על ידי הרשות.

5. סעיף 4(ז) ינוסח כדלהלן:

(ז) תכניות הפיתוח של המוסדות הנתמכים תהיינה טעונות אישור מראש על ידי הרשות.

6. בסעיף 5(א) יימחק אזכור סעיף קטן "(ו)".

7. בסעיף 1 - יוחלף הביטוי "זיקתה הישירה של הרשות", בביטוי מתאים אחר.

8. ככל שתקום ועדת משותפת וקבועה של ראשי המוסדות להשכלה גבוהה - תתייעץ עמה הרשות בענין תקציבי המוסדות.

(ב) לייפות כוחו של שר החינוך והתרבות להכין הצעת חוק על יסוד החלטה א' דלעיל, אשר תובא לאישורה של ועדת השרים לענין החינוך הגבוה, לאחר שתופץ בין כל חברי הממשלה.

(ג) להסמיך את ועדת השרים לענין החינוך הגבוה, בהשתתפות שר הדתות, לדון ולהחליט, על דעת הממשלה, בהסתייגותו של שר הדתות לסעיפים 4(ו), 4(יב)(1), 4(יב)(3) ו-4(יב)(4) בתזכיר.

(ד) להסמיך את ועדת השרים לענין החינוך הגבוה, לאחר את הצעת החוק הנ"ל, על דעת הממשלה, ולהניחה על שולחן הכנסת.

114. נסיעות שרים

מוכירת הממשלה י. עוזאי:

אולי אפשר לאשר את נסיעתו של שר האוצר?

ראש הממשלה ל. אשכול :

שר החוץ מבקש להחליט על נסיעתו של ד"ר בורג

להכתרת נשיא ליבריה.

שר החוץ א. אבן :

במישאל קיבל מאה אחוז של קולות.

מ ח ל י ט י ס :

א) לאשר נסיעתו של שר-האוצר לשוויצריה, שוודיה, בלגיה, אנגליה וצרפת בעניין
חידוש מגבית-החירום בשנת 1968, החל מיום ח' בכסלו ש"ז (10.12.67), למשך 9
ימים.

שר המסחר והתעשייה ימלא מקומו של שר-האוצר.

ב) לאשר נסיעתו של שר-הסעד למונרוביה, לייצג את הממשלה בטקס הכתרת
נשיא-ליבריה, בסוף חודש זה.

שר הדתות ימלא מקומו של שר הסעד בעת היעדרו מהארץ.

115. צירוף שרים לוועדת השרים לעניין ירושלים

ראש הממשלה ל. אשכול :

מציעים לצרף את שר-החוץ ואת שר החקלאות לוועדה העליונה לענין ירושלים. איני חושב שמישהו מתנגד לכך, אם כי צריך יהיה עוד מעט להזמין לכל הוועדות האלה שרים מהחוץ. אבל הם טוענים שיש להם עניינים בוועדה זו.

שר השיכון מ. בנטוב:

הוועדה ה-17.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתם תראו שלא יבואו לישיבות.

מ ח ל י ט י ס, בהמשך להחלטה מס. 868 מיום כ"ו באלול תשכ"ז (1.10.67), לצרף את שר החוץ ואת שר החקלאות לוועדת השרים העליונה לענין ירושלים.

116. החלטות ועדת השרים לענין ירושלים בענין שיכון מטה המשטרה ומטה פיקוד

המרכז בירושלים המזרחית

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מבקש להסיר את הערעור.

שר החוץ א. אבן:

הערעור שלי הוא רק עניין שהזמן גרמו, כי העצרת

מסתיימת ב-19 בדצמבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה בסדר, זה מוסכם.

השר מ. בגין:

זה יידחה עד אחרי גמר העצרת?

ראש הממשלה ל. אשכול:

ביקשתי עוד אתמול שמישהו יבדוק כמה ערבים
התווספו במיטות בתי-החולים שלנו בירושלים - זה מחוץ לבית-החולים שנשאר שם,
שצריך לגמור אותו - מאז שאוחדה ירושלים. טוב לפרסם זאת ו"לצלצל על כך בכל
הפעמונים".

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כיוון שממילא זה נעשה, הייתי רוצה לומר שיש
להקדים ככל האפשר את המשכת בנין בית-החולים בשייח' ג'ארה, שיראו כי עובדים שם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

גם זאת אמרנו אז, וזה ייאמר עוד הפעם לתמיד,
שאת בית-החולים החדש בשייח' ג'ארה צריך לסיים. עומדים לגמור אותו. בזאת אין
שום שאלה.

מוכירת הממשלה י. עוזאי:

שר החוץ מסיר את הערעור שלו?

שר החוץ א. אבן:

כן, נתקבל.

מחליטים:

בהמשך להחלטות מס. 107 ומס. 108 מיום א' בכסלו תשכ"ח (3.12.67) בנדון, לעכב נקיטת הצעדים המעשיים לביצוע ההחלטות בדבר הפקעת מיבנה בית-החולים בא-טור ותפיסת בית-הספר המקצועי בבית-חנינה, עד לאחר סיום המושב הנוכחי של עצרת האו"ם.

117. ערעור על החלטה מס. 713 מיום כ"ב בתמוז תשכ"ז (30.7.67) בדבר המשך

השימוש בשדה-דב

ראש הממשלה ל. אשכול:

נמצא פה אלוף משנה בנימין פלד, ששר הבטחון בקש

ממנו להשמיע את דברו בענין שדה דב.

מעשה שהיה כך היה: לפני שנים אחדות, בטרם היות

האיש המדבר לפניכם עכשיו ראש הממשלה ושר הבטחון, בא שמעון פרס, סגן שר הבטחון, ו"שידך לנו שידוך", שהממשלה תמכור את שדה דב ואז יספיק הכסף לבנות אוטוסטרדה ללוד ועוד איזה דברים לבטחון שנחון כסף בשבילם. היות ואני פעם

עשיתי עיסקה כזאת עם הקרן הקיימת, בימי מלחמת-השחרור, כשלא היה כסף, אמרתי לבן-גוריון: "אני אלך לד"ר גרנות ואמכור לו את אדמות ארץ ישראל שצה"ל יכבוש.

שר העבודה י. אלון:

היית, בכל זאת, אופטימיסט.

ראש הממשלה ל. אשכול:

...והיה אם לא יכבוש, איזה ערך יש לקרן הקיימת

ולכולנו יחד? יצא מזה איזה דבר, יצאו מליונים. " וכך הוחלט.

כעבור שנים אחדות, זה היה כבר בזמני, החלו

ערעורים. אתם זוכרים את כל הענין עם שטח ל'.

שר העבודה י. אלון:

המערערים היו משה דיין ואני.

ראש הממשלה ל. אשכול:

פעם החלטנו שאנחנו מעכבים לשנה כל מכירות קרקע

בסביבה ההיא. בקושי החזקנו מעמד שנה שלמה. אחרי כן, הגיע לכך שעמדו להקים עיר

במודיעין, עמדו לפתח שם עיר. הראשון צריך היה לעבור לשם קליר עם בית החרושת

שלו. צריך היה להשקיע שם הון עתק בכיוב, במים ובצרכים אחרים. ולזה התלהב מאוד

מי שהוא עכשיו שר הבטחון, ואז היה שר החקלאות. גם אני, משום מה, או לא משום

מה, רציתי שבמקום החשמונאים יקום איזה דבר, ואין זו תל-אביב. אלא התברר שאמנם

אין זו תל-אביב, אבל אין זה פיזור האוכלוסיה, ודרוש לכך הרבה כסף ויש לבנות

כבישים, באמת אוטוסטרדה, מתל-אביב לשם, כי הפועלים לא ירוצו מהר לגור שם וצריך

להקים שם בתי ספר וצריך לבנות מחדש עיר. וכבר ראינו שאיננו עומדים בתקופה של עליה מאוד המונית, שאם אתה מחליט להקים עיר - הקימות עיר עם כל האבזורים. את הקשיים אנחנו רואים עכשיו עם ערד. זה נחמד מאוד ומתוכנן יפה מאוד, אבל יש שם בסך הכל 3,000 נפש. או אנחנו רואים את כרמיאל; היה עסק עם הפקעת קרקעות, זה על יד חיפה, הכל מצויין, אבל האנשים עובדים לפי שעה בחיפה ונוסעים הלוך ושוב. אולי יש שם מפעל וחצי.

שר השיכון מ. כנטוב:

והבתים הם טרומיים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

התחמקנו מהעניין. ואני השקעתי הרבה עמל, להשפיע על קליר שיעבור למקום גם כן לא כל כך רחוק שיקים את המפעל על הגבעה בבשור, שזה יהיה גרעין של מפעל תעשייתי, אחרי כן יעבור עוד אחד ושם תהיה התיישבות. לו היה סנטימנט מיוחד לסביבה ההיא, הכן שלו נפל בסביבה ההיא. לימים, העניין גסס והיה כלא היה. בקושי עלה בידי להשפיע עליו שיעביר את המפעל ליבנה. לא יכולתי לנחם את עצמי שזה נקרא "פיזור אוכלוסיה". אבל אני ראיתי שקל יותר לדבר על "פיזור אוכלוסיה" מאשר לעשותו. כשאתה בא לקחת מפעל ולסחוב אותו אפילו לבאר-שבע, העיר הגדולה של 70,000 נפש, יש לך כנגד 77 נימוקים מדוע לא לעשות זאת. לעיתים תכופות מאוד, אם אין זה מפעל ממלכתי, אתה נכנע.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

עכשיו מדברים על ילודה ולא על פיזור אוכלוסיה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עכשיו נולד מפעל חדש - SCIENCE BASED.

ולמפעל זה הכריחו אותנו והקצבנו שטח של מאות דונמים על יד מכון וייצמן, ששם יהיו המפעלים הללו כי ון ליר מהולנד אומר בין היתר: נחוץ לי שהמומחים של המפעל שלי יוכלו בבוקר "לרכל" עם המומחים של מכון וייצמן, מן "הרכילות" הזאת יצא פעם איזה רעיון. זה מצא חן בעיני, אבל זה לא הועיל לי לפיזור האוכלוסיה. הולך ומוקם שם מפעל. או כשבא פיינברג שלנו מארצות הברית עם מפעל של "קוקה קולה" - בלי "קוקה קולה", הרי אין אנחנו יכולים לחיות! עלה לנו להשפיע עליו שילך לאשדוד ולאשקלון. כשהגיע תור העשיה, התחרט והוא רוצה דווקא להקים את המפעל בתל-אביב, בקושי יסכים לרמת-גן.

העסק הזה איננו מן הפשוטים. רק השבוע היה אצלי סגן ראש העיר של תל-אביב, הוא "בוכה" ומוכיח שתל-אביב קטנה בשנים האחרונות ב-27% ושעתידה תל-אביב להשאר עם זקנים ועם חולים, וכשיש אדם הרוצה להקים מפעל, ואפילו קטן, אני מתחייב בפניו ששום מפעל חדש מסוג זה לא יבוא לתל-אביב. אבל יש אדם שהתחיל מבית מלאכה והוא צריך עוד דונם אדמה, אין לו לאן להזיז אותו, והוא צריך להגיד לו שילך לבאר-שבע, או למקום אחר. כך שספיר, אני ועוד חברים אמרו שאין לעמוד על העניין של איסור מכירת קרקע בסביבה ההיא.

העניין הזה של תכנית ל' הוא אגב די מסובך, כי יש שם הרבה מגרשים קטנים של אנשים פרטיים - ברגע זה איני יודע את מספרם, אבל זה חלק גדול מכל השטח שהוא בן 3,000-4,000 דונם.

השר מ. בגין:

זה מעבר לירקון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה בדרך להרצליה. זה שטח אחד גדול שהוא לתיכנון. על זה החלטנו מאז כבר כמה פעמים, ובכל פעם יש איזה תקר.

העיקר, ב-5 בדצמבר 1967, בא עוד פעם מכתב אלי ממר רבינוביץ, סגן ראש עיריית תל-אביב, שאני לא ידעתי, ושם נאמר:

"בשיחתנו שנערכה בלישכתך ביום 27.11.67, מסרתי לך על הוראה שניתנה על ידי משרד הבטחון לבא-כוחו בוועדה המחוזית לבנין ערים להתנגד לאישור תכנית ל'. " (כי העסק הזה של שדה דב הוא חלק מתכנית ל'). "הופתענו מאד להתנגדות זו מאחר שענין פיתוח השטח הנ"ל הוכרע בזמנו סופית בממשלה. " וזה נכון. "על יסוד הכרעה זו חתם מינהל מקרקעי ישראל חוזה למכירת 1,300 דונם לחברת "הירקון בע"מ", הוסכם על העברת שדה דב, ולצורך זה הוחל כבר בסלילת הכביש המהיר מתל-אביב ללוד, הושלם התכנון המפורט של השטח והוחל בשיתוף עם הממשלה, בהקמת גשר מעל הירקון - בהמשך אבן-גבירול. ברצוני להוסיף, כי בסוף דצמבר 1966, הורה משרד הבטחון לנציגו בוועדה המחוזית, לא להתנגד לאישור התכנית הנ"ל. " בדצמבר 1966, הייתי אני שר הבטחון. הוראה ניתנה על יסוד החלטות שנתקבלו. "למותר לנו להסביר לך כי כל דחיה נוספת פוגעת באלפי משפחות המצפות, מזה שנים רבות, למימוש נכסיהם ולאפשרות של שכון. נכיר לך תודה אם תואיל להביא את הענין לברור ותאפשר את אישורה של התכנית ללא דיחוי נוסף. "

מה עושה הקדוש ברוך הוא? ויהי היום... איפה אני הייתי, איני יודע, הייתי פה אבל לא שמתי לב לכך שמישהו פה עורר עוד הפעם את השאלה, והממשלה אמרה "ועדה". הכל צלל במים אדירים של ועדה. התוצאה של הועדה היתה, שב-16 בנובמבר 1967 כתב משרד הבטחון לכבוד הועדה המקומית לבנין ותכנון ערים תל-אביב לאמור: "הנדון: תכנית מתאר מס' 1111. בהסתמך על מסקנות ועדת

השרים, שמונתה על ידי הממשלה לענין שדה דב, אשר המליצה להשאיר את שדה דב במקומו, אנו מגישים בזה התנגדות לתכנית המתאר הנ"ל. כל זה הוא ממש "חלם", ואני מכניס את עצמי בתוך העסק הזה, כי היתה ועדה כזאת.

ב-19 בינואר 1967, כתב ד"ר צ. דינשטיין ממשרד

הבטחון למר י. רבינוביץ, שהרים צעקה בענין: "בהמשך למכתבי אליך מיום 26 בדצמבר 1966, יסיר נציג שר הבטחון בועדה לתכנון בנין עיר את התנגדותו לאישור תכנית "ל" בתנאים הבאים:

א. המגבלות הקיימות מסביב למחנות 789/786 ישארו בתקופן עד להסדר בין העיריה ומשרד הבטחון. ידוע לעיריה שתתכן העברת המחנות הנ"ל והקמת מחנה אחר במקומם, אשר מגבלותיו אינן עוברות את הקיימות. ב. שדה דב ישאר בשימוש צה"ל שנתיים מתאריך סיכום זה. כל פנייה של העיריה לפינוי חלק מהשדה או לבינוי או פיתוח שרותים באזור תכנית "ל" בתחום המגבלות, תיבדק לגופו של ענין.

באותם הימים הייתי אני שר הבטחון וניתנה הוראה

על ידי לנציג שר הבטחון בועדה לתכנון בנין עיר להסיר את התנגדותו לאישור תכנית "ל" בתנאים מסויימים. יחד עם זה, השגנו איזו קונצסיה נוספת מעירית תל-אביב, שלא יידרש לפנות את שדה דב לפחות בשנתיים הקרובות. אמנם כל זה נכון, אמנם אנחנו הסכמנו לא להתנגד לתכנית "ל", כי בעד הקרקע ישלמו. אבל אמרנו: תנו לנו עוד לשנתיים להשתמש בשדה דב לצרכי בטחון. במכתב ד"ר צ. דינשטיין ממשרד הבטחון למר י. רבינוביץ, מה-26 בדצמבר 1966, נאמר: "בעקבות דיון שהתקיים עם משרד הבטחון, ניתנה הוראה לנציג צה"ל להסיר התנגדותו בועדה מחוזית לאישור תכנית "ל". במקשור זה, ברצוני לאשר שיחתנו לפיה משרד הבטחון לא יידרש לפנות את שדה דב לפחות בשנתיים הקרובות." אנשי עירית תל-אביב השלימו עם זה ונכנעו לכך.

עכשיו לועדה. היתה באמת ועדה בלשכת שר האוצר

בתל-אביב, ב-10.2.66. הייתי צריך, בעצם, להתחיל בזאת.

שר הבריאות י. ברזילי:

"פלעשבעק".

ראש הממשלה ל. אשכול:

היו שם מטעם הממשלה פ. ספיר, מ. כרמל, ש. בר-זאב. מ. זנדברג, ר. הראל, דן אבן, מנהל שדה התעופה. מטעם העיריה היו: מ. נמיר, י. רבינוביץ, ו-א. עופר - סגני ראש העיריה, י. אורן - גזבר העיריה וש. ינאי - מנהל חברת "ירקון".

אחרי כן הוקמה ועדה לפינוי שדה דב. ב-18 באפריל

1966 כותב מר י. רבינוביץ לשר האוצר:

"הנני מתכבד להמציא לך את סיכום שיחתנו מיום 6 באפריל 1966, בה השתתפו גם ה"ה י. אורן ומר מ. זנדברג. סיכום זה בא בהמשך לדיונים ב-8.7.65 וב-10.2.66, בנוכחות נציגי משרד האוצר, העבודה, התחבורה, עיריית תל-אביב, חברת "ארקיע" וחברת "הירקון".

א. פינוי שדה התעופה ע"ש דב הוז.

1. שר האוצר יוציא הנחיות למשרדים הנוגעים בדבר ביצוע מידי של העבודות הדרושות לשם פינוי של השדה במשך שנת 1967.

2. התקציב הדרוש לביצוע העבודות הוא 6 מיליון ל"י, מהם 4.5 מיליון ל"י לסלילת כבישים ו-1.5 מיליון ל"י להקמת טרמינל בנ.ת.ל.

3. חברת "הירקון" תתן הלוואה לממשלה בסך 3 מיליון ל"י, כמימון ביניים לפי התקדמות העבודה.

4. בתקציב שנת 1967/66 יקציב האוצר סך 2 מיליון ל"י לבצוע העבודות הנ"ל.

5. בתקציב שנת 1968/69 יקציב האוצר 2 מיליון ל"י, מהם 1,000,000 ל"י לביצוע העבודות ו-1,000,000 ל"י להחזרת ההלוואה לחברת "הירקון" עד יוני 1968.

6. בתקציב שנת 69/70 יקציב האוצר 2 מיליון ל"י אשר יוחזרו ל"ירקון בע"מ" עד סוף יוני 1969.

ב. הוצאת אגרות חוב.

על מנת לסייע לירקון בע"מ לעמוד בהתחייבויותיה, הסכים שר האוצר לאפשר לחברה הוצאת אמיסיות של אגרות חוב מוכרות בסכום כולל של 5 מיליון ל"י.

עכשיו בא ערעור בממשלה על ההחלטה בדבר פינוי

שדה דב. וזו לשון ההחלטה מיום 23.7.67:

"מחליטים לאשר את הקמת תחנת הכח רידינג ד' בשטח

שנקבע באזור תל-אביב ולהטיל על ועדת שרים למצוא הסדר לבעית מטוסי הקישור וההליקופטרים של צה"ל, המשתמשים כיום בשדה דב. הרכב הועדה: שר התחבורה - יו"ר, שר הבטחון, שר העבודה ושר הפיתוח."

החלטת ועדת השרים לענין שדה דב, מיום 30.7.67

אומרת:

"מ ח ל י ט י ס, בהמשך להחלטה מיום 23.7.67:

(א) הועדה השתכנעה שיש חשיבות מבחינה בטחונית לקיים שדה תעופה למטוסי קישור והליקופטרים בתוך תל-אביב והדבר חיוני למפקדות השונות.

(ב) לאחר בדיקה נתברר שאין מקום אחר בתל-אביב מלבד שדה דב. (האלטרנטיבות הן לוד, הרצליה או כפר סירקין).

(ג) לאחר בדיקה נתברר כי השימוש בשדה דב אינו מתנגש בתחנת רידינג ד', לא בשעת ההקמה ולא לאחר ההקמה, ולפיכך ממליצים על השאת שדה דב במקומו.

והנה הועדה שישבה ב-23.7.67 ושהיו בה אנשים חשובים מאוד, הפכה את הקערה על פיה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה מכל ההבטחות שניתנו ומכל ההסכמים שהיו בינינו ובין עיריית תל-אביב, ששדה דב נמכר ונכנס לכל העסק של תכנית "ל", והוצאנו מהם שנוכל עוד להשתמש שנתיים בשדה דב.

שר השיכון מ. בנטוב:

מתי נגמרות השנתיים?

ראש הממשלה ל. אשכול:

עשה לי טובה ואל תשאה אותי, איני יודע.

שר השיכון מ. בנטוב:

נדמה לי שעוד שנה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה גרוע עוד יותר. אבל הייתי אומר: תנו לי מעכשיו שנתיים. בא אלי אותו רבינוביץ בצעקה גדולה ואמר: היתכן? אמנם זה הובא לישיבת הממשלה והערעור אושר בישיבת הממשלה - הועדה החליטה, ואני לא שמתי לב לכך, אמרתי: אני זוכר שהממשלה ללא כל היסוסים גמרה אומר והחליטה ועשתה עיסקה עם עיריית תל-אביב והתחייבה להעביר שדה דב לחלק מפיתוח שטח "ל" כעבור שנתיים וכו'. במחילה מכבודכם, אין לי שום דרך אחרת אלא לערער על האישור הזה של הממשלה ושל מסקנות הועדה, שהן נוגדות להחלטות ולאישורים אחרים כלפי עיריית תל-אביב.

השר מ. בגין:

עוד לפני שנתיים?

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא, שנתיים מגיעות לנו אני מוכן להשתדל להוציא מהם שלוש שנים אבל מה שהבטחנו עלינו לקיים.

אגב, עוד דבר, אבל לזה איני אחראי. פלד וודאי יודע יותר טוב ממני: רבינוביץ אמר ש-2-3-4 קילומטרים, קודם אמר חצי קילומטר ואחרי כן תיקן ואמר 2-3-4 קילומטר בכיוון להרצליה אפשר למצוא דבר כזה שיתאים לאלטרנטיבה לשדה דב, אולי טוב יותר, אולי גדול יותר ואולי קטן יותר אולי לא בדיוק אותו הדבר.

שר התחבורה מ. כרמל:

כמי שהיה יושב ראש הועדה וגם כמי שעסק בזה בתוקף תפקידו כשר התחבורה קודם לכן, בכל מה שנוגע להעברת שדה דב, אני רוצה להבהיר כי בזמנו הוחלט להעביר את שדה דב ממקומו. שדה דב משמש הן לתעופה אזרחית פנים-ארצית והן לצרכים צבאיים. לאחר המלחמה, בא שר הבטחון לממשלה וטען לא נגד כל העניין עצמו של העברת שדה דב, אלא טען שאי-אפשר להעביר מתל-אביב את האפשרות של הפעלת מטוסי קישור והליקופטרים. על זה ביקש ולא דובר בכלל על התעופה האזרחית שצריך להעבירה משם ובכיוון זה פועלים עד היום הזה. לכך נתמנתה ועדה. הועדה בדקה את העניין. לפי מה שהעידו בפניה אנשי הצבא, אנשי חיל האוויר, אין באזור תל-אביב מקום מתאים לעניין זה, אלא זה, וזה חיוני ביותר לצבא שתהיה אפשרות למטוסי קישור והליקופטרים להמריא מסביבות תל-אביב ולחנות שם. הם מבקשים להשאיר את האפשרות הזאת. הועדה קיבלה את הדבר הזה, ואת הדבר הזה בלבד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לאפוקי מאי?

שר התחבורה מ. כרמל:

לא לתעופה אזרחית ולא לתעופה צבאית בהיקף

שמפעילים היום בשדה דב.

שר השיכון מ. בנטוב:

זאת אומרת להקטין?

שר התחבורה מ. כרמל:

לגבי מטוסי קישור והליקופטרים, החליטה הועדה שמבחינת צרכי הבטחון, הדבר הזה נחוץ. כמו כן אמרה הועדה שאין היא נכנסת לבעיה של תכנית "ל". והיא לא בדקה את זה אם זה אפשרי או לא אפשרי מבחינת תכנית "ל", או אם זה חשוב יותר, אלא בחנה את הדבר מבחינת צרכי הבטחון ומבחינת תחנת הכוח העומדת לקום שם ואמרה שאפשר להפעיל מאותו מקום מטוסי קישור והליקופטרים גם בעת שיעבדו בהקמת התחנה וגם לאחר שהתחנה תקום. אין אנו נכנסים לכל הנוגע לתכנית "ל". זה לא היה מתפקיד הועדה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתם הייתם חייבים לדעת, וגם אני הייתי חייב

לדעת שיש חוזים והסכמים.

שר התחבורה מ. כרמל:

מה שנוגע לתכנית "ל" לא היתה הועדה מוסמכת לדון

בזה. היא בדקה את הצד הבטחוני ואת הצד הבטיחותי מבחינת תחנת הכוח.

שר השיכון מ. בנטוב:

זאת אומרת שיקטינו את שדה דב, או שהוא יישאר

בהיקפו הנוכחי?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה רק מאשר את הסבך שנכנסנו לתוכו. את שדה דב הממשלה מכרה ומסרה למתנה, לפיתוח לתל-אביב, והיו ויכוחים וערעורים. נגמר העניין. הלכה הועדה ואמרה: "אנחנו שומעים שהדבר הזה טוב ונחוץ. אני האחרון שאזלזל בזה. הועדה אמרה שזה חשוב בשביל תחנת רידינג ולמטרה זו וזו. הרי עירית תל-אביב רוצה את הקמת תחנת רידינג. אגב, שמעתי הרבה על תחנת רידינג עם הארובה.

שר הסעד י. בורג:

לאזט זיך אויס א קוימען.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לאזט זיך אויס א בויעדעם.

אמרתם שזה טוב. אבל מה לעשות שעל השטח הזה יש כבר איזה דבר אחר? אני מבין לו אמרתם שמצאתם איזו פשרה, שמצאתם איזו חתיכת קרקע שבה יכולים הליקופטרים ומטוסי-קישור לנחות ומשם יכולים להמריא. אולי אפשר לשבת על כך עם עירית תל-אביב. האם הם אינם מעוניינים שיהיה קשר מהיר יותר וקצר יותר? אבל הזדעזעו אמות הסיפים.

שר התחבורה מ. כרמל:

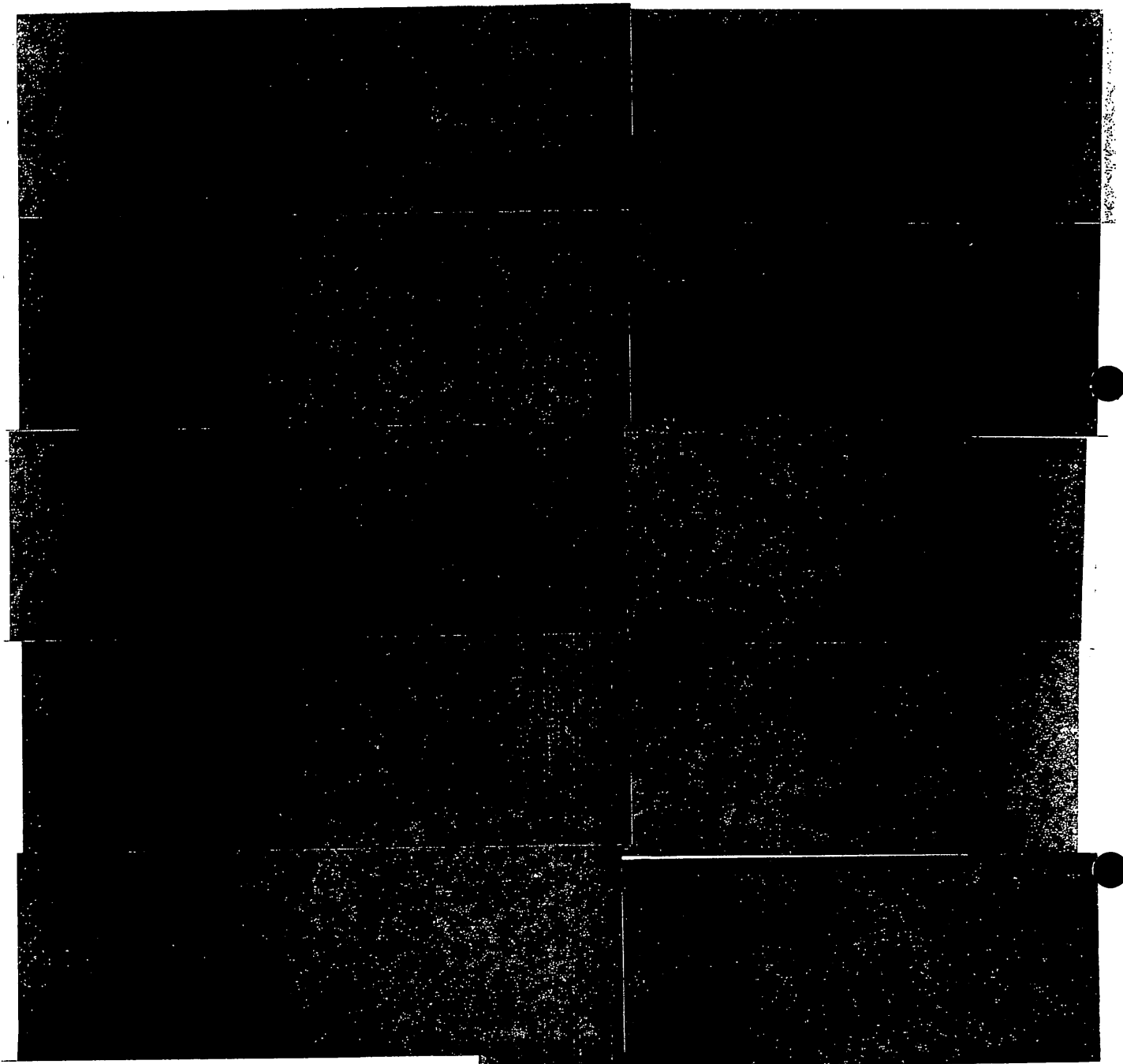
אולי נשמע קודם את איש חיל האוויר על החשבון

שלחם?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני בטוח שהוא רוצה חוץ מהשטח שיש לו עוד איזה

שטח.



חסוי

עמוד: 126



חסוי

למרות שמפקד חיל האויר הורה לי לא להעלות נקודה
זו, אני אעשה זאת. יש למצוא פשרה. הפשרה הזאת צריכה לעלות 35,000,000 ל"י,
כדי שתהיה גם תכנית "ל" וגם שדה דב. בדקנו אפשרות כזו.

אני מניח שכל זמן שהמטכ"ל ומפקדת חיל האויר
נמצאים בקרבת תל--אביב, שדה דב בקרבת מקום הוא חיוני.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מבין שאיני צריך לשאול אותך שאלה. אבל איך
בא בזמנו סגן שר הבטחון, בידיעת שר הבטחון, בזמן שהייתי שר האוצר, למכור את כל
העסק הזה? הרי מאז התחיל העניין הזה.

שר העבודה י. אלון:

ספק אם הוא יכול לתת תשובה לעניין זה.

שר השיכון מ. כנטוב:

איזה חלק של השטח הוא המסלול לאורך חוף הים?

אל"מ ב. פלד:

המסלול כשלעצמו הוא חסר משמעות אם אין לו שטח.
תכנית "ל" היא להרוס את שני המסלולים ולבנות שם עיר.

שר השיכון מ. בנטוב:

מהו השטח של שדה דב עכשיו וכמה נחוץ?

אל"מ ב. פלד:

עכשיו זה בערך 1,400 דונם. אם יורידו את התעופה

האזרחית, זה פחות מאה דונם. על כל פנים, צריך לפחות 1,000 דונם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

במה צריך להשקיע 35,000,000 ל"י?

אל"מ ב. פלד:

סכום של 2,000,000–4,000,000 ל"י דרוש כדי

להזיז את המבנים למקום אחר.

השר מ. בגין:

מה צריך לתת הסכום של 35,000,000 ל"י?

אל"מ ב. פלד:

אפשרות של בניית מסלול קצת בתוך הים, לפנות את
השטח הקרקעי, לעשות סוללה גדולה ומסלול מקביל, לעשות מזה מרינה וכל מיני
דברים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה דווקא יפה.

אל"מ ב. פלד:

אז אפשר יהיה לבצע גם תכנית "ל", גם שדה דב וגם

תיירות.

השר מ. בגין:

מימי פרעה הים בשבילנו חשוב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אז ישיר משה.

שר העבודה י. אלון:

מסופקני אם הממשלה בהרכב המלא יכולה או צריכה

להכנס לפרטי הבעיה.

שר הבריאות י. ברזילי:

ועדה.

השר מ. כגין:

אמפיבית.

שר העבודה י. אלון:

ברור שכל עוד לא בוטלה החלטת הממשלה, שאותה ציטט ראש הממשלה, בדבר אישור תכנית "ל", היא קיימת. אבל צריך לבחור ועדה מצומצמת. אני מציע מיד את הרכב הועדה: שר הפנים, שר האוצר, שר המשפטים ושר הבטחון.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מה שר המשפטים מבין בזאת?

שר העבודה י. אלון:

יש בעיות משפטיות. הם צריכים לבחון כיצד ליישם את התכנית להחלטת הממשלה. אם הועדה תבוא עם הצעות חדשות, נהיה מוכנים לשמוע ואז תצטרכנה להיות שיחות גם עם ראש העיריה וגם עם החברה הכלכלית שרכשה את הקרקע וגם עם חיל האוויר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זו ההצעה היחידה שאפשר להציע בסבך הזה. אם היא

תציל אותנו מהסבך הזה, איני יודע.

שר השיכון מ. בנטוב:

יש לך עוד שנה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

איני יודע. אני חושב כי עבר כבר זמן רב מאז

שדברתי על שנתיים. אבל אני חושב שיש עוד זמן. אבל ברגע זה איני יודע.

שר השיכון מ. בנטוב:

תראה את התאריך של המכתב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

איני סומך על המודפס, יש כל כך הרבה שגיאות.

השר י. גלילי:

יש אתגר ליישם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

וישם לך שלום.

שר החוץ א. אבן :

מלים חשובות בעידן זה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

העניין לפי שעה תלוי ועומד. אני האומלל שבאומללים, כי הטענות תבאנה אלי. כאשר נודע לי הדבר, אמרתי: לא שמתי לב, היתה ועדה והועדה קיבלה את החלטתה פה אחד.

השר י. גלילי :

מישהו יתנדב לדבר עם רבינוביץ במקומך.

ראש הממשלה ל. אשכול :

שר האוצר איננו, עם שובו של שר האוצר נחזור לעניין.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

ביחס להרכב הועדה, אני מציע להוסיף את שר החקלאות.

ראש הממשלה ל. אשכול :

וואס דארף ער ליגן אין דר'ער?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מתאר לעצמי שצריך יהיה למצוא שטח שיהיה
באותו המרחק מהמטכ"ל, כמו שדה דב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מבטיחך שעירית תל-אביב והם יודעים יותר
לחפש.

שר הסעד י. בורג:

בדקו ולא מצאו.

שר העבודה י. אלון:

יכול להיות שהועדה תחליט שהנימוקים אינם
תופסים, יכול להיות שהם כן תופסים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מקבל את זה. ברור ששר האוצר צריך להיות
בעניין. לכשיבוא שר האוצר, נחזור לעניין ונראה לחפש איזו דרך. אני עצמי לחצתי
הרבה על עירית תל-אביב. אמרתי: האמנם אין לכם עניין שאפשר יהיה בהליקופטר לרדת
לכיכר צינה דיזנגוף? אני מתאר לעצמי שזה חשוב. אלאמה? שאחרי זה הולכים אלף
דונם. מה טוב היה אילו אפשר היה להסתפק למטרת השדה באיזה מגרשון! העניין תלוי
עדיין ועומד. אנחנו פה קצת הסתבכנו. היתה ועדה, היא אמרה, צדקה ממני, מגיע
להם, נחוצה תכנית "ל". אלא מה שבינתיים מכרנו למישהו את שדה דב. נצטרך לשוב
לעניין.

מזכירת הממשלה י. עוזאי :

אין ממנים ועדה?

ראש הממשלה ל. אשכול :

לא.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אבל מבקשים את הועדה המחוזית שבינתיים לא תחליט

בענין.

ראש הממשלה ל. אשכול :

הכינונו לבירור, הבטחנו איזה דבר, בחרנו ועדה.

יש צרות.

לפי שעה סיימנו את בירור הזה. אם אתה רוצה,

בנימין פלד, למהר בהליקופטר לרדת בשדה דב, תרוץ ושלום לך.

המשך הדיון נדחה עד לשובו של שר האוצר.

118. השימוש בלשון הערבית בשילוט הדרכים בארץ

שר העבודה י. אלון:

יש שאלה קטנה המעסיקה אותי, שאלת הלשונות בשילוט הדרכים בארץ. בקשתם לדחות את הענין לשבועיים, בינתיים עברו חדשיים.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

למה צריך הדבר לבוא לממשלה?

שר העבודה י. אלון:

ישנה שאילתה בכנסת, ואני צריך להשיב.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אתה יכול להחליט בעצמך שזה יהיה בערבית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היו פעם טענות בממשלה.

שר העבודה י. אלון:

עד עכשיו אנחנו נוהגים, שעל השילוט המראה במישרין לישוב ערבי או מעורב תהיה גם ערבית. על כל השלטים הגדולים, המראים את הכיוונים לישובים אחרים, יש עברית לאנשי הארץ וכתוב אותיות לטיניות לתיירים. יכולה להיות דעה שיש לכתוב ערבית בכל מקום. היה זמן שחשבו שלא צריך להקל על "אל-פתאח", ומקום היו הפדאיונים. הם אינם קוראים לטינית, לא צריך להקל עליהם ולא צריך לכתוב באותיות ערביות איפה קבוצת משמר העמק וכדומה.

שר החוץ א. אבן :

הם אינם קוראים ערבית.

השר י. אלון :

אני מתלבט..

ראש הממשלה ל. אשכול :

אתה מתלבט או מתחבט?

נטיתי בשעתו לדעה שיהיה גם בערבית. אבל אני
באמת חושב שבתקופה הזאת אולי מן הדין שלא יהיה. לא צריך להקל על אנשי
"אל-פתאח".

שר העבודה י. אלון :

בישובים ערביים כן?

ראש הממשלה ל. אשכול :

בישובים ערביים כן. אבל לגבי יתר המקומות לא

צריך להקל עליהם.

שר הסעד י. בורג :

כל הממעיט משובח.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא צריך שיהיה כתוב בערבית כפר רופין. אמנם הם

כבר יודעים עכשיו איפה ישוב זה.

מ ח ל י ט י ס, לא להוסיף, לפי שעה, את השפה הערבית בשילוט הדרכים בארץ.

119. הצטרפות לאמנה הבינלאומית משנת 1906 בדבר שימוש בזרחן לבן (צהוב) בתעשית

הגפרורים

מוכירת הממשלה י. עוזאי:

יש שתי אמנות לאישור.

מ ח ל י ט י ס :

(א) להצטרף לאמנה הבינלאומית משנת 1906, בדבר שימוש בזרחן לבן (צהוב) בתעשית הגפרורים.

(ב) ליפות את כוחו של משרד החוץ לבצע ההצטרפות האמורה.

120. הצטרפות להסכם בדבר סיוע כספי למשמר הקרח הצפון אטלנטי

מ ח ל י ט י ם :

(א) להצטרף להסכם בדבר סיוע כספי למשמר הקרח הצפון אטלנטי אשר נערך בווישינגטון בתאריך 4.1.1956.

(ב) לייפות את כוחו של משרד החוץ לשלוח לממשלת ארצות הברית את ההודעה הדרושה לשם ביצוע החלטה זו.

121. סדר היום של הממשלה

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש לדבר על מצב התעסוקה בארץ? מצב התעסוקה הוא

טוב מאוד.

שר העבודה י. אלון:

אתה ביקשת את הסעיף.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נמחק את הסעיף. מה שאני טוען אליך הוא, שיש

איזו תחושה שאפשר להוציא אנשים מעבודות יזומות.

שר העבודה י. אלון:

מרגע שמתחיל הקטיף, אנחנו מקצצים לגבי אזור

הפרדסים במכסות העבודות היזומות עד למינימום, כדי לאלץ אנשים ללכת לעבודות

הקטיף. במקום שאין קטיף, אנחנו מוכרחים לספק להם תעסוקה אחרת. אנחנו יותר בסדר

ממה שאתה חושב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כבר בלתי אפשרי יותר.

שר העבודה י. אלון:

אפשר למחוק סעיף יח' "חיילים משוחררים בשירות המדינה." עבר זמנו בטל קרבנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

באוסטריה היו אומרים "די אקטן ערלעדיגן זיך פון זעלבסט", הענינים מסתדרים מעצמם, אם הם רק נמשכים ונסחבים.

שר העבודה י. אלון:

אפשר, איפוא, למחוק את סעיף כז' "השימוש בלשון הערבית בשילוט הדרכים".

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה עם סעיף טז' "הרחבת התחיקה למלחמה בספרות

תועבה"?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

הענין הוא בדיון בכנסת.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הענין נמצא עכשיו בדיון בוועדה של הכנסת.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

האם אפשר להסיר את הסעיף מעל סדר היום?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

עכשיו אין לי צורך בזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר השיכון, האם אתה מוחק את הסעיף "שטח התכנון

של ירושלים"?

אשר לסעיף "מפעל זרחין", השר בגין, חוסה על עמך

ישראל, הנח לו.

השר מ. בגין:

בינתיים דווקא ענין זה מצא סידור, אפשר למחוק

את הסעיף.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ביחוד עכשיו, לאחר שבטכניון אמרו שיכול לצאת
דבר מזה. אמנם פרופסור דוסטובסקי עצמו זהיר ואומר שזה יכול להיות ענין של 3
שנים, לדור הבא של המפעלים האלה. יכול להיות שהגיע לאיזה דבר המקצר את הדרך.

שר הבריאות י. ברזילי:

על הסעיף "הקמת רשות עליונה לבעיות זיהום
אוויר", אתה יכול, השר בורג, לוותר, כי ישנה יזמה מקבילה בכנסת.

שר הסעד י. בורג:

אני כרגע מוותר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השר גלילי, ב"קול ישראל" המצב מצויין, תוכל

לוותר על הסעיף הזה.

שר הבריאות י. ברזילי:

הסעיף "תרבות לעם בימי מנוחה", צריך פעם לעלות

לדיון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שנתיים הוא עומד על סדר היום, וביחוד עכשיו יש לדון כשהתחילו עם "הערבים בבתי המלון בלילי שבתות". אתה מעורר לא רק את המכלאות שליד הכותל, כי אם בכל התיאטרות והקירקסאות. מה אתך, השר ורהפטיג, באמת?

השר מ. בגין:

מתי חושב אדוני לכנס ישיבה מיוחדת של הממשלה

כדי לדון בעניין הגדול?

ראש הממשלה ל. אשכול:

חשבתי לעשות זאת השבוע. אבל השבוע אין להשיג את

שר הבטחון. אני חושב שהדיון הזה יהיה בשבוע הבא.

השר מ. בגין:

צריך להקדיש לזה יותר זמן.

שר העבודה י. אלון:

אולי אפשר להקדיש לזה כל יום ראשון?

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר האוצר לא יהיה.

מה עם הסעיף "הקמת ועדה לבחינת בעיות

הדיזליזציה של משק המכוניות"?

שר הסעד י. בורג:

אני חושב ששר התחבורה יסכים. אדבר אתו, ואז זה

ילך חלק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר להסיר את הסעיף הזה מעל סדר היום.

שר הסעד י. בורג:

טוב.

מ ח ל י ט י ם, להוריד מסדר יומה של הממשלה את הסעיפים הבאים:

מצב התעסוקה;

הרחבת התחיקה למלחמה בספרות התועבה;

חיילים משוחררים בשירות המדינה;

הקמת ועדה לבחינת בעיות הדיזליזציה של משק המכוניות;

מפעל זרחין;

הקמת רשות עליונה לבעיות זיהום אויר;

המצב ב"קול ישראל".

122. ההסכם המסחרי בין ישראל לרומניה

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

מחר בערב תבוא הנה משלחת מרומניה בראשותו של השר לסחר חוץ הרומני, כדי לנהל משא ומתן על הרחבת החוזה המסחרי שבינינו. לפי בקשתם, זה יופיע בעתון רק מחר בבוקר, כדי שלא יעכבו אותם. כשזה יתפרסם, אזי הם ישבו כבר באוירון. אבל חשבתי שחברי הממשלה צריכים לדעת זאת ולא ללמוד זאת מעתון בוקר.

הישיבה ננעלה בשעה 19:10

תזכיר להצעת חוק רשות להשכלה גבוהה (הוראה ומחקר)תכנית הרשות להשכלה גבוהה (הוראה ומחקר)1. ה ר ש ו ת

תוקם רשות להשכלה גבוהה מורכבת מוועד מנהל בראשותו של הנגיד להשכלה גבוהה. זיקתה הישירה של הרשות היא לראש הממשלה.

2. הממשלה תקים ועדת שרים קבועה להשכלה גבוהה אשר ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות יהיו חברים בה. ראש הממשלה יהיה יושב-ראש ועדת השרים.

3. לרשות יהיה חבר עובדים אקדמאים ומינהליים לפי תקן שייקבע מזמן לזמן על ידי הנגיד, לאחר התייעצות עם הוועד המנהל, באישורו של ראש הממשלה. עובדי הרשות האקדמאים יתמנו על ידי הנגיד. עובדי הרשות האחרים יתקבלו בהתאם לחוק שירות המדינה (מינויים).

4. תפקידי הרשות וסמכויותיה והוראות נלוות

(א) הרשות תכין הצעות לממשלה להתוויית המדיניות הכוללת בתחומי השכלה גבוהה במדינה.

(ב) הרשות תכין הצעה לממשלה לתכנית אב לקיומם ופיתוחם של מוסדות להשכלה גבוהה במדינה.

(ג) הרשות תכין ותעדכן מזמן לזמן תכניות לפיתוח ההשכלה הגבוהה במדינה.

(ד) בהכנת ההצעות והתכניות, כאמור, תביא הרשות בחשבון את הגורמים הבאים:

- (1) הגידול הצפוי במספר מסיימי בתי הספר העל-יסודיים;
 - (2) צרכי ישראל במדע, במחקר ובהכשרת עתודות של חוקרים ובעלי מקצוע ברמה אקדמית לפיתוח הארץ וקידום החברה;
 - (3) הצורך בהכשרת כוחות הוראה לכל שלבי מערכת החינוך;
 - (4) הצורך לסייע בדרך של הוראה והדרכה, לחוקרים ולסטודנטים מן התפוצות ולחוקרים ולסטודנטים מהארצות המתפתחות.
 - (5) האמצעים החמריים הצפויים שיעמדו לביצוע התכניות הן ממקורות התקציבים השנתיים שיוקצבו על ידי המדינה והן ממקורות אחרים.
- (ה) התקציב השנתי של כל מוסד להשכלה גבוהה המקבל הקצבה מתוך התקציב השנתי של המדינה (להלן "מוסד נתמך") יהיה טעון אישור לפי הסדר דלקמן:
- הרשות תכין מדי שנה בשנה, בהתייעצות עם משרד האוצר, הצעה להקצבה מתוך תקציב המדינה השנתי לתמיכה במוסדות להשכלה גבוהה. ההצעה תהיה מפורטת במידת הצורך ובה יצוינו הסכומים שיוקצבו לכל אחד ואחד מן המוסדות הנתמכים.
- הרשות תגיש את ההצעות התקציביות השנתיות הנ"ל לאישורה של ועדת השרים להשכלה גבוהה.
- (ו) תכניות הפיתוח של כל מוסד נתמך, הכולל תכניות לפתיחת פקולטות חדשות, תהיינה טעונות אישור מראש על ידי הרשות.

- (ז) על תקציבי הפיתוח של המוסדות הנתמכים חל ההסדר המפורט בסעיף ה' הנ"ל.
- (ח) בהכנת הצעתה התקציבית השנתית לפי סעיף ה', תתייעץ הרשות עם נציגי המוסדות הנתמכים.
- (ט) מוסד נתמך לא יהיה מוסמך להוציא הוצאות מעבר לתקציב השנתי שאושר כאמור. באישורה מראש של הרשות ושל ועדת השרים יהיה רשאי מוסד נתמך להוציא הוצאה שמעבר לתקציב השנתי אם לרגל היווצרות צורך חדש, או אפשרות חדשה לפעולת הוראה ומחקר שלא הובאו בחשבון בשעת אישור התקציב השנתי ואם לרגל היווצרות מקור הכנסה חדש סביר ומספיק שלא הובא בחשבון בשעת אישור התקציב השנתי.
- (י) כל עוד תקויים השיטה של תשלומי שכר לימוד במוסדות הנתמכים, תקבע הרשות מזמן לזמן את מדיניות שכר הלימוד וכללי יישומה.
- (יא) הרשות תקבע מזמן לזמן את המדיניות הכוללת לתמיכה בסטודנטים ובתלמידי מחקר.
- בגבולות המדיניות הכוללת האמורה ובהתחשב בהוראות סעיף ה', יקבע כל מוסד נתמך את דרכי יישומה של התמיכה - אם בדיוור, אם במילגות או בהלוואות ואם בכל דרך שתיראה לו, למוסד.
- (יב) הקמתו של מוסד חדש להשכלה גבוהה תהיה טעונה אישור מראש מאת הרשות. הוקם מוסד חדש מבלי לקבל אישור כאמור, יחולו עליו ההוראות הבאות:
- (1) המוסד לא יהא זכאי לקבל כל עזרה וסעד מהרשות.

- (2) המוסד לא יהא זכאי לקבל כל הקצבה מתוך התקציב השנתי של המדינה.
- (3) המוסד לא יהא רשאי לכנות עצמו בשם אוניברסיטה, אקדמיה, מכון למדע, מכון לטכנולוגיה ובכל שם אחר המצביע עליו כעל מוסד להשכלה גבוהה.
- (4) תלמידי המוסד בתור שכאלה לא יהיו זכאים לכינוי סטודנט.
- (ג) הרשות תקבל לידה את התפקידים והסמכויות שחוק המועצה להשכלה גבוהה תשי"ח-1958, הקנה למועצה להשכלה גבוהה בשינויים המתחייבים מההצעה הנוכחית.
- 5 ועדת השרים להשכלה גבוהה
- (א) ועדת השרים תדון בהצעותיה ובהחלטותיה של הרשות לפי הסעיפים הקטנים (א), (ב), (ג), (ד), (ה), (ו), (ז), ו-(ט) לסעיף 4 דלעיל, תאשרן עם או בלי שינויים או תעבירן לאישורה של הממשלה.
- (ב) ועדת השרים תדון ותחליט בערעור אשר מוסד נתמך יגיש לה על החלטה של הרשות הנוגעת לאותו מוסד נתמך.
- (ג) ועדת השרים רשאית להחליט, לאחר התייעצות עם הנגיד, על עשיית פעולות שתכליתן היא קידום ההשכלה הגבוהה לענפיה, אם באמצעות מוסדות ההשכלה הגבוהה שבמדינה ואם בדרכים אחרות.
- (ד) ועדת השרים תזמין את הנגיד להשתתף בכל ישיבותיה ותהא רשאית להזמין את כל חברי הועד המנהל להשתתף בכל ישיבה מישיבותיה.

6. ערעורים על החלטות ועדת השרים

הרשות תהא רשאית לערער בפני הממשלה על כל החלטה של ועדת השרים לפי סעיף 5 דלעיל.

7. הנגיד להשכלה גבוהה

(א) מינויו נעשה על ידי נשיא המדינה על פי הצעת ראש הממשלה שנתאשרה על ידי הממשלה.

(ב) הכשרתו:

(1) אזרחות ישראלית

(2) פרופסור מן המניין, בעל ותק של חמש שנים לפחות.

(ג) תקופת כהונתו היא שלוש שנים עם אפשרות למינוי לתקופה אחת נוספת.

(ד) כל זמנו קודש לתפקידו, ואסור לו בתקופת כהונתו:

(1) להיות חבר כנסת או חבר ברשות מקומית;

(2) להיות חבר במוסד מינהלי של ארגון פוליטי או גוף כלכלי;

(3) להיות עובד ציבורי או למלא כל משרה ממשלתית או אחרת, בשכר או בלי

שכר;

(4) להיות חבר בגוף מינהלי או אקדמי של מוסד להשכלה גבוהה;

(5) לעסוק בעבודה סדירה של הוראה במוסד להשכלה גבוהה בישראל;

(6) להשתתף בפעילות בעבודת הסנט של מוסד להשכלה גבוהה בישראל.

אולם מותר לו:

(1) להיות נמנה על הסגל האקדמי של מוסד להשכלה גבוהה בישראל בתנאי שיהיה בחופשה מלאה בכל תקופת כהונתו;

(2) לקבוע לעצמו עתים למחקר;

(3) להרצות מזמן לזמן ושלא על מנת לקבל פרס במוסד להשכלה גבוהה בישראל, או לנהל סמינר בו, הן אם הוא נמנה על הסגל האקדמי שלו והן אם אינו נמנה עליו;

(4) להרצות בזמני חופשתו השנתית במוסד להשכלה גבוהה או למדע בחוץ לארץ או לנהל סמינר או עבודת הוראה או מחקר בו;

(5) לפרסם פרסומים מדעיים בארץ ומחוצה לה, ופרסומים בכתבי-עת מדעיים בכלל זה.

8. הועד המנהל

(א) הועד המנהל יהיה בן 9 חברים, אזרחים ישראליים, מרביתם אקדמאיים ומיעוטם אנשי ציבור. הכשרתו של חבר אקדמאי היא מעמד של פרופסור מן המניין במוסד להשכלה גבוהה בישראל. הנגיד יהיה אחד מחברי הועד המנהל ויהיה היושב ראש בו.

(ב) על החברים האקדמאיים של הועד המנהל יחולו ההגבלות שבפסקאות (1), (2), (3), ו-(4) לסעיף קטן ד' לסעיף 7 דלעיל.

(ג) על חברי הועד המנהל, אנשי הציבור, יחולו ההגבלות שבפסקאות (1) ו-(3) לסעיף קטן ד' לסעיף 7 דלעיל.

ד) חבר הועד המנהל יקדיש בתדירות חלק מזמנו לעבודת הועד ויקבל משכורת חלקית.

ה) חברי הועד המנהל מתמנים לתקופת שלוש שנים על ידי הממשלה על פי הצעת ראש הממשלה.

ו) נגיד או חבר הועד המנהל שהגיע לגיל 65 - פורש מתפקידו.

9. חוק הרשות להשכלה גבוהה (הוראה ומחקר)

הדברים האמורים יקבעו בחוק שתחוקק הכנסת, שיבוא במקום חוק המועצה להשכלה גבוהה. ראש הממשלה יהיה ממונה על ביצוע החוק.

אם תחליט הממשלה להעביר את הרשות ממשדד ראש הממשלה למשרד אחר, יימסרו לשר הממונה על אותו משרד כל הסמכויות המסורות, כאמור, לראש הממשלה, ואותו שר יהיה ממונה על ביצוע החוק.